

Din cuvintele lui Ion Plugarul

Învățăături de bun simț

de Charles Haddon Spurgeon

Cuprins:

Prefață
Pentru leneși
Bunătatea din inimă și tăria de caracter
Răbdare
Femeile guralive
Nu pierde prilejul
Deschide-ți bine ochii
Gânduri asupra gândurilor
Cusururi
Lucruri care nu face să le încerci
Datorii
Căminul
Oameni cu greutate
Nădejdi
Cheltuieli
O vorbă bună pentru femei
Oameni cu două fețe
Câteva sfaturi pentru cine vrea să înainteze
Vorbe umflate
Ce n-aș vrea
Încearcă
Oameni foarte neștiutori

PREFAȚĂ

În cele ce urmează, am căutat să scriu ca pentru plugari și poporul de rând. De aceea nu m-am folosit de cuvinte meșteșugite și cărturărești, ci am întrebuițat felul de vorbire vechi și puternic: proverbele. Gândul meu a fost să dau câteva lovituri unora dintre patimile omenești și totodată să arăt câteva virtuți fără de care oamenii ajung rău și se nenorocesc. Multe din cele spuse aici despre muncitorime, nu s-ar fi putut spune duminica în predică. Pe de altă parte, aceste rânduri, lipsite de pretenții literare, vor să recomande îndeosebi sânguința în atelier și economia în casă și, dacă aceste învățăături vor fi urmate măcar de unii, nu-mi va părea rău că m-am folosit de asemănări din viața plugarilor.

PENTRU LENEȘI

A da un sfat bun celor leneși este cam același lucru cu a turna apă într-un ciur și a încerca să îndrepti pe un leneș este tot una cu a încerca să îngrași un ogar. Totuși, pentru că buna și vechea Carte ne spune să aruncăm pâinea pe ape, vom arunca și noi câțiva dumicați pe aceste ape stătute. Mângâierea noastră este că, dacă leneșii nu se vor face mai buni, nici noi nu vom fi în pagubă dându-le de știre, căci semănând învățăături cuminiți, prin aceasta coșul nostru nu se golește deloc. Negreșit că muștrând pe leneși, avem de arat un ogor foarte bătătorit și nu ne putem aștepta decât la un seceriș foarte slab, dar, dacă ar fi să se are numai pământul bun, mulți plugari n-ar avea ce munci. De aceea și noi punem acum plugul în brazdă.

Oamenii leneși sunt destul de răspândiți și cresc fără să-i fi semănat cineva. Însă, în șapte pogoane semănate cu ei, nu sunt atâtea boabe de înțelepciune, încât să răsără ca să avem ce strânge fie și cu grebla. Ca să dovedim acest lucru, n-avem decât să le spunem numele și firea lor. Dacă n-ar fi proști, n-ar fi leneși și cu toată vorba lui Solomon că un leneș se crede mai deștept decât șapte oameni care răspund cu judecată, totuși prostia leneșilor se arată lămurit ca lumina zilei. Dacă-i iau ceva mai aspru, o fac, fiindcă știu bine că acești oameni pot să sufere câte un ghiont zdravăn; chiar în arie, de i-aș pune, aș putea să treier peste ei zile în șir și să nu scot din ei decât paie; nici

chiar batoza n-ar scoate nimic din ei, ci doar i-ar omorî; și, pentru că unii oameni au lenea chiar în oase, orice-ai face, ea tot mereu iese la iveală prin însăși carnea lor.

Mai întâi de toate, părerea mea este că în fața oamenilor leneși, ar trebui atârnată o oglindă mare, în care să fie siliți să se privească, căci, dacă ar avea ochi ca mine, cu siguranță că n-ar putea suferi să se uite multă vreme sau deseori. Una din cele mai respingătoare imagini din lume ar putea-o oferi leneșul care abia ar întinde strachina, chiar dacă afară ar ploua orez fiert și chiar dacă n-ar ține o strachină în care să încapă mai mult decât are el însuși nevoie. Dacă însă ar ploua băutură, poate că s-ar mișca ceva mai repede, dar după aceea ar trândăvi cu atât mai mult. Acesta este leneșul despre care se spune în Proverbe: își vâra mâna în strachină și-i vine greu s-o ducă la gură. Părerea mea este că, față de astfel de oameni, ar trebui să ne purtăm cum se poartă albinele față de trântori: îi scot afară din stupul lor. Când este vorba de sărăcie, se cade să fim cu milă și cu bunăvoință, când însă este vorba de lene, este nevoie de un bici mai lung; dar poate că ar fi mai bine să fie puși un ceas la teasc. Aceasta ar fi o bună doctorie pentru toți leneșii; însă nouă nu ne stă în putință să-i facem să ia o măsură întregă din această doctorie, căci, deși au venit pe lume cu linguri de argint în gură, ca și lingurile, ei cu greu se ating de hrană, afară numai dacă este cineva care să le împrumute mâna. Ei sunt, cum spune vechea zicală, tot atât de leneși ca și câinele acela care, când voia să latre își rezema capul de zid, sau ca niște oi leneșe cărora le este greu să-și ducă lâna. Dacă s-ar vedea pe ei înșiși, s-ar putea să le fie de foarte mult folos; dar poate că li s-ar părea prea obositor să-și deschidă ochii când alții le-ar ține oglinda în față.

În lume toate sunt bune de ceva, dar în grea încurcătură s-ar găsi un doctor în teologie sau un filozof sau cea mai înțeleaptă cucuvea din turnul unei biserici, dacă ar trebui să arate foloasele trândăviei. Ea este un vânt rău, care nu suflă în pânzele nimănui, o mlaștină care nu poate produce nici un țipar, o băltoacă murdară, în care nu poate să trăiască nici măcar o broască. Cerne pe leneș cât ai vrea, că nu vei găsi la el decât pleavă.

Am auzit pe unii spunând: Mai bine să nu faci nimic decât să faci ceva rău. Vorba aceasta însă nu mi se pare destul de lămurită; ea strălucește frumos, dar nu cred că este de aur. Dar chiar stropul acesta de laudă nu pot să-l dau trândăviei, care este rea, rea de tot, fiindcă cine face ceva rău este ca vrabia care fură boabe; dar leneșul este vrabia care stă în cuib și clocește ouăle din care în curând vor ieși alte vrăbii, care vor aduce pagube grozav de mari. Ziceți ce veți vrea, eu sunt încredințat că cea mai rea neghină nu se cațără de sufletele celor ce se țin numai de rele, cum se cuibărește lenea în colțurile minții leneșe a oamenilor leneși, unde Diavolul se poate ascunde sub înfățișarea șarpelui celui vechi. Nu-mi place când copiii mei fac dezordine, dar mai bine să-i văd în noroi până-n gât, în poznele lor, decât să-i văd stând cu mâinile în sân și nefăcând nimic. Dacă răul de a nu face nimic pare astăzi mic, cu atât mai mare se va arăta mâine. Diavolul pune cărbuni pe foc și de aceea nu se arată flacăra mare. Fiți însă siguri: cu vremea, flacăra va fi cu atât mai mare.

Voi, leneșilor, cântați-vă singuri laude, fiindcă nimeni nu va găsi la voi ceva de laudă! Mi-ar plăcea mai mult să mă uit la voi printr-un ochean, căci atunci, v-aș privi mai de departe; dar, chiar dacă m-aș uita cu microscopul, tot n-aș vedea la voi ceva care merită să fie luat în seamă. Despre cârțițe, șobolani, nevăstuici se poate vorbi ceva, cu toate că le stă mai bine când sunt agățate pe la pătulele noastre, dar voi abia în mormânt ați fi de vreun folos, pentru că ați îngrașă pământul cimitirului și alt cântec nu pot să vă cânt decât:

Ia aminte, nu-ți alege
Omul leneș ca amic;
El nu face, nici nu drege.
La ce-i bun? Păi... la nimic.

Zdrențáros, iarnă și vară,
Și cu suflet de mișel!
Să-l respingi de prima oară;
Dă-l afară! Jos cu el!

Ca oțetul pentru dinți și ca fumul pentru ochi așa este leneșul pentru unul care-și câștigă pâinea cu sudoarea frunții și în chip cinstit. Leneșii însă lasă să le crească iarba până la glezne, stau degeaba și țin umbră pământului, cum zice Scriptura.

Un om care-și pierde vremea și puterea cu trândăvia se așază singur ca țintă a Diavolului, care este un vânător foarte iscusit și ciuruiește întruna pe leneș cu gloanțele lui. Cu alte cuvinte, leneșii îl provoacă pe Diavolul ca să-i ispitească. Cine se joacă atunci când trebuie să muncească are de tovarăș un duh rău; dar cine nici nu muncește,

nici nu se joacă, se face un atelier al Satanei. Când Diavolul prinde pe cineva care stă degeaba, îl pune la lucru: îi găsește scule și în curând îi dă și plata. Oare nu de aici vine beția, care umple orașele și satele de nenorociri? Nelucrarea este mama cerșetoriei și rădăcina a tot felul de rele. Cine n-are poftă de lucru are îndoită poftă de mâncare și de băutură. Acea mică deschizătură de sub nas înghite, în ceasurile de trândăvie, banul cu care s-ar putea cumpăra copiilor haine și pâine pe masă. Dumnezeu ne-a dat cuvântul că bețivii și nesățioșii la mâncare sărăcesc și ca să arate legătura dintre aceste două lucruri, adaugă: și ațipirea te face să porți zdrențe. Știu bine că, după cum din acoperișurile vechi ies mușchi, tot așa, din ceasurile de trândăvie ies beția și necumpătarea. Îmi place odihna când pot s-o am, însă aceasta este cu totul altceva: aceasta este brânză, pe când trândăvia este var. Oamenii leneși nu știu ce înseamnă odihna, ei sunt totdeauna grăbiți și încurcă lucrurile și, pentru că nu fac lucrul la vremea lui, au totdeauna prea mult de lucru. A pierde în nelucrare oră după oră înseamnă a face în gard spărturi prin care pot să intre în grădină porcii; și prăpădul, pe care-l fac ei numai cine are datoria să vegheze asupra grădinii, îl știe. Însuși Domnul Isus spune că, pe când dormeau oamenii, Vrajmașul a semănat neghină. Cu aceasta a pus degetul pe rană, fiindcă prin poarta trândăviei intră răul în inimă mai abiter ca prin orice. Predicatorul nostru avea obiceiul să ne spună: Leneșul este un bun material pentru Diavol. Diavolul poată să facă din el tot ce vrea, de la hoț până la criminal. Nu sunt singurul care osândesc pe leneși, fiindcă, atunci când predicatorul nostru m-a întrebat despre un om, iar eu eram gata să-i înșir câteva din păcatele lui și am început să-i spun: este grozav de leneș, bătrânul mi-a răspuns: Destul, toate relele se ascund în aceasta; acesta este semnul după care poți să cunoști pe un păcătos tare păcătos.

Am dat totdeauna copiilor mei sfatul: Dați-vă la o parte din calea celui leneș, dacă vreți să nu vă molipsiți de boala lui și să nu mai scăpați de ea! Totdeauna mă tem ca ei să nu învețe căile celor leneși și sunt cu foarte mare băgare de seamă ca să stârpesc orice sămânță de lene, fiindcă se știe că este cu mult mai ușor să ucizi leul când este mic decât când este mare. Fără îndoială, copiii noștri poartă în ei toată firea noastră rea și poți s-o vezi crescând în ei ca buruienile în grădină. Căci cine ar putea să scoată ceva curat din ce este necurat? O găscă sălbatică n-o să facă niciodată un ou domestic. Copiii noștri vor alerga împreună cu haimanalele, dacă nu le vom face mai plăcută rămânerea acasă și dacă nu-i vom crește așa fel, încât să urască tovărășia cu cei leneși. Nu-i lăsați să meargă la "Leul și Trandafirul" (firma unei cârciumi), ci învățați-i să câștige lei și să crească trandafiri în grădina tatălui lor! Creșteți-i ca pe niște albine și nu vor ajunge trântori! În zilele noastre, se vorbește mult de stăpâni și stăpâne rele și cred că, în toate acestea, este ceva adevărat, fiindcă în ziua de astăzi sunt tot soiul de rele cum, de altfel, au fost în toate timpurile. Sunt sigur însă că este destulă pricină să ne plângem și de unii oameni din rândurile muncitorimii și îndeosebi de trândăvia lor. Se știe că suntem nevoiți să arăm cu vitele pe care le avem însă, când sunt pus să lucrez cu unii oameni, mai curând aș înhăma doi melci sau m-aș duce cu o nevăstuică moartă la vânat decât să scot un lucru de la ei. Într-adevăr, mai degrabă să te gândești că ai să poți să storci sânge din stâlpii ușii sau să sugi must dintr-un dop decât să te aștepti la un lucru cumsecade din partea leneșilor; sunt însă buni să dea mereu cu gura când este vorba de "drepturile" lor. Ce bine ar fi, dacă s-ar gândi și la nedreptatea lor și n-ar mai sta rezemați pe coarnele plugului! Palavragiile leneși sunt tot atât lucrători cât este porcul taur sau pălămida măr. Nu toți, câți sunt îmbrăcați ca vânători, sunt vânători și nici toți, câți se numesc lucrători, sunt lucrători. Mă mir că unii oameni, care dau de lucru la alții, țin atâtea pisici care nu le prind șoareci. Mai bine să arunc banii în puț decât să-i dau unor oameni pentru așa-numitul lucru al lor, oameni care ți-aduc numai necaz și te fac să-ți furnice carnea pe tine, când vezi că toată ziua s-au învățat ca pe o foaie de varză. Să trăiești și tu, dar să trăiască și altul, este o vorbă și așa zic și eu; însă acest drept nu-l are și leneșul, fiindcă cine nu vrea să muncească nici să nu mănânce.

Poate că aici este locul să arătăm că unele persoane din așa-numita clasă înaltă dau, în această privință, o pildă tristă, fiindcă sunt tot atât de leneși cât sunt de bogați și adeseori chiar și mai mult. Doar se știe că șoarecii mari dorm tot atât de mult și adânc ca și cei mici. Mulți din bogătașii noștri n-au altceva de făcut decât să se pieptene iar mulți din cei de sus, doamne și domni, n-au nimic mai bun de făcut decât să omoare vremea. Este însă un proverb: Cu cât mai sus se suie maimuța, cu atât mai bine îi vezi coada. Așa este și cu acești oameni: cu cât sunt mai mari, cu atât mai bine li se vede lenea și cu atât mai mare ar trebui să le fie rușinea. Nu face un lucru potrivit creștinismului. Dacă unii din adunarea noastră ar fi ceva mai iuți la treabă și mai înceți la vorbire, ar da o mai bună mărturie despre credința noastră. Lumea zice că cei mai mari pungași sunt pungașii religioși, iar mie îmi pare rău că trebuie să spun că cel mai mare trântor pe care-l cunosc, este un credincios în felul lui Bun-de-Gură din "Călătoria Creștinului". Grădina lui este plină de atâtea buruieni, că adeseori mai că mă gândesc s-o plivesc eu în locul lui, ca să scap adunarea de rușinea pe care i-o face. Dacă ar fi un tânăr, i-aș vorbi și l-aș învăța de bine. Dar cine poate să facă pe învățătorul față de un copil de 60 de ani? El este un adevărat ghimpe pentru bunul nostru predicator, pe care îl necăjește foarte tare și care, din această pricină, zice că-și va căuta un alt loc, fiindcă o astfel de purtare este de nesuferit. Eu însă îi spun că, oriunde s-ar duce, tot va avea un măcăciș la ușă și să-l mulțumească lui Dumnezeu, de nu vor fi chiar două. Totuși, dorința mea adâncă este ca toți creștinii să fie oameni harnici, căci creștinismul n-are nicidecum scopul să facă din noi oameni leneși. Isus a avut o activitate uimitor de

mare, iar ucenicii Lui n-au să se teamă de munca grea.

În ce privește răceala inimii și moliciunea în slujba Domnului, apoi și aici a fost prea multă trândăvie, care face ca viața duhovnicească să se stingă. Oamenii călăresc pe cerbi când aleargă după câștigul lor și pe melci când sunt pe calea ce duce la Cer. Predicatorul bâzâie ceva în fața adunării, visează și spune lucruri răsuflăte, adunarea cască și-și împreună mâinile în semn de rugăciune și după aceea zice că Dumnezeu n-a dat binecuvântare. Orice trântor, când se găsește în rândul celor în zdrențe, își blestemă soarta și unele biserici au învățat și ele asemenea chițibușuri. Eu cred că, dacă Pavel sădește și Apolo udă, Dumnezeu dă creșterea și n-am îngăduință față de aceia care aruncă vina pe Dumnezeu, când ar trebui s-o caute la ei înșiși.

Acum sunt la sfârșitul priponului meu. Mă tem că am turnat apă la un pom uscat. Am făcut totuși cum am putut mai bine și nici chiar un cap încoronat nu poate să facă mai mult decât poate. O furnică n-ajunge să facă miere, chiar dacă și-ar pune viața în joc pentru aceasta, iar eu nu voi putea să-mi spun gândurile așa de bine cum sunt unii în stare s-o facă. Dar ce este adevărat este adevărat, chiar dacă ar fi înfășurat într-un petec gros. Și cu aceasta am sfârșit voroava mea.

BUNĂTATEA DIN INIMĂ ȘI TĂRIA DE CARACTER

Să nu fii numai zahăr, că te mănâncă lumea, dar nici numai oțet, că te varsă din gură. În toate este o cale de mijloc: numai proștii o iau razna. Să nu fim nici numai stâncă, dar nici numai nisip, nici numai fier, dar nici numai ceară. Nu este bine să ne gudurăm în fața oricui ca niște cățeluși, dar nici să ne repezim la oricine ca niște dulăi. Lumea este alcătuită din negru și din alb și de aceea în ce privește firea, avem a face cu tot soiul de oameni. Unii sunt largi ca o gheată veche, dar care nu este mai de preț decât perechea ei; alții ca și iasca iau foc la cea mai mică jignire și sunt tot atât de primejdioși ca iarba de pușcă. Negreșit că e destul de greu să ai în curte un argat morocănos cu toți, ca un urs cu o bubă pe cap, acru ca agurida, tăios ca un brici și dușmănos ca un câine de măcelar. Cu toate acestea și acel om poate să aibă unele părți bune și afară de asta, este și el om. Dar nici Stan, bun ca pâinea și gata să se încovoie în fața oricui ca o salcie pletoasă, nu este prin aceasta nimănui de vreun folos, ci este de batjocura tuturor. Omul se cade să aibă măduvă în șira spinării, altfel, cum o să-și țină capul sus? Însă această spinare trebuie să se și îndoie, dacă nu vrea să se lovească cu capul de pragul de sus.

A face ce vor alții își are vremea sa și a nu face ce vor alții își are vremea sa. Dacă ne facem măgari, oricine va încăleca pe noi, dacă însă voim să fim stimați, atunci să fim stăpâni pe noi și să nu îngăduim altora să pună când le place șaua pe noi. Dacă vrem să fim pe placul tuturor, vom ajunge ca broasca sub grapă și nu vom avea pace niciodată; și dacă vrem să facem pe servitorii, față de toți vecinii noștri, fie buni, fie răi, nu vom avea de la nimeni mulțumiri, pentru că în felul acesta vom face tot atâtă rău cât bine. Cine se face oaie va vedea că n-au murit toți lupii. Cine se culcă jos să se aștepte să fie călcat în picioare. Cine se face șoarece va fi mâncat de pisici. Cine îngăduie vecinului să-i pună vițelul pe umeri în curând va vedea că o să-i pună și vaca. Se cade să căutăm să plăcem aproapelui nostru spre bine, adică spre a-l face mai bun, dar asta este altă socoteală.

Vulpilor bătrâne le lasă gura apă după boboci de găscă și le dau mereu târcoale; și dacă, prin viclenie, izbutesc să-i pună să facă ce doresc, apoi lasă că în curând își iau ei plata. Un camarad cum nu se poate mai bun, vei fi numit, dacă te faci gloabă pentru prietenii tăi, dar în ce încurcătură te vei băga! Caută să ieși din această stare, pentru că mai târziu, îți vor striga cu siguranță: Adio, scumpe coș, căci mi-am cărat toate merele! Sau îți vor mulțumi frumos și nimic mai mult. Atunci vei vedea că vorbele frumoase nu satură nici o pisică măcar, că ele nu-ți pun unt pe pâine și nu-ți umplu buzunarele. Cei ce te linguesc, sau vor să te înșele, sau au nevoie de tine, dar să știi că după ce mănâncă portocala, îi aruncă coaja. De aceea, fii înțelept și înainte de a sări, uită-te bine înainte, ca nu cumva sfatul unui prieten să-ți aducă mai multă pagubă decât ocară unui dușman. Nerodul crede orice vorbă, dar înțeleptul ia bine seama. Mergi cu vecinul tău până unde merge cu tine cugetul curat. Desparte-te însă de el când gheata cugetului începe să te strângă, începe să fii cu prietenul tău așa cum gândești să urmezi a fi cu el și fă-l curând să știe că nici tu nu ești un om de chit, ci unul care-și are și el mintea lui și înțelege să se folosească de ea. Oprește caii când vezi că nu te mai afli pe calea cea dreaptă și întoarce-te numaidecât înapoi pe cea mai scurtă cale. Cine vrea să fie ferit de greșeli mari să ia seama la cele mici; de aceea, oprește-te din vreme, dacă vezi că prietenul tău te trage după el în șanț. Mai bine să se supere pe tine cunoscutul tău, decât să-ți pierzi bunul tău nume și să-ți pui în primejdie sufletul tău. Nu te teme să apuci pe calea întoarsă. Să nu-ți pese când stricatul își bate joc de tine, din pricină că tu fugi de păcat. Mai bine să fugi la timp, decât să arzi în veșnicie. Nu te lăsa înduplecat la pierzare. A te arunca în gărlă căutând să faci pe placul camarazilor tăi, spre pierzarea ta, este aur prea scump plătit. Pășește cu hotărâre acolo unde crezi că ai să stai și nu te lăsa abătut de nimeni de la ceea ce este drept. Învață să zici "nu".

Aceasta îți va fi mai de folos decât învățarea limbii latine.

A fi prietenul oricui înseamnă adeseori a nu fi prietenul nimănui. Altminteri faci prostia de a fura de la familia ta, ca să ajuți pe străini și ajungi frate cu cerșetorul. În binefaceri, ca și în toate, este nevoie de înțelepciune și unii ar trebui să meargă la școală ca s-o învețe. Un om binevoitor poate să fie crud față de copiii lui, dacă le ia pâinea de la gură ca s-o dea aceluia care-l numesc om darnic, dar după aceea râd de prostia lui. Foarte des, cine împrumută pe altul cu bani pierde și banii și prietenii și cine girează pe alții ajunge să nu se mai poată gira pe sine. Ascultă sfatul lui Ion Plugarul și nu mai gira decât atât cât ai plăcere să pierzi. Adu-ți aminte de Cuvântul lui Dumnezeu care spune: Cine se pune chezaș pentru altul păgubește, dar cine se ferește de chezașie este sigur.

Când suntem nedreptățiți, batjocoriți, din pricină că suntem creștini, trebuie să răbdăm fără să ne maniera; să nu ne arătăm însă ca și cum n-am simți, pentru că lucrul acesta va încuraja pe vrăjmașii noștri să ne dea o nouă lovitură. Cine se lasă înșelat de două ori de același om este pe jumătate tot atât de rău ca înșelătorul; și aproape tot așa este și la batjocuri, pentru că, dacă nu ne apărăm dreptul nostru, atunci noi suntem de vină când nu ni se dă.

Pavel era gata ca din pricina Stăpânului lui să sufere lovituri; n-a uitat însă să spună slujbașului că este cetățean roman, și când acei domni voiau să-i dea drumul din închisoare pe ascuns, el a zis: Nu așa, ci să vină ei înșiși și să ne scoată afară. Creștinul este cel mai blând om din lume, totuși este și el om. La foarte mulți oameni, nici nu este nevoie să le mai spui acest lucru, fiindcă, de îndată ce simt că cineva vrea să le facă vreun rău, ei, întocmai ca niște cai, deja încep să sforăie. Mult înainte de a ști dacă este un hoț în curte sau dacă a scăpat calul din grajd, ei deschid fereastra și trag cu pușca. Primejdioși vecini sunt aceștia! Ai putea mai de grabă să te aștepti să-ți faci un scaun pe fruntea unui taur decât să ai tihnă în apropierea lor. Nu lega prietenie cu omul mânios și nu te întovărăși la drum cu omul furios. Cel încet la mânie este cu multă pricepere, dar cel iute cu duhul înalță nebunia. Dacă vezi un om grabnic la vorbire, este mai multă nădejde de la un nebun decât de la el.

Am cunoscut, în viața mea, câțiva oameni foarte încăpățânați, care nu primeau nici să fie muștrați, nici să fie îndrumați. În satul nostru, un om ține un câine mops și-mi spune că, dacă apucă ceva în gură, nu-i mai dă drumul; numai dacă i-ai tăia capul, i-ai scoate din gură ce-a apucat. Așa sunt și unii oameni cu care am avut adesea a face și aproape m-au scos din fire. Mai degrabă ai îndupleca furca de gunoi să se facă mașină de treierat, sau piatra de rând să se facă marmură, decât să faci pe acești oameni să primească muștrări înțelepte. A spăla pe un negru până să-l faci alb și a scoate petele de pe un leopard, este o nimica toată față de încercarea de a călăuzi pe un om încăpățânat. Mai degrabă ai putea să îndupleci un munte să se miște din loc, decât să-l faci pe încăpățânat să se lase de hotărârea pe care a luat-o, bună sau rea. A nu te lăsa abătut cu nici un preț de la lucrul tău, când el este bun și drept, este mare lucru; predicatorul nostru spune că acesta este lemnul din care se croiesc martiri. Dacă însă un om sucit la minte și nepriceput are în capul lui acest pietriș tare, atunci el face martiri din aceia cu care are a face. Arendașul bătrân, domnul Cap-Gros, a jurat că va bate cu pumnul un cui într-o scândură de stejar, dar dintr-asta nu s-a ales decât cu o mână beteagă pe toată viața; pentru că nu și-a putut vinde grâul cum dorea, a lăsat clăile să i le mănânce șoarecii. Numai să treci pe lângă moșia lui și ai să vezi încăpățânarea lui; fiindcă a făgăduit sus și tare că nu vrea să știe de "ideile noi", de aceea are și cea mai slabă recoltă. Ceea ce este și mai rău pentru el este că fata lui a trecut la "sectanți". Mâniindu-se grozav, a alungat-o din casă și cu toate că, precum cred, îi pare foarte rău de aceasta, nu vrea să se înmoaie cu nici un chip, ci rămâne la hotărârea lui că nu vrea s-o mai vadă cât va trăi. Între timp însă, copilul iubit trage să moară datorită asprimii lui. Este mai bine să rupi făgăduințele făcute în pripă decât să le ții. Cine nu se schimbă niciodată nici nu se îmbunătățește vreodată și cine nu cedează nici nu biruie vreodată.

Față de copiii noștri, trebuie să unim blândețea cu tăria. Nu trebuie să li se facă întotdeauna voile, dar nici să fie opriți de la toate. Dă unui porc să mănânce de câte ori guiță și fă unui copil voia de câte ori țipă și vei avea un porc îngrășat și un copil răzgâiat. Un om care învață să sufle într-o trompetă și un copil răzgâiat sunt doi tovarăși foarte neplăcuți, chiar dacă locuiesc la ușa de alături. Dacă nu luăm bine seama, copiii noștri vor ajunge un necaz pentru alții și un chin pentru noi. Nuiaua și pedeapsa dau înțelepciune, dar copilul lăsat de capul lui face rușine mamei sale. Dacă nu vrem să ne pedepsim copilul, ca să n-avem durere de cap, vom avea din belșug dureri de inimă când va fi mare. Adevărul fără înconjur trebuie să se vadă în toată purtarea noastră față de copiii noștri, "da" trebuie să fie "da", "nu" trebuie să fie "nu" și aceasta întocmai și îndată. Nu făgădui niciodată ceva unui copil și să nu te ții de cuvânt, dar, dacă ai făgăduit, ține-te de vorbă, fie că i-ai făgăduit un covrig, fie o bătaie bună. În toate cazurile, silește-l să asculte cu orice preț. Copiii neascultători sunt copii nenorociți, pentru binele lor să ții să te asculte. Dacă renunți o dată la autoritatea ta, cu greu o vei mai putea câștiga, pentru că cine zice "a" trebuie să zică și "b" și așa mai departe. Nu se cade să întărâtăm la mânie pe copiii noștri ca să nu ajungă la deznădejde, însă trebuie să ne cârmuim casa în temere de Domnul și, dacă facem lucrul acesta, putem să așteptăm binecuvântarea Sa. De când Ion Plugarul s-a apucat să facă pe scriitorul, a avut prilejul să-și arate atât tăria cât și blândețea lui, fiindcă de atunci

i-au fost trimise banițe întregi de sfaturi bune, pentru care zice: "mulțumesc frumos", cum spune nevasta boierului de la conac. Tot așa nu se sfiește să le trimită sfaturile înapoi sau chiar să le dea unele din ale sale, chipurile ca să-și arate recunoștința și aceasta pentru că el este încredințat că este un lucru foarte frumos din partea atâtor oameni să-i arate multele feluri în care s-ar putea face de răs. Ținta lui este să culeagă de pe miriștile prietenilor săi cât mai multe îndrumări bune. Ținând cu tărie la felul lui de a scrie, este gata totuși ca, pe ici, pe colo, să mai îndrepte câte ceva, de va putea. Poate, dacă predicatorul său îi va împrumuta cărțile vreunui poet, va băga din ele și în buchetul său și va scoate astfel lucruri frumoase ca florile în luna mai, dar nu poate să făgăduiască nimic în această privință, pentru că a început secera și strânsul și n-are răgaz să înșire versuri. Un lucru rău este însă că prietenii lui nu se potrivesc în spusele lor. Unii zic: cuprinsul este foarte sărac și pe lângă asta și-a mai luat și un nume de împrumut, căci scrisul nu este destul de aspru ca al unui plugar. Alții zic: cuprinsul ar mai merge, dar vorbirea este așa de grosolană, că te miri că s-a găsit cineva care să tipărească astfel de lucruri. Ion se gândește să ofere sfătuitoarelor săi toată atenția, așa cum se cuvine și deoarece unii șoareci au mers cu îndrăzneala până acolo, că și-au așezat cuibul în urechea pisicilor și Ion se gândește să se ia pe urma sfătuitoarelor săi și ca răspuns la sfaturile lor, să scrie câteva rânduri asupra dării de sfaturi când nu ți se cer, rânduri care să le dea de gândit.

RĂBDARE

Răbdarea este mai bună decât înțelepciunea; un gram de răbdare face mai mult decât un kilogram de pricepere. Toți oamenii laudă răbdarea, dar foarte puțini pot s-o și practice. Ea este o doctorie bună pentru orice boală; o laudă până și femeile bătrâne, dar nu în orice grădină cresc ierburile din care se prepară ea. Când carnea și oasele ne sunt pline de dureri și suferințe, atunci este tot atât de firesc să cârtim și să ne văităm, cum este firesc pentru cal să dea din cap când îl chinuie muștele, sau cum este firesc pentru o roata să facă hodoronc-tronc când i-a căzut o spiță. Dar nu ce este firesc trebuie să fie regula de purtare a creștinului, pentru că atunci la ce mai e bună religia lui? Dacă un soldat nu luptă mai bine ca un argat, atunci jos cu uniforma lui! De la un măr, așteptăm mai mult rod ca de la un mărăcine și chiar avem acest drept. Ucenicii unui Mântuitor plin de răbdare trebuie să fie și ei foarte răbdători. Mușcă-ți buzele și rabdă este sfatul din vremea de demult; dar cântă și rabdă este cu mult mai bine. Și de ce nu? La urma urmei, când ne gândim ce rele ființe suntem, prea puține sunt loviturile pe care le primim și chiar dacă ne doare puțin, trece. O durere, care a trecut, ajunge o bucurie și aduce o învățătură de minte. N-ar trebui să ne temem să ne coborâm în Egipt, dacă știm că de acolo vom ieși cu podoabe de aur și de argint

Oamenii nerăbdători își udă mereu nefericirea lor și-și sapă singuri mângâierea. Suferințele sunt musafirii care nu fac nimic pentru ca să fie poftiți, însă cei ce cârtesc le trimit singuri căruța, ca să-i aducă în casa lor. Mulți oameni se nasc țipând, trăiesc tânguindu-se și mor dezamăgiți. Ei mestecă în gură hapul amar de care nici n-ar ști măcar că este amar, dacă, având pricepere, l-ar înghiți odată într-un pahar de răbdare și de apă. Ei socotesc ușoară greutatea oricărui alt om, pe când aripile lor li se par grele ca plumbul; după părerea lor, ei totdeauna sunt rău tratați; peste nimeni nu dă nenorocirea așa de des ca peste ei; zăpada cea mai groasă la ușa lor cade și grindina mai mult în fereastra lor bate; și totuși, dacă adevărul ar ieși la iveală, s-ar vedea atunci că răul a fost mai mult în închipuirea lor decât în realitate. Mulți oameni ar fi foarte fericiți, dacă ar putea să vadă lucrul acesta. O bucățică din planta numită mulțumire, pusă în cea mai slabă ciorbă, ar face-o să aibă gustul fripturii regelui. Ion Plugarul are în grădina lui această plantă, însă în iarna din urmă a suferit așa de greu, că, din nefericire, nu poate să dea vecinilor săi o crenguță din ea. De aceea, ei ar face mai bine să asculte ce spune la Matei 25:9 și să se ducă ei înșiși la cei ce vând și să-și cumpere. Harul este ogorul pe care-i merge bine acestei plante, însă trebuie mereu udată din izvorul îndurării.

A fi sărac nu este totdeauna un lucru plăcut. Sunt însă în lume și alte lucruri mai rele decât sărăcia. Ghetele mici pot să te strângă, dar nu strâng așa de tare când piciorul este mic și dacă avem mijloace puține, atunci este foarte cuminte să avem pretenții puține. A fi om sărac nu este o rușine, a fi însă nemulțumit cu sărăcia ta este o rușine. În unele lucruri, săracilor le merge mai bine ca bogaților, fiindcă, dacă un sărac își caută hrană pentru foamea lui, se poate să-și ajungă mai bine ținta decât bogatul care-și caută foame pentru hrana lui. Masa săracului este pusă mai repede, iar munca îl scutește de cheltuiala cu sosuri. Cei mai buni doctori sunt: Doctorul Cumpătare, Doctorul Liniște și Doctorul Voie-bună și sunt destui plugari evlavioși care au fericirea să fie serviți la masă de toți acești trei domni. Bogăția te face să ai toane, dar foamea nu bagă vină bucatarului. Munca aspră aduce sănătate, iar un dram de sănătate face cât un sac de diamante.

Nu cât de mult avem, ci cât de mult gustăm din ce avem, iată în ce se cuprinde fericirea noastră. Într-o lingură de zahăr, este mai multă dulceață decât într-un butoi de oțet. Nu mulțimea bunurilor, ci binecuvântarea lui Dumnezeu în ce avem, iată ce ne face în adevăr bogați. Cojile de la un măr dulce sunt mai bune decât un întreg măr pădureț.

Un prânz cu verdețuri este mai bun decât un bou îngrășat cu ură. "Este mai bine puțin cu teamă de Domnul decât o comoară mare cu tulburare." Puțin lemn ajunge ca să-mi încălzesc o sobă mică; de ce dar să mă plâng că n-am toate pădurile?

Când vin suferințele, nu este de nici un folos să cârtești împotriva lui Dumnezeu în inima ta; aceasta ar însemna să lovești singur cu piciorul în țepuș și să ți-l rănești. Copacii se îndoaie de bătaia vântului și așa ar trebui să facem și noi. De câte ori zbiară oaia, de atâtea ori pierde o gură de nutreț și de câte ori ne plângem, de atâtea ori pierdem o binecuvântare. A cârți este o proastă meserie și n-duce nimănui nici un folos, însă răbdarea are o mână de aur. În curând relele vor trece. După ploaie vine și soare, ciorile negre au aripi, iarna se schimbă în primăvară și noaptea în zi.

Chiar dacă vântul suflă azi năprasnic.

De ce n-aș crede că s-o potoli?

Sunt vremi de trudă dar și-o zi de praznic:

Dogoarea crudă mâine va păli...

Dacă s-a închis o ușă, Dumnezeu va deschide alta. Dacă pe un ogor nu izbutește mazărea, va izbuti poate fasolea. Dacă o cloșcă își părăsește ouăle, se va găsi o alta care să le clocească și pe ale ei. Toate lucrurile au și o parte luminoasă și bunul Dumnezeu este însoțit pe toate părțile. În cel mai rău potop de necazuri, este undeva și un loc uscat, în care mulțumirea poate să-și pună bine piciorul și chiar de n-ar fi așa, tot ar învăța să înoate.

Prietenilor, să dăm fuga la răbdare și la apă, ziceau cei vechi, ca nu cumva să vină peste noi frigurile cârtirilor și să molipsim și pe alții cu această boală, criticând cu răutate căile lui Dumnezeu. Cel mai bun leac în suferințe este să ne lăsăm cu încredere în voia lui Dumnezeu. Ce nu poți să vindeci, trebuie să suferi. Și, dacă n-avem să mâncăm slănină, să mulțumim lui Dumnezeu că mai avem în grădină câteva căpățâni de varză. "Trebuie" este o nucă tare, dar are un miez dulce.

"Toate lucrurile lucrează împreună spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu." Tot ce cade din cer servește mai curând sau mai târziu spre binele pământului; ce vine de la Dumnezeu, este totdeauna o binecuvântare, chiar dacă este și o nuia. Din fire, suferințele ne plac tot atât de puțin cât îi place șoarecelui să se împrietenească cu pisica; și totuși, prin har, Pavel a ajuns să se laude și cu necazurile lui. Pagubele și crucile sunt greu de purtat, dar dacă inimile noastre sunt sincere înaintea lui Dumnezeu, este minunat să vezi cât de ușor ajunge jugul lor. La slavă, trebuie să intrăm pe calea crucii și a lacrimilor și fiindcă nu ne este fâgăduit să mergem la Cer într-un pat de puf, să nu ne mirăm, dacă adeseori găsim calea aspră, cum au găsit-o și cei dinaintea noastră, lotul este bun când se sfârșește bine; de aceea, să arăm pământul cel mai tare cu gândul la snopii de la seceriș; și, dacă alții cârtesc la un astfel de lucru, noi să învățăm să cântăm.

FEMEILE GURALIVE

Într-o biserică de prin părțile noastre, se găsea mai de mult un căpăstru sau un frâu pentru limbile femeilor, ca să le împiedice de a-și mai cicăli bărbații sau vecinii. Multe lucruri ciudate s-au mai făcut în acele vremuri vechi. Era acest lucru o dovadă despre ceea ce bunul nostru predicator numește "înțelepciunea bătrânilor" sau era o unealtă de cruzime fără rost?

"Nu este nimic, se înecă o femeie!" este o vorbă veche și răutăcioasă, care ca și căpăstrul a ieșit din gândul mulțimii, că adică femeile fac mult rău cu limbile lor. Este sau nu așa? Ion Plugarul vrea mai bine să lase pe alții să răspundă, pentru că trebuie să mărturisească: nici el nu poate să țină un secret și că și lui îi cam place să stea puțin de vorbă, ca oricare, numai că nu-i place să critice cu asprime pe alții, iar bârfelile, care le plac unora atât de mult, nu le poate suferi. Ion întreabă pe oamenii mai înțelepți decât el: Sunt femeile în această privință mai rele decât bărbații? Se spune că cea mai frumoasă podoabă pentru o femeie este tăcerea, dar această podoabă este foarte puțin purtată. Este așa? Este adevărat că femeia numai ce nu știe, aceea nu spune? Sunt oare limbile femeilor ca și cozile mieilor, mereu în mișcare? Este o vorbă: Vulpea este numai coadă și femeia numai limbă. Este aceasta o minciună sau nu? Este oare fără noimă acea rugăciune de demult: "Ferește-mă, Doamne, de tunuri grele și de gura femeilor?" Din partea lui, Ion are o femeie bună și liniștită, al cărei glas îi este atât de plăcut, că nu-l poate auzi îndeajuns. De aceea nici nu este un judecător nepărtinitor în această chestiune. Are însă și această temere, că alte femei mai degrabă predică decât se roagă și n-au nevoie să bea o cafea tare, ca să pună în mișcare roțile morii lor. Dar ce este bun pentru găscă este și pentru găscan și unii bărbați flecăresc tot așa ca și femeile.

Ce pagubă că nu se pune un bir pe vorbe! Ce venituri ar avea statul dintr-asta! Din nefericire însă, vorbirea este scutită de bir. Și, dacă ar fi să se plătească dublu pentru minciuni, cu aceasta statul și-ar plăti toate datoriile. Cine să adune însă banii? Zvonul public este un mincinos public. A vorbi din auzite, înseamnă a minți pe jumătate. O istorie nu se scurtează povestind-o la alții. Ca bulgărele de zăpadă care se tot mărește rostogolindu-se, așa se mărește zvonul. Cine vorbește mult, minte mult. Dacă oamenii ar spune numai ceea ce este adevărat, ce lume pașnică am vedea! Rareori tăcerea face rău, însă vorbirea este de multe ori o urgie. Tăcerea este înțelepciune și, dacă muștrăm pe oameni cu această măsură, atunci puțini bărbați și puține femei sunt înțelepți. Apele adânci sunt liniștite, pe când gârlele seci fac zgomot mare și aceasta este o dovadă cât de mare este numărul proștilor. O gură deschisă arată un cap sec. Dacă lada ar avea în ea aur și argint, n-ar sta mereu deschisă. Vorbirea vine de la sine, însă ca să stai liniștit este nevoie de o bună creștere. Totuși respectul față de adevăr ar trebui să pună oricărui om cinstit un frâu în gură și oricărei femei evlavioase o zăbală la limbă.

Dacă este neapărată nevoie să vorbim, atunci măcar să ne ferim de bârfeală și să nu facem spume la gură vorbind de altul. Defăimarea poate să fie o plăcere pentru cei ce povestesc istorii, însă este moarte pentru cei bârfiți. Cu limba putem să săvârșim un omor tot atât de bine ca și cu mâna. Cel mai mare rău pe care poți să i-l faci altuia, este să-i dăruim bunul lui nume sau cum zicea cutare om către câinele lui: "N-am să te bat, n-am să te ocărăsc, dar am să-ți pun un nume rău." Nu toți cei lătrați de câini sunt hoți; de cele mai multe ori însă se dau la ei ca și cum ar fi hoți, deoarece lumea crede că, mai peste tot unde iese fum, trebuie să fie foc și că ce spune oricine trebuie să fie adevărat. Să fim deci cu luare aminte să nu facem rău cuiva tocmai în locul cel mai delicat, care este bunul său nume, pentru că este greu să te curăți de noroi când ai fost împroșcat cu el și când cineva te-a scris în cartea neagră, greu să mai fie șters de acolo. Dacă vrem să fim siguri că nu spunem decât ceea ce este drept, să vorbim cât mai puțin, căci dacă păcatele oamenilor ar putea să fie împărțite în două, s-ar vedea că jumătate din ele sunt păcate cu gura. "Dar cine nu greșește în vorbire, este om desăvârșit și-și poate ține în frâu tot trupul"

Voi, limbuților, și voi, guralivelor, lăsați-vă de meseria urâtă a pârii! Nu fiți mai departe în mâna Diavolului niște foale cu care ațâță focul certei. Încetați de a mai asmuți pe oameni, unii împotriva altora! Dacă nu puteți să vă tăiați puțin din limbă, cel puțin presărați peste ea sarea harului! Slăviți mai mult pe Dumnezeu și muștrați mai puțin pe oameni! Orice găscă poate să găgâie, orice muscă poate să găsească o rană, orice butoi gol poate să facă zgomot și orice mărăcină poate să rupă carnea unui om. Dacă însă vă țineți gura închisă, nu va intra nici o muscă în ea și nici nu va ieși din ea o vorbire de rău. Gândiți-vă mult și vorbiți puțin. Fiți iuți la treabă și înceteți la vorbire. Mai presus de toate, rugați pe Dumnezeul oricărui har să vă pună o strajă la buze.

NU PIERDE PRILEJUL

Unii oameni nu sunt treji niciodată când pleacă trenul, ci abia se târăsc până pe peron tocmai în timpul când pot să vadă pe toți plecând și zic atunci ca plouați: "Ce? A plecat trenul? Azi-noapte trebuie să-mi fi stat ceasul!" Ei vin totdeauna cu o zi mai târziu decât ziua de târg și-și descarcă marfa după ce s-a spart târgul. Fânul și-l adună când nu mai este soare și se apucă de seceră îndată ce a trecut vremea frumoasă. Strigă "stai" după ce a luat pușca foc și încuie ușa de la grajd după ce i s-a furat calul. Ei seamănă cu coada vacii: mereu pe urmă. Apucă timpul de călcâi, nu de moț, dacă mai pot să-l apuce în vreun fel și de călcâi. Ei nu sunt mai de preț ca un calendar vechi: timpul de a fi folositori a trecut pentru ei și totuși, din nefericire, nu pot să fie lepădați ca un calendar vechi. De murit nu vor să moară, cu toate că trăind nu sunt de vreun folos. Ei sunt ca și cutare bătrână ursuză, căreia i se făcuse o pensie și care ținea să scoată cât o putea din ea. "Ia-mă încet" și "Toată viața" se spune că sunt veri primari și destul de rău că este așa. Dacă ar fi să nu moară, până ce nu și-ar sfârși lucrarea, să știți că n-ar muri curând, fiindcă ei nici nu și-au început vreodată lucrarea. Oamenii nepunctuali își scuză lenea spunând că au întârziat numai puțin, dar "puțin mai târziu" înseamnă adesea "foarte târziu", după cum "aproape să pun mâna" este tot una cu "l-am scăpat din mână". Vecinul meu, Molatecul, își pune capul pe puț după ce i s-a înecat copilul în el și a dat fuga cu găleata la puț după ce i-a ars cel din urmă lemn din casă. Testamentul se va hotărî să și-l facă abia când nu va mai putea să țină condeiul în mână, iar pocăința o va amâna până în clipa când va începe să-și piardă cunoștința.

Acești oameni molateci gândesc că mâine va fi mai bine decât astăzi însă regula lor de viață este una veche, dar sucită ca și mintea lor: "Nu face niciodată astăzi ce poți să lași pe mâine." Ei așteaptă mereu să le zboare porumbei fripiți în gură și visează întruna după o fericire care o să le cadă mură-n gură și în vremea aceasta, buruienile le năpădesc brazdele și vacile le intră în grădina prin spărturile din gard. Numai dacă păsările ar aștepta să le pună ei sare pe coadă, atunci ar întinde și ei masă bogată familiilor lor, dar până când lucrurile vor merge astfel în lume, copiii lor vor muri de foame. "O să fie bine!" zic ei. "Să mai așteptăm puțin că au să vină vremuri mai bune."

Păsările lor sunt, după socoteala lor, foarte grase, dar toate pe gard și așa și trebuie să fie, căci până acuma n-au avut niciuna în mână, iar femeia și copiii sunt pe jumătate morți de foame. "O să se arate ceva!" zic ei. De ce însă acești oameni proști nu s-or fi ducând ei înșiși după acel "ceva"? Vremea și valul n-așteaptă pe nimeni; cu toate acestea, acești pierde-vară umblă de colo până colo ca și cum vremea ar fi o moștenire a lor sau ar fi luat-o cu arendă pe viață, ca și cum bunele împrejurări ar fi tot așa de dese ca iepurii de casă într-un ocol. Își vor vedea ei greșeala când lipsa va da peste ei și unii o vor vedea cât de curând, fiindcă au și înaintat o bună bucată pe calea ce duce la Nevoiești. Cine nu vrea să are, nu trebuie să s-aștepte să aibă ce mânca, iar cei ce fac risipă cu primăvara vor avea o toamnă săracă. Ei n-au voit să bată fierul cât a fost cald și curând vor vedea că fierul rece este foarte tare. Atâta vreme cât lucrurile se mișcă așa cum se mișcă ei, țâncii acasă trebuie să-și astupe gurile cu linguri goale. Cine nu vrea când poate, nu va putea când va voi. Vremea nu este legată de par ca un cal la iesle, ea trece ca vântul și cine vrea să macine grâul cu ea, după ea să îndrepte aripile morii. Cine cască gura până când va trebui să mănânce, va căsca-o până va muri. Nimic nu se dobândește fără trudă afară doar de sărăcie și de murdărie. În vremurile de demult, era obiceiul să se zică: "Prostul are noroc". În vremurile de față însă, s-ar putea vedea că altfel stau lucrurile; dar niciodată, nici în vremurile de demult, nici în oricare alte vremuri, n-are noroc acela care în chip prostesc lasă să-i scape prilejul, pentru că iepurii n-aleargă singuri în gura câinilor care dorm. Cine are vreme, dar așteaptă timpuri mai bune, va veni o vreme când se va căi de cea care a trecut. Este lucru zadarnic să pui mâinile în buzunare și apoi să strigi: "Doamne, ajută-ne!" Dumnezeu ajută pe cine se ajută. Dacă întâlnesc un om care se tot plânge că vremurile sunt grele și spune că niciodată n-are noroc, de obicei îmi zic în gând: Gâsca bătrână n-a stat bine pe ouă și acuma, când toate s-au stricat, învinuiește pe Dumnezeu că nu ies bobocii din ele. N-am crezut niciodată în ceea ce se numește "a avea noroc", afară doar că aș putea să spun că pe câte un om norocul îl face să sară groapa, dacă se repede cu putere peste ea și norocul îi pune o bucată de slănină în oală, dacă muncește cu sârguință pământul și dacă ține porc în bățatură. De cele mai multe ori, norocul este al acelora care-l caută cu sârguință și părerea mea este că, cel puțin o dată în viață, norocul bate la ușa fiecăruia și, dacă munca nu i-a deschis ușa, s-a dus. Cei ce pierd regulat trenul și lasă să le scape orice prilej bun încep să blesteme soarta, că i-a dus tot în împrejurări neprielnice. "Eu" - zic ei - "n-am niciodată noroc". "Dacă aș fi pălărier, sigur că oamenii s-ar naște fără cap." "Dacă m-aș duce la mare să iau apă", zice un altul, "aș găsi-o secată". Orice vânt este rău pentru o corabie proastă. Nici oamenii cumiți, nici cei bogați nu pot să ajute pe unul care mereu n-a voit să se ajute. Numai câteva versuri și am terminat:

Fie-ți mintea încordată,
bine chibzuind mereu
unde, când și cum poți face
ce-i plăcut lui Dumnezeu!...

Cel molatic lenevește
dar drumețul hotărât,
orice-ntâmpină pe cale,
nu se lasă doborât.

Doar cei harnici și dinamici
merg spre țel cu pasul fix,
peste ceilalți scris rămâne:
"Aici se-odihnește... X".

DESCHIDE-ȚI BINE OCHII

Cine vrea să treacă cu bine prin această lume, trebuie să-și deschidă bine ochii și chiar când doarme să fie cu un ochi deschis, fiindcă în ea se găsesc multe momeli pentru pești, multe lațuri pentru păsări și multe curse pentru om. Câtă vreme în jurul nostru umblă atâtea vulpi, câtă să nu fim găște. Oamenii pe care i-am cunoscut se deosebesc, în această privință, mult unii de alții: mulți văd mai bine cu un ochi decât alții cu doi și alții au ochi buni, dar nu văd nimic. Nu toate capetele sunt cutii pline cu înțelepciune. Unii sunt așa de șireți, că bănuiesc pe toată lumea și duc astfel o viață nefericită, într-o necurmată teamă de vecinii lor, iar alții sunt așa de prostănaci, că-i înșală orice pușlama. Unul încearcă să străbată cu privirea printr-un zid gros, dar cu aceasta numai își strică ochii în timp ce altul descoperă o mică spărtură și pe acolo vede cât vrea de departe. Unii lucrează la gura unui cuptor aprins și nu se pârlesc niciodată, dar alții își ard mâinile la focul la care vor numai să se încălzească. Negreșit, nimeni nu poate să facă pe altul înțelept, ci fiecare trebuie să învețe singur din pățaniile lui. Aș voi însă să dau unele sfaturi, care și mie mi-au fost de folos și poate că și altora le vor fi de folos ca și mie.

Nimeni nu pare așa de cumsecade ca pungașul iscusit. Dacă vezi un om care pune multă religie la vitrină, să știi că are puțină în magazie. Nu alege prietenul după înfățișarea lui, căci ghetele frumoase adeseori strâng. Nu iubi măgulirile și nu te încrede în omul care poate să vorbească foarte mult, pentru că pisicile care miaună mult, rareori prind mulți șoareci. Nu te da deloc pe mâna altuia că cine vâără degetul între doi dinți, ușor poate să-l vadă mușcat. Nu bea nimic până nu vezi ce este. Nu iscăli nimic fără să citești ce stă scris și vezi dacă într-adevăr nu înseamnă mai mult decât este scris. Nu te judeca decât dacă n-ai nimic de pierdut, doar casele avocaților sunt clădite pe capetele proștilor. În orice afacere, nu păși să treci vadul pe unde nu-i vezi fundul. Nu te bizui pe ce este scris pe pungă, ci banii numără-i tu singur. Deschide sacul înainte de a cumpăra ce este în el, căci cine face afaceri pe întuneric va fi înșelat. Ține-te departe de omul care nu pune preț pe el însuși. Ferește-te de oricine înjură, pentru că cine poate să înjure pe Ziditorul său nu se va sfii nici să mintă, nici să fure. Nu te feri însă de nimeni mai mult ca de tine însuși, pentru că purtăm în inima noastră pe cei mai răi vrăjmași ai noștri. Dacă dai peste o învățătură sau părere nouă, să nu muști din ea, până nu știi dacă este pâine sau dacă este piatră și nu-ți închipui că dacă turta dulce este aurită, trebuie să fie și bună. Să nu strigi "Ura..." decât după ce ai ieșit de-a binelea din pădure și să nu strigi pește fript decât după ce ai peștele în plasă. Este destulă vreme să te lauzi, de aceea mai așteaptă puțin. Nu arunca apa murdară până n-ai alta curată în loc. Urmează să măhuri strada până vei primi ceva mai bun de făcut. Cel mai mic câștig este mai bun decât niciunul și cel mai de jos serviciu este mai bun decât să fii fără lucru. Dă-te totdeauna la o parte din calea unui taur și a nebunilor. Nu te apuca la bătaie cu unul care cară cărbuni și nici la ceartă cu omul josnic, fiindcă și unul și altul te vor umplea de negreală.

Nu te-ncrede în oricine!
Fugi de ceartă-nspăimântat,
De pariuri nu te ține
Nu-aștepta-napoi ce-ai dat!
Dacă vrei să-ți meargă bine,
Pace-având cu-adevărat...

Așa sună o veche poezie. Eu, unul, nu pot să merg așa de departe, deoarece, ca să ai pace, trebuie ceva mai mult decât aceste lucruri. Totuși și aceste lucruri vor fi de folos celui ce face așa. Nu călări niciodată pe un cal cu piciorul rupt și negustorul care a fost falit fraudulos nu este omul potrivit cu care să faci afaceri. Un scaun hodorogit este un scaun primejdios. Ferește-te de oamenii prea politicoși și nu intra repede în legătură cu cei grosolani și obraznici. Dacă, în vreun lucru, bănuiești un gând ascuns, fii cu ochii în patru și pune cursa de îndată ce simți miros de șoarece, dar ia seama să nu-ți prinzi tu însuși degetele în ea. Să n-ai a face cu omul lăudăros, pentru că berea lui nu este decât spumă și cu toate că, după spusa lui, toată marfa și chiar tingirile lui de aramă sunt de aur și de argint, curând ai să vezi că lăudăroșii și mincinoșii sunt veri primari. Nu descoperi nimănui toate secretele tale și încrede-te în Dumnezeu cu toată inima ta, dar încrederea în oameni cântărește-o bine în cântarul chibzuinței, căci oamenii nu sunt decât oameni și toți oamenii sunt slabi. Nu lega greutate mari de sfori subțiri, dar nu fi nici din cale afară de bănuitor, pentru că, în cel mai bun caz, bănuiala este virtutea lașilor. Oamenii nu sunt îngeri, asta s-o ții bine minte, dar nu sunt nici diavoli și ar fi prea de tot să-i socotești ca diavoli.

Cel din urmă sfat al meu: gândește-te că numai adevărata înțelepciune se va arăta la sfârșit ca înțelepciune. Pe aceasta s-o cauți și s-o cauți la picioarele celui mai înțelept dintre toți învățătorii: la picioarele lui Isus.

Încrede-te în Dumnezeu și El nu te va lăsa niciodată, lasă-te călăuzit de Cuvântul Său și El nu te va rătăci niciodată, roagă-te în Numele Său și cererile îți vor fi primite. Ține minte că cine se sprijinește pe un om va afla că acesta este doar o trestie frântă, însă cine clădește pe Cristos are o temelie tare. Dacă vrei, poți urma pe Isus cu ochii închiși, dar când te îndrumează alții, deschide bine ochii, chiar de ai avea o duzină și toți tot atât de puternici ca și un ocean.

GÂNDURI ASUPRA GÂNDURILOR

Rândurile acestea numai într-o foarte mică măsură se datoresc lui Ion Plugarul, deoarece predicatorul nostru este acela care a făcut rost de cai și a ținut de coarnele plugului. Ion Plugarul numai a trosnit din bici pe ici pe colea, ca să țină treji pe cititori. "Mai bine două capete decât unul" zicea o femeie, luându-și cu ea câinele la oraș. Și așa zic și eu cerând scuze: predicatorul nostru este femeia și singurul cap cu minte din toată povestea. El este un om care are obiceiul să vorbească ascultătorilor lui despre multe lucruri și într-un mod foarte deosebit de tot ce poate să scoată un plugar din traista lui. Totuși, după dorința sa, am strecurat între gândurile sale și câteva zicale coapte

acasă, ca să le mai săreze puțin, cum zice el cu bunătațe. Am nădejdea că n-am stricat cu vorbirea mea necioplită spusele lui. Dacă își va face o părere bună despre ele, mă voi bucura să mai am câteva din ale sale, de care să leg spusele mele, iar cititorilor li se va spune totdeauna cinstit dacă cugetările sunt de socotit ca fiind cu totul ale lui Ion Plugarul.

Nu sunt într-un an atâtea ceasuri câte gânduri poate să aibă cineva într-un ceas. Gândurile zboară în stoluri ca grauri și roiesc ca albinele. Cum nu poți să numeri toamna frunzele uscate, așa nu poți să numeri gândurile. Ele sunt ca și inelele dintr-un lanț: unul trage pe celălalt. Ce ființă zbuciumată este omul! Gândurile îi joacă în cap în sus și în jos ca musculițele într-o seară de vară. Ca un ceas plin de roțițe, al cărui pendul se mișcă mereu, așa se mișcă gândul omului și încă tot atâta de repede ca și vremea. Aceasta face ca gândirea să fie un lucru foarte însemnat. De la un ou, se poate ajunge la un bou și din multe gânduri ușoare, poate să iasă o mare greutate de păcate. Un bob de nisip este ușor, dar o grămadă de nisip este grea, zice Solomon. Unde sunt așa de mulți copii, este cazul ca mama să ia bine seama la ei. Și noi cată să luăm bine seama la gândurile noastre, pentru că, dacă ele se schimbă în vrăjmași ai noștri, vor fi prea mulți pentru noi și ne vor târî în jos la pierzare. Gândurile cerești ne vor umplea sufletele de cântări, cum umplu păsările văzduhul primăvara, dar gândurile rele ne vor mușca așa ca niște năpârci.

Oamenii își închipuie că gândul este ceva slobod, eu însă îmi aduc aminte că am citit undeva că gândurile, deși sunt scutite de vamă, nu sunt scutite de iad și vorba aceasta se potrivește întocmai cu buna și vechea Carte. Nu putem fi chemați în fața niciunui tribunal de pe pământ pentru gândurile noastre, dar fiți siguri că în fața judecății din urmă vom fi judecați pentru ele. Gândurile rele sunt măduva păcatului, iasca ce prinde scânteie ispitei Diavolului, putineiu, în care laptele închipurilor se încheagă în dorințe și planuri, cuibul, în care ouă toate păsările rele. De aceea, să știți negreșit că, după cum focul arde nu numai vreascurile, ci și lemnele groase, tot așa și Dumnezeu va pedepsi gândurile rele ca și faptele rele.

Să nu-și închipuie nimeni că gândurile nu sunt cunoscute Domnului, pentru că El are o fereastră înspre cea mai ascunsă odaie a sufletului și această fereastră nu poate fi astupată cu nici un oblon. Cum vedem noi roiul de albine care lucrează după un geam, așa ne vede și ochiul Domnului pe noi. Biblia spune: "Iadul și pierzarea sunt cunoscute Domnului, cu cât mai mult inimile copiilor oamenilor." Omul nu este decât parte văzută pentru Dumnezeu. Pentru cer, nu există lucruri ascunse. Ce se petrece în odaia lăuntrică a inimii este, pentru ochiul care vede toate, tot așa de descoperit, ca și străzile unui oraș.

Unii vor zice însă că nu se pot opri să nu aibă gânduri rele. Se poate, dar întrebarea este: urăsc ei aceste gânduri sau nu? Nu putem să oprim pe hoți să se uite pe fereastră, dacă însă le deschidem singuri ușa și-i primim cu bucurie, atunci nu suntem mai buni decât ei. Nu putem să oprim păsările să zboare peste capetele noastre dar le putem opri să-și facă cuib în părul nostru. Gânduri deșarte bat la ușa noastră, dar nu trebuie să le deschidem. Dacă totuși se nasc în noi gânduri rele, să nu pună stăpânire peste noi. Cine plimbă o bucățiță dintr-o falcă într-alta, o face fiindcă îi place gustul ei, și cine gândește la rău iubește răul și este gata să-l și facă. Gândește-te la Diavolul și el se va arăta, îndreaptă-ți gândurile spre păcat și îndată mâinile vor urma gândurilor. Melcii lasă o dâră după ei și tot așa și gândurile nefolositoare. Săgeata poate să zboare prin văzduh fără să lase urmă, dar un gând rău lasă totdeauna după el o dâră ca de șarpe. Unde se face mult negoț cu gânduri rele, va fi și mult noroi și murdărie. Orice val nou de gânduri rele adaugă ceva la putregaiul stricat de pe țărnuț vieții. Este grozav când te gândești că un gând rușinos de care te-ai lăsat prins odată, îți ia cheia minții și pe urmă poate să intre iarăși foarte ușor, vrând-nevrând, și poate să se întoarcă așa fel, încât să aducă cu el alte șapte duhuri mai rele decât el; și ce poate ieși dintr-asta, nimeni nu știe. Leagănă păcatul pe genunchii gândului și se va face un uriaș. Moaie câlți în gaz și cum vor mai arde îndată ce-i vei apropia de foc! Moaie pe un om în gânduri stricate și e gata să ia foc, păcătuind pe față, îndată ce va avea prilej. De aceea, înțelepciunea ne poruncește să ne păzim în fiecare zi gândurile și năzuințele inimii noastre.

Gândurile bune sunt oaspeți binecuvântați și ar trebui primiți cu drag, hrăniți bine și chiar căutați mult. Ca și florile de trandafiri, ele răspândesc un miros plăcut când sunt păstrate în ulciorul amintirii. Ele nu pot fi cultivate îndeajuns, ci sunt o roadă care îmbogățește pământul. Cum încălzește cloșca puii sub aripi, așa ar trebui să îndrăgim toate gândurile sfinte. Ca oia săracului care mânca din bucățița stăpânului ei, așa de prețioasă și de scumpă ar trebui să ne fie gândirea la lucrurile evlavioase. Gândurile sfinte dau naștere la cuvinte sfinte și la fapte sfinte și sunt semne adevărate ale unei inimi înnoite. Cine n-ar vrea să le aibă? Un mijloc fără greș, ca să îți o baniță fără pleavă, este s-o umpli bine cu grâu și dacă vrea cineva să se țină departe de gândurile deșarte, să aibă mintea plină de lucruri alese, la care să cugete, căci ele se găsesc ușor și n-ar trebui să umblăm fără ele. O, de am putea să zicem ca David: "Când gânduri negre se frământă cu grămada în lăuntru meu, mângâierile Tale îmi înviorează sufletul!"

CUSURURI

Cine se făleşte că este desăvârşit este total nebun. Am umblat lumea în lung şi-n lat, dar cal desăvârşit sau om desăvârşit încă n-am văzut şi nici nu va fi decât doar poate atunci când vor cădea două duminici într-o zi. Dintr-un sac de cărbuni, nu poate să iasă făină albă şi nici desăvârşirea din firea omenească. A o căuta în firea omenească este tot una cu a căuta zahăr în mare. O vorbă veche spune: "Fără viaţă, fără vină": despre morţi să nu vorbim decât de bine, dar în ce priveşte pe cei vii, toţi sunt mai mult sau mai puţin vopsiţi cu pensula neagră, iar lucrul acesta îl poţi vedea chiar numai cu o jumătate de ochi. Orice cap are un loc moale şi orice inimă picătura ei neagră. Orice trandafir îşi are ghimpii lui şi orice zi noaptea ei. Chiar soarele îşi are şi el petele lui, iar cerul este adesea întunecat de nori. Nimeni nu este atâta de înţelept, încât prostia lui să nu-i poată ajunge ca să ia cu chirie o dugheană în Târgul Deşertăciunilor. Cum nu există lumină fără umbră, aşa nu există bunătate omenească în care să nu s-amestece şi ceva rău. Chiar cei ce poartă grijă de săraci tot mai scapă şi ei din vedere ceva câteodată. Cel mai bun vin îşi are drojdiile lui. Cusururile nu stau totdeauna scrise pe frunţile oamenilor şi este bine că este aşa, fiindcă altfel, toţi oamenii ar trebui să poarte pălăria pe ochi. După cum un ou seamănă cu alt ou, tot aşa cusururi de un fel sau de altul se adăpostesc în orice inimă omenească. Nimeni nu poate să spună când vor ieşi la iveală păcatele unui om, căci iepurele sare din şanţ tocmai când nu te aştepţi. Un cal slab de picioare poate să nu şchiopăteze un kilometru sau doi, de aceea călăreţul face bine, dacă-l ţine strâns în frâu. Pisica pestriţă poate să nu lingă lapte acum, dar lasă uşa deschisă la cămară şi ai să vezi că şi ea este o hoţoaică la fel de rea ca şi puii ei. În cremene, este foc, cu toate că e rece, dar aşteaptă până va primi o lovitură cu amnarul şi ai să vezi. Oricine înţelege lucrul acesta şi totuşi nimeni nu-şi va aduce aminte să-şi păzească bine iarba de puşcă, ca să nu vină în atingere cu focul.

Dacă nu pierdem din vedere că în lume trăim între oameni nedesăvârşiţi, nu ne-ar apuca frigurile când vedem cusururile vreunuia din prietenii noştri. Ce este putred plesneşte, iar oalele crăpate curg. Ferice de cine n-aşteaptă nimic de la sârmana carne, pentru că astfel nu va fi dezamăgit niciodată. Cei mai buni oameni, în cel mai bun caz, nu sunt decât oameni, chiar şi cea mai bună ceară şi ea se topeşte.

Nu se-mpiedică vreodată
Calul bun mânat la trap;
Nici femeia bună, iată,
Nu-ţi va da dureri de cap.

Da, dar astfel de cai şi astfel de femei nu se întâlnesc decât în ţara închipuirilor unde găluştile cresc pe copaci. În această lume rea, chiar şi cel mai drept lemn îşi are şi el nodurile lui şi chiar cel mai bun ogor partea lui cu buruieni. Chiar cel mai bun vizitiu tot mai răstoarnă şi el căruţa câteodată, cea mai îndemnatică bucătăreasă tot varsă puţină ciorbă. Şi o ştiu, spre ruşinea mea, că cel mai priceput plugar tot mai rupe câteodată plugul sau trage o brazdă strâmbă. Este o nebunie ca din pricina unuia sau a două cusururi să te desparţi de un prieten încercat, pentru că atunci s-ar putea să părăseşti un cal chior şi să cumperi în schimb altul orb. Fiindcă toţi avem cusururi, ar trebui să învăţăm să ne răbdăm unii pe alţii şi deoarece toţi locuim în case de sticlă, să nu aruncăm cu pietre unii într-alţii. Oricine râde când aude oala zicând către ceau: "Ce negru eşti!" Nedesăvârşirile altor oameni ni le arată pe ale noastre, pentru că o oaie este aproape la fel cu alta şi dacă vecinul meu are o slăbiciune, este aproape sigur că şi eu am una. S-ar conveni ca vecinii să ne servească drept oglinzi în care să ne vedem cusururile şi astfel să îndreptăm la noi ce am văzut rău la ei.

Nu pot să sufăr pe aceia care-şi vâă nasul în casa oricui, ca să miroasă cusururile şi se uită cu microscopul, ca să descopere petele vecinilor lor. Astfel de oameni ar face mai bine să se uite în casa lor şi ar găsi pe Diavolul unde nu s-au aşteptat. Ce dorim să vedem, vom vedea, sau credem că vedem. Unde-i dragoste puţină, lesne-i de găsit pricină. Cusururile sunt mari când dragostea este mică. O vacă albă este neagră de tot, dacă ochiului tău îi place s-o vadă neagră. Dacă mirosim mereu apă de trandafiri, vom ajunge să vedem că are un miros rău. Ar fi cu mult mai bine, cel puţin pentru alţii, dacă vânătorii de cusururi şi-ar învăţa câinii să afle părţile bune ale celorlalţi oameni, îndeletnicirea aceasta le-ar aduce o mai bună răsplată şi nimeni n-ar sta cu furca în mână ca să gonească pe vânători din ogorul său.

În privinţa cusururilor noastre, ar fi nevoie să avem o tablă mare de tot, dacă ar fi să le ţinem socoteala. Totuşi, slavă Domnului, ştim unde să le ducem, ca să scăpăm de ele. Cu toate cusururile noastre, Dumnezeu tot ne iubeşte, dacă ne încredem în Fiul Său. De aceea, să nu deznădăjduim, ci să avem nădejde că vom trăi şi vom învăţa mereu şi că, înainte de a muri, vom putea face vreun bine. Şi, dacă scârţâie carul, tot va ajunge acasă cu povara lui, iar

calul bătrân, deși cu genunchii umflați, tot va mai face o grămadă de treburi. Nu este de nici un folos să ne așezăm jos și să nu mai facem nimic, din pricină că nu putem să facem totul cum am dori. Cu greșeli sau fără greșeli, arătura trebuie făcută și încă de oameni nedesăvârșiți, căci altfel, în anul care vine, nu va fi ce să culegem. Ion poate să fie nedesăvârșit la munca câmpului lui, însă nu îngerii din cer o să lucreze în locul lui și de aceea trebuie să s-apuce de muncă.

LUCRURI PE CARE NU FACE SĂ LE ÎNCERCI

O veche și cuminte vorbă spune: "Nu cheltui tot ce ai, nu crede tot ce auzi, nu spune tot ce știi și nu face tot ce poți" Sunt atâtea lucruri de făcut, încât este o pagubă să risipești măcar un bob din puterea ta. Când, vorba aceea, daraua e mai mare decât ocaua, lasă-te de acel lucru.

Este curată pierdere de vreme să aștepti lapte dintr-un stâlp, sânge dintr-un nap sau înțelepciune de la un nebun. Nu cere bani de la zgârcit decât atunci când ai fiert cremenea până s-a muiat. Nu da în judecată pe datornicul care nu mai are nici o lețcaie, căci cu aceasta nu vei face altceva decât vei arunca bani buni pe urma celor răi sau ai pierde dihorul fără să prinzi iepurele. Nu întinde niciodată oglindă unui orb, căci dacă un om este atâta de mândru, că nu vrea să-și vadă greșelile, te va muștra numai când i le vei arăta. Nu este de nici un folos să ții lampa aprinsă în fața unei cârtițe sau să vorbești despre cer unui om căruia nu-i pasă decât de banii lui murdari. Toate își au vremea lor și este o nerozie să te apuci să predici unor oameni beți. Aceasta ar însemna să arunci mărgăritare la porci. Lasă-i întâi să se trezească și după aceea vorbește-le cu cumpătare. Dacă te apuci să ții cuvântări oamenilor, când sunt beți, lucrezi ca și cum tu însuși ai fi beat.

Nu pune pisica pe capra trăsirii, nici oameni în locuri care nu sunt pentru ei. Din prune, nu poți să faci mere, iar sufletele mici, mici vor rămânea, chiar dacă vor ajunge epitropi de biserici. Este trist lucru să ajungă o maimuță predicator sau o servitoare stăpână. Mulți predicatori sunt buni croitori sau buni cizmari abătuți de la adevărata lor meserie. Dacă Dumnezeu a rânduit ca o făptură să zboare, îi dă și aripi și dacă El a rânduit pe unii oameni să fie predicatori, le dă și dar pentru aceasta. Este prost lucru să trimiți la război oameni care nu pot să lupte. Este mai bine să îndupleci pe om să nu se mai cațare, decât să-l ajuți să-și frângă gâtul. Pungile de mătase nu-s făcute din urechi de porc, iar porcii nu învață să cânte din fluier oricâtă osteneală ți-ai da cu ei.

Nu este lucru cuminte să încerci ce nu se poate și este o curată pierdere de praf de pușcă să vrei să împuști omul din lună. A te apuca să faci scânduri din rumeguș este un lucru foarte cuminte față de încercarea unor amici ai mei, care și-au pus în gând să se îmbogățească cumpărând acțiuni de la societățile șarlatanilor. Mai curând ar putea să prindă vântul cu plasa sau să care apă cu ciurul. Baloanele de săpun sunt o jucărie frumoasă pentru copii, dar societățile șarlatanilor sunt unelte tăioase și nimeni n-ar trebui să se joace cu ele. Dacă prietenul meu are bani de pierdut, nu-i pricină să-i dea pe mâna unei cliici de pungași. Dacă aș dori să mi se taie un picior, n-aș pune pe un rechin să mi-l înhațe. Dă-ți mai bine banii la proști, decât să te lași înduplecat de pungași ca să-i pierzi.

Nu te osteni niciodată cu lucruri nefolositoare. Nu unge scroafa cu untură și nu lăuda niciodată pe un om mândru. Nu face haine pentru pești și nici acoperișuri pentru altare. Crinii să nu-i vopsești și Evanghelia să n-o înflorești. Nu lega pe nimeni la cap până nu i-a fost spart capul și nu mângâia un cuget care nu se recunoaște vinovat. Nu ridică lampa sus, ca să arăți cuiva soarele și nu te apuca să dovedești lucruri de care nu se îndoiește nimeni. Nu sfătuiesc pe nimeni să se apuce de lucruri care costă mai mult decât fac. Poți să torni parfum peste o grămadă de gunoi, iar un om nelegiuit poate să se dea drept evlavios, cu vremea însă se va arăta că lucrul acesta este ceva rău. Dacă poporul nostru ar avea pricepere, ar înlătura o bună parte din oamenii care iau lefuri grase, dar n-aduc nici un folos, căci ei sunt întreținuți de stat, dar puține servicii îi fac.

De mult, m-am învățat minte să nu stau cu nimeni de vorbă asupra gusturilor sau a toanelor lui. A face lucrul acesta este tot una cu a te apuca la ceartă asupra chipurilor ce par a se arăta în foc. Nu este de folos să te apuci să ari văzduhul cu plugul sau să vrei să încredințezi pe cineva de lucruri care n-au nici o însemnătate. N-are rost să sfârșești o ceartă mâniindu-te, căci aceasta ar fi tot una cu a voi să stingi focul turnând gaz pe el sau ca și cum ai sufla cu foalele în cărbuni, ca să se stingă. Unora le place cearta, eu însă nu-i invidiez pentru acest gust al lor. Mai bine merg kilometri întregi pe jos, ca să înlătur cearta, decât să mă apropiu câteva sute de metri, ca să mă vâr în ea. Adeseori mi se spune că trebuie să fiu îndrăzneț și să iau taurul de coarne, însă eu mă gândesc că acest lucru este mai mult plăcut decât folositor și de aceea, îl las pe seama aceluia care sunt deja crăpați la cap, încât o lovitură de corn n-ar aduce țestelor lor cine știe ce vătămare. Solomon spune: "Lasă-te de ceartă înainte de a se întepi", ceea ce ar fi tot una cu "încetează înainte de a începe". Dacă vezi un câine turbat, nu te juca cu el, dacă nu ești sigur că nu

te mușcă și, dacă cineva își bate joc pentru aceasta și-ți zice fricos, n-ai nevoie să-i spui în față că este un prost, pentru că aceasta o știe oricine. Nu te amesteca în cearta altora, căci din aceasta nu iese nimic bun, la fel, lasă în pace cuiburile viespile și nu dărâma casele vechi peste capul tău. Oamenii care se amestecă în toate, cu siguranță își fac un nume rău și cine spală porcii altora, curând o să ajungă să aibă nevoie să fie el însuși spălat. Culmea nebuliei este să te amesteci în neînțelegerile dintre soț și soție, pentru că, fără doar și poate, ei vor înceta să se certe și se vor întoarce amândoi împotriva ta cu toată puterea și cu drept cuvânt, fiindcă, dacă amestecându-te în ciorba altora, te-ai fript cu ea, nu este nimeni de vină decât tu.

Încă una: Nu încerca să îndupleci pe o femeie încăpățânată, ci gândește-te la vorba:

Dacă ea vrea așa, vrea și n-ai ce-i face.

Acum, de curând, am tăiat dintr-un jurnal niște rânduri cu care vreau să sfârșesc. Iată-le: "Golește Dunărea de apă cu lingurița de ceai, sucește-ți vârful piciorului ca să vezi călcâiul ghetei, trimite undițe cu balonul ca să pescuiești stele, gândește-te la umbrelă abia când plouă cu găleata și ucide puricele cu o piatră de moară. În scurt: dovedește că ceea ce s-a socotit până acum cu neputință este cu putință, dar nu încerca niciodată să convingi pe o femeie să zică "da" când ea s-a hotărât să zică "nu"."

DATORII

Când eram copil, purtam șorț și mă duceam la o școală ținută de o femeie, și se întâmpla câteodată să am nevoie de un condei de piatră și să n-am bani să-l cumpăr. Mă temeam că o să mă certe acasă, pentru că pierdeam așa de des condeiele, căci eram un băiat într-adevăr neglijent și nu îndrăzneam să cer bani de acasă. Ce era să facă Ion? În sat, era o prăvălioară în care o femeie bătrână vindea nuci, sfârleze, plăcintă și mingi și eu văzusem că această femeie dăduse pe datorie la unii băieți și la unele fete. Ce mi-am zis eu? Crăciunul bate la ușă și o să primesc atunci în dar un ban de zece sau chiar o bănuț. Aș putea deci să iau un condei de piatră pe datorie și să-l plătesc la Crăciun. Nu prea mă simțeam bine, totuși mi-am luat inima în dinți și am intrat în prăvălie. Prețul era de o para și cum nu datorasem nimic până atunci, condeiul îmi fu înmănat de buna bătrână. Și iată-mă dator. Lucrul acesta nu prea îmi venea la socoteală, ba chiar mi se părea că am făcut un lucru rău, dar nu-mi trecea prin minte cât de curând o să mă căiesc de el. Cum a ajuns această mică afacere a mea la urechile tatălui meu, niciodată n-am aflat, doar vreo păsărică sau alta îi va fi șoptit și m-a făcut curând să simt că-l supărasem cu asta. Dumnezeu să-l binecuvinteze pentru acest lucru! Tata era un om înțelept și nu-și răsfăța copiii cum fac alții. El nu voia ca și copiii lui să se obișnuiască să trăiască din jocuri de bursă sau din operațiuni financiare, așa cum le numesc șarlatanii cei mari și numai-decât și cu toată strășnicia, a dat de hac pornirii mele de a face datorii. Și mi-a ținut atunci o cuvântare strașnică asupra facerii de datorii, arătându-mi cât de mult seamănă datoria cu furtul și cum oamenii prin datorii se prăvălesc în pierzare și că un copil care datorează azi un ban, mai târziu poate să datoreze o sută de mii de lei și apoi să ajungă în închisoare, spre rușinea familiei lui. A fost o cuvântare, într-adevăr, și acuma, când mă gândesc la ea, parcă-mi vâjâie în urechi. După aceea, ca pe un dezertor care este prins și adus înapoi la cazarmă, așa m-a luat de mână și m-a dus până la prăvălie. Eu, tot lungul drumului, am plâns întruna și-mi era grozav de rușine gândindu-mă că acum toată lumea știa că eu sunt dator. Acolo, după ce mi-a dat alte sfaturi serioase, banul a fost plătit, iar sârmanul datornic liberat ca pasărea din colivie. Ce bine mă simțeam acum fără datorii! Ce bucurie în inima mea și cum îmi juram în mine că n-am să mai iau niciodată pe datorie! Era o bună lecție, pe care n-am uitat-o niciodată. Dacă această învățătură ar fi sădită în inima copiilor încă de pe când sunt mici, ea le-ar fi tot așa de bună ca și un capital mare și i-ar feri de căruțe întregi de neplăceri în viața de mai târziu. Dumnezeu să binecuvinteze pe tatăl meu și să dea neamului nostru astfel de părinți, ca să n-ajungem să ne afundăm în pungășii, căci altfel, cu toate aceste societăți și planuri și cu toți banii lor de hârtie, neamul nostru va ajunge putred ca iasca uscată.

Din ziua aceea, de când datoria mi-a pricinuit atâta neplăcere, am urât datoriile, cât a urât Luther pe papa de la Roma. Și nu este de mirare dacă, în privința datoriilor, întrebuițez câteva cuvinte grele. De când mi-am întemeiat o căsnicie, am avut mare grijă să țin departe de casa mea trei lucruri: datoriile, murdăria și pe Diavolul. Și chiar dacă acesta din urmă s-a furișat câteodată până la ușă sau până sub fereastra mea, pentru că șarpele cel vechi se strecoară chiar și prin cea mai mică crăpătură, celelalte două, cu ajutorul unei soții bune, a muncii aspre, a cinstei și a măturii, nu mi-au călcat pragul. Datoriile sunt ceva atât de înjositor, că, dacă m-aș ști dator cuiva un leu, mai bine mă duc pe jos, pe vreme de iarnă, kilometri întregi, ca să i-l plătesc, decât să mă simt dator. Dacă-aș fi dator, m-aș simți tot atât de bine ca și cum aș avea boabe de mazăre în gheată și mai bine să am un arici în pat decât să-mi atârne peste cap note neplătite la băcan, la brutar și la croitor. Sărăcia este grea, dar datoriile sunt îngrozitoare și să ai în casă o sobă care scoate fum sau o femeie gâlcevitoare, care se zice că sunt cele mai mari rele în viața unui om,

este tot atât cât a avea datorii. Putem să fim săraci și totuși vrednici de cinste, cum este și Ion Plugarul și soția lui și cum nădăjduiește să fie toată viața, însă omul care are datorii, nu poate să se stimeze pe sine: va ajunge negreșit subiect de vorbă între vecini și această vorbă greu să-i fie spre laudă. Se pare că unor oameni le place să fie datori. Din partea mea, m-aș bucura de datorii ca pisica pe un coș unde focul este aprins, ca vulpea fugărită de câini, ca ariciul în furcă sau ca șoarecele în gheara bufniței. Omul cinstit socotește punga plină cu banii altuia mai rea decât o pungă goală și el nu va putea să sufere să mănânce brânza altora, să poarte cămășile altora și să umble cu ghetetele altora și nici nu va fi în tihnă câtă vreme soția lui se făleşte cu pălăria modistei, sau poartă haina postăvarului. Când cioara s-a împodobit cu penele păunului, repede a fost jumulită de ele, iar cine ia cu împrumut sărăcește negreșit, ajungând în una din cele mai rele sărăcii, soră cu rușinea.

Mulți vecini de ai mei s-au ruinat cheltuind mai mult decât câștigul lor, căci, de-abia aveau cu ce să țină un iepure de casă și totuși, zor-nevoie, să țină cai și trăsură. Mă tem că nesocotința este o boală a vremii noastre și de ea sunt molipsiți mulți din cei ce-și zic creștini, spre rușinea și paguba lor. Hainele de lână sau de bumbac nu mai sunt destul de bune acum și fetele trebuie să se îmbrace în catifele și mătăsuri, chiar dacă au la croitoreasă o listă de plată tot atât de lungă și de tristă ca o noapte de iarnă? Îmbrăcăminte elegantă, de paradă și după cea din urmă modă, secătuieste punga, aduce sărăcie în familie, iar tatăl este nevoit să muncească până se spetește și astfel nu mai are odihnă. Broasca se umflă, ca să ajungă cât boul și crapă. Cel ce câștigă cinci mii de lei pe lună maimuțărește pe cel ce câștigă cinci sute de mii de lei pe an și ajunge să aibă de a face cu procurorul. Oamenii ard în același timp lumânarea la amândouă capetele și pe urmă se vaită că n-au avut noroc. De ce nu i-or fi zicând cusurului lor pe nume și anume că sunt niște risipitori? A fi econom înseamnă a câștiga deja lupta vieții pe jumătate. Nu este așa de greu să câștigi bani cât este de greu să-i cheltuiești bine. Sute de oameni n-ar ști ce este nevoia, dacă mai înainte n-ar fi știut ce este risipa. Dacă toate soțiile ar ști cum să gătească, cum le-ar mai ajunge câștigul puțin al bărbaților lor! Predicatorul nostru spune că femeile din alte țări întrec cu mult pe cele de la noi în meșteșugul de a găti bine și ieftin. Ar fi de dorit să ne trimită, de acolo, pe unele din ele ca să facă din femeile noastre bune de gură, bune gospodine. Iată o modă străină care ne-ar aduce mai mari foloase decât pozele din vitrina doamnei Vai: cârpe pe cocoane împopoțonate într-un fel nou în fiecare lună. Sunt însă în ziua de astăzi oameni care au ajuns prea delicați ca să mai mănânce lucruri pentru care părinții lor mulțumeau lui Dumnezeu când puteau să le aibă pe masă, de aceea își gâdilă stomacurile cu mâncăruri scumpe, ajung în azilurile de săraci și se așteaptă ca toată lumea să-i compătimizească. Când li s-a dat pâine cu unt, au făcut mofhuri, iar acum trebuie să se mulțumească cu napi furați de pe câmp. Celor ce trăiesc ca niște cocoși de bătaie pe spinarea altora, în curând li se va tăia creasta și poate chiar vor fi puși la frigare. Cine are multă fasole poate să pună în ciorbă și mai multă. Fiecare să se întindă cât îi este pătura. Cine câștigă 20 lei, dar cheltuiește 20 poli, care nu sunt ai lui, este și un nebun și un mișel. Croiește-ți haina din stofa ta, este un sfat înțelept, a croi însă din stofa altora luând pe datorie, este tot atât de aproape de furt cât de aproape este o sută de parale de un leu. Dacă aș vrea să fiu o pușlama, n-aș avea decât să fac negustorie cu rămășițe de vapoare vechi, să mă fac un avocatei, să dau împrumut pe amanet sau să mă fac hoț de buzunare, însă de meseria murdară de a face datorii fără să știu că am cu ce plăti, mi-ar fi scârbă.

Cei datori greu pot să scape ca să nu ajungă și mincinoși, pentru că făgăduiesc să plătească atunci când știu bine că nu pot să plătească, și după ce aduc un lung șir de dezvinovățiri, făgăduiesc din nou și astfel mint cu tot atâta iuțea cât poate un cal să fugă.

Tinere, să-ți fie greață
De a face datorii,
Căci, de n-ai mințit în viață,
Vei minți de-acum: să știi!...

Și, dacă datoria te duce la minciună, cine se mai îndoiește că datoria este un lucru foarte rău? Firește, sunt și abateri de la regulă și nu-mi este în gând să spun cuvinte aspre față de omul cinstit, care a scăpat din pricina unei boli sau a unor pierderi mari. Dacă însă mergem după regula obișnuită, vom vedea că datoriile sunt o mare și nenorocită mlaștină, o hazna uriașă și un șanț murdar. Ferice de cine poate să iasă de acolo după ce a căzut odată, dar mai fericit decât oricine este acela care, prin bunătatea lui Dumnezeu, a fost ferit mereu de acest noroi. Dacă cineva a poftit pe Diavolul să vină odată la masă la el, cu greu îl va mai da afară din casă. Este mai bine să n-ai de a face cu el. Când găina a ouat odată, este aproape sigur că va oua și a doua oară și, dacă un om a făcut odată datorii, este aproape sigur că va mai face și a doua oară. Este mai bine ca de la început să se țină departe de ele. Cine datorează un leu în curând va datora și o mie, iar cine se afundă până la glezne în noroi, ușor se va afunda și până la genunchi.

Cine vrea să doarmă bine să-și cumpere patul unui om cu datorii, pentru că negreșit trebuie să fie foarte moale,

altfel, omul acela nu s-ar fi putut odihni ușor în el. Cred că oamenii datori trebuie să ajungă nesimțitori ca și măgarul acela căruia stăpânul lui i-a rupt o grămadă de ciomege pe spinare. Socot că un om în adevăr cinstit mai bine slăbește ca un ogar decât să benchetuiască cu banii de împrumut și mai bine lasă să i se usuce gâtul decât să fie scris în catastiful cârciumarului. Ce de ace trebuie să înfigă în suflete socotelile neplătite la negustori! Un porc luat pe datorie guiță întruna. Fără datorii, înseamnă fără griji; fără datorii, înseamnă fără teamă. Dar a fi dator și a lua cu împrumut sunt niște garduri de mărcini. Dacă am împrumutat o sapă de la vecinul meu, nu mă simt sigur cu ea și mereu mă gândesc că ar putea să se rupă. Nu pot să sap în tihnă cu ea cum sap cu a mea, dar dacă însă aș fi luat-o pe datorie și aș ști că n-am cu ce-o plăti, cred că, de rușine, m-aș apuca să-mi sap singur groapa cu ea. Scriptura spune: Să nu datorați nimănui nimic, ceea ce nu înseamnă: plătiți-vă datoriile, ci: să n-aveți niciodată datorii. Și părerea mea este că aceia care, cu bună știință, calcă această lege, ar trebui dați numaidecât afară din adunare. Legile noastre sunt rușinos de îngăduitoare cu datornicii! În zilele noastre, n-ai nevoie să fii hoț. Deschide numai prăvălie și după aceea dă faliment, căci din aceasta, vei avea un mai bun câștig, cum spune zicala: Cine n-a dat niciodată faliment nu se îmbogățește niciodată. Cunosc negustori care au dat de câte cinci sau șase ori faliment și totuși se cred pe calea spre cer! Ce ticăloși! Ce ar face ei, dacă ar ajunge acolo? Dar mult mai curând se vor duce în locul de unde nu vor putea să iasă până nu vor plăti și cel din urmă bănuț, însă oamenii spun: Ce darnici sunt! Da, cu banii altora. Mi-e silă să văd un om care fură o găscă și dă religiei bobocii ei. Evlavie? Negreșit! A-și plăti însă datoriile este o parte de căpetenie a evlaviei, întâi cinste și apoi dărnicie. De câte ori însă evlavia slujește drept învelitoare pentru înșelătorie! Ia uitați-vă la Madam Secătură, țanțoșă ca un păun. Fetele ei sunt toate la pension, unde învață limba franceză și pianul. Feciorii ei se rotesc cu mânuși de căprioară pe mâini și chiar domnul George Barbu Secătură merge în trăsură luxoasă, este ales președinte la întruniri publice, în timp ce sărmanii lui creditori primesc atâta de puțin de la el, că abia trăiesc de azi pe mâine. Este o rușine să vezi cât de mult se închid ochii asupra acestui șarlatanism "nobil" și se tace în țara noastră. Dacă lucrurile ar merge cum gândesc eu, într-o clipă le-aș trage vesta albă de pe ei, mânușile din mâini și ghetetele de lac din picioare și le-aș da în loc tichia și haina de pușcăriași măcar pe șase luni.

Și chiar dacă ar fi niște "domni subțiri", le-aș arăta eu că hoții mari pot și ei să joace în sunetele cântecului care se cântă și la cei mici. Dacă aș fi deputat sau prim-ministru, unei astfel de "nobile" înșelătorii i-aș face nesuferită rămânerea în țara noastră, dar pentru că n-am această putere, mă mulțumesc să scriu împotriva acestor pungași și să-mi potolesc astfel focul necazului meu.

Regula mea este: plătește ce iei și păzește-te de datoriile mărunte. Notele de plată mici se achită repede. Achită-ți mai întâi datoriile și după aceea vei ști cât faci. Este bine să se însemne pe răboj, dar eu nu vreau să am răboj. Scoate apă din pompă, dar nu pompa bani din pungile oamenilor împrumutându-te. Mai bine să te culci flămând decât să te scoli dator. Păcatele și datoriile sunt totdeauna un rău, mai rău decât ni-l închipuim noi. Ici puțin, colo puțin, îți zici tu, și ești îngropat în datorii până în gât. Cheltuielile mici golesc punga mare. Banul este rotund și alunecă repede. Ion Fără-Cap cumpără lucruri de care nu este nevoie, pentru că sunt mare chilipir și curând după aceea, trebuie să vândă lucrurile de care are nevoie și vede că a făcut o afacere proastă. El nu poate să zică "nu" prietenului care-l roagă să-l gireze și dă mese mari, ține multe sărbători, mănâncă bine, lasă pe nevastă-sa să facă lux, pe slugi nu le supraveghează și apoi se miră că vremea trece așa de repede, iar creditorii latră așa de tare. Și-a semănat banii pe câmpul nechibzuinței și acum se miră că trebuie să secere o recoltă de sărăcie. Totuși, el mereu trage nădejde că, prin vreo întâmplare fericită, va ieși din greutăți și se bagă în alte necazuri, fără a se gândi că nădejdea și așteptarea sunt venitul celui nebun. Aflându-se în nevoie, merge în târg cu buzunarele goale, dă cât i se cere, pentru că negustorilor le place să-l încarce și astfel plătește mai mult decât de două ori și se afundă tot mai mult în noroi. Neavând încotro, începe să se dedea la mici înșelătorii și lucruri necurate, pentru că sacul gol nu poate să stea în sus. Din aceasta, nu iese însă nimic bun, pentru că înșelătoriile sunt ca pânzele de păianjen, care nu prind decât muște și în curând sunt măturate. Cum nu-ți poți drege gheata cu hârtie de împachetat și cum nu poți astupa fereastra spartă cu un sloi de gheață, așa nu poți să ții cu înșelăciuni o afacere care a început să cadă. Înșelătorul descoperit este ca un câine într-o biserică: toți dau în el cu piciorul, sau ca un butoi plin cu praf de pușcă: nimeni nu vrea să-l aibă lângă el. Se zice că sărăcia ar da omului un al șaselea simț, care ar fi foarte de trebuință, căci mulți datornici par a-și fi pierdut celelalte simțuri sau s-au născut fără bun simț, pentru că ei își închipuie că făcând datorii, le și plătesc în același timp. Acești oameni plătesc lui Petru cu ce-au împrumutat de la Pavel și socot astfel că ies din greutăți, călcând cu un picior în noroi, ca să-l scoată pe celălalt. A tunde un ou și a smulge păr dintr-o chelie nu este lucru ușor, dar acest lucru este o nimica toată față de încercarea de a plăti datoriile cu buzunare goale. Samson a fost un om tare, dar nici el n-a putut să plătească datoriile fără bani și numai un prost poate să-și închipuie că va plăti datoriile cu înșelătorii. Afară de aceasta, cine ia banii cu împrumut de la bancă este ca omul care, încându-se, se apucă de brici. Și evreii și neevreii, când împrumută pe alții, jumulesc găscă de pene până nu-i rămâne nici una. Micșorează-ți cheltuielile și economisește-ți veniturile, dacă vrei să n-ai datorii, căci nu poți să și cheltuiești cât ai și să-ți și plătești datoriile. Îngustează-ți masa când ți s-a strâmtat punga. Să nu crezi

cumva că datoriile se șterg cu altceva decât cu bani gheață. Făgăduielile dau naștere la datorii și datoriile dau naștere la făgăduieli, dar numai cu făgăduieli nu se poate plăti nici o datorie; a făgădui este una, dar a face este alta. Cuvântul unui om bun ar trebui să fie tot atât de tare ca un jurământ și el nu trebuie să făgăduiască niciodată că în cutare timp va plăti, dacă n-are siguranța că în acel timp va putea plăti. Cine amână plățile cu făgăduieli nu merită milă. Îmi pare foarte rău este o vorbă care se spune așa de ușor însă:

C-un veac de remușcare
Și plâns de om sărman,
Din datoria-ți mare
Nu ștergi vreun gologan...

Acum, la sfârșit, mă tem că aș fi putut să predic toate aceste sănătoase învățături, mai de grabă cocoșului și găinii stăpânului meu, decât acelora care s-au obișnuit să cheltuiască ce nu-i al lor, pentru că acestor oameni sfaturile bune le intră pe-o ureche și le ies pe alta. Fie! Dar cine nu vrea să audă, o să vrea să simtă și cine disprețuiește sfatul ieftin o să cumpere o căință scumpă, însă tinerilor, care abia pășesc în viață, un cuvânt bun poate să le fie de tot atâta preț ca și aurul. De aceea, Ion Plugarul își ia îndrăzneala să le țină o scurtă cuvântare care are trei părți:

1. Să cheltuești totdeauna ceva mai puțin decât îți îngăduie mijloacele!
2. Să nu faci niciodată datorii!
3. Să nu uiți niciodată vorba: plin de datorii, plin de griji!

CĂMINUL

Cuvântul acesta îmi sună totdeauna în urechi ca ceva fermecător. Fie o colibă acoperită cu stuf, fie un castel, asta n-are a face, însă acasă este acasă și în toată lumea nu-i alt loc ca acasă. Vrăbiile ciripesc dulce și lăstunii chiuie în jurul locului făcut anume pentru bucuria și odihna mea. Orice pasăre își iubește cuibul ei, iar cucuveaua n-are loc mai drag sub lună decât vechile ruine și chiar vulpea își închipuie că vizuina ei de sub deal este un loc într-adevăr plăcut. Dacă bălanul stăpânului meu știe că merge acasă, nu mai este nevoie să-l atingi cu biciul, pentru că singur găsește cu cale să-și dea toată osteneala; și eu sunt de aceeași părere, fiindcă drumul spre casă îmi este cel mai plăcut drum din țară.

Fumul, care iese din coșul casei mele, îmi este mai plăcut decât focul din vatra altuia și mă uit la el cu drag. E frumos să-l vezi șerpuiind pe sub copaci și apoi ridicându-se domol în sus. Cartofii reci de pe masa mea sunt mai buni decât friptura de pe masa vecinului, iar curpenii din poarta mea miros mai frumos ca oricare alții. Când stai la prieteni, ei fac ce pot ca să te mulțumească, dar tot nu-i ca la tine acasă. Ei zic: Fii ca la tine acasă, pentru că știu că numai acasă te simți la largul tău. Oricât de bine ar fi în altă parte, tot nu-i ca acasă. Acasă este acasă, ce vrei? Acolo nimeni nu te oprește să mănânci cât poțfești, iar noaptea nu te așteaptă cearceafuri jilave. În casa lui, omul se simte în siguranță ca și regele în palatul său: simte că este cineva și n-are să se teamă că va fi socotit drept om mândru pentru acest simțământ al său. Orice cocoș poate să cânte voios pe grămada lui de gunoi, iar în curtea lui, câinele se simte leu. Între pereții casei lui, și măturătorul se simte stăpân. Acolo nu este nevoie să-ți cântărești fiecare cuvânt, de teama ca nu cumva să fii spionat de vreun dușman. Inima n-ai să ți-o ții încuiată deoarece, cum ai închis ușa, ești slobod să spui ce vrei, știind că nimeni nu te pândește.

Multe localități sunt frumoase de văzut, dar niciuna nu întrece pe aceea unde este așezată coliba mea de plugar, când căldarea fierbe pe foc, cântând ca însoțită de un fremăt ca al unui înger negru rămas fără păcat, în timp ce pisica stă pe vatră și moțăie, nevasta stă pe laviță și cârpește la ciorapi, iar copiii zburdă prin casă plini de voieșie. Pare ciudat și unii din dumneavoastră se vor îndoii, dar de vină vă este firea neîncrezătoare: copiii noștri sunt cu adevărat frumoși, totdeauna ei atârnă cu un kilogram sau două mai mult ca alți copii de vârsta lor și totuși îngrijirea lor nu ne obosește nici pe jumătate cât ne obosesc copiii altora, când este să-i ducem în brațe sau să ne jucăm cu ei. Pun rămășag că nevastă-mea, dacă ar fi rugată de vecina ei să-i vadă două ore de copii, numai după puțin timp ar fi frântă de oboseală, dar copiii ei parcă n-o obosesc niciodată. Toate acestea se petrec datorită faptului că sunt copiii noștri. Tot așa putem înțelege și despre alte lucruri. Ulicioara noastră este cea mai frumoasă pe 20 de poști în jur, pentru că pe ea este casa noastră, iar grădina noastră este un adevărat rai și nu pentru altă pricină decât pentru una și bună: pentru că ține de casa noastră.

Nu pricep de ce atâția oameni își petrec serile la cârciumă, când cu mult mai bine și mai ieftin ar fi să stea acasă la vatra lor. Ei șed acolo ceasuri întregi cu nasu-n bătură, vorbind palavre și uitând cu totul de iubii lor de acasă,

care stau nemâncăți și istoviți de așteptare. Banii lor, în loc să fie întrebuințați pentru nevoile nevestei și ale copiilor, umplu teigheaua cârciumariilor; cât despre băutura pe care o beau, este atâta de vătămătoare că-și beau și mințile odată cu ea. Astfel de pramatii ar trebui bătute cu biciul în văzul tuturor și nu numai ei, ci și aceia care-i îndeamnă la aceasta și trăiesc pe spinarea lor.

Cârciumile sunt blestemul țării noastre și o adevărată ciumă: nimic bun nu poate ieși din ele, iar răul pe care-l fac, nici o limbă nu-l poate zugrăvi. Aș dori ca cine a făcut legea pentru deschiderea de cârciumi, să fie obligat să întrețină toate familiile pe care cârciumile le-au dus la ruină. Cârciumile sunt dușmanii de moarte ai vieții casnice și, dacă s-ar putea închide numaidecât, mare bine s-ar face. Săracii n-au nevoie de astfel de localuri și nici bogații. Tot ce face rău casei este un blestem și trebuie stârpit cum se stârpesc omizile de pe pomi.

Ar trebui ca bărbatul să țină cu strășnicie să facă din casa lui un loc de fericire și de sfințenie. Numai o pasăre ticăloasă își murdărește cuibul și numai un netrebnic își nefericește casa. Casa noastră ar trebui să fie ca o bisericuță, deasupra ușii căreia să scrie: "Sfântă pentru Domnul", iar nu o închisoare în care să domnească numai multe legi și rânduiele și prea puțină dragoste și veselie. Viața în căsnicie nu este numai zahăr, însă o inimă binecuvântată va înlătura aproape orice amărăciune. Evlavia și dragostea pot să facă pe un om să se simtă ca pasărea în crâng: ea cântă și între spini și măceși și face și pe altele să cânte. Ar trebui ca bărbatul să-și găsească plăcerea în a face bucurie soției, iar grija soției să fie întâi pentru bărbatul ei. Cine este bun cu soția sa este bun cu sine însuși. Mă tem că unii fac din eul lor lege pentru casa lor și, dacă așa stau lucrurile, atunci fericirea casnică nu este decât o amăgeală. Când bărbatul și femeia trag deopotrivă la jugul căsniciei, ce ușoară le este povara! Nu oricare două persoane alcătuiesc o pereche și e păcat. Într-o adevărată căsnicie, toată cearta este aceasta: care să contribuie mai mult la fericirea familiei. Un cămin trebuie să fie un Betel, nu un Babel. Bărbatul ar trebui să fie temelie care poartă toate și o temelie de piatră, dar nu o piatră de moară care sfărâmă toate. Bărbații aspri și autoritari n-ar trebui să se pretindă că sunt creștini, pentru că ei se poartă cu totul împotriva legii lui Cristos. Totuși casa trebuie ținută într-o bună rânduială, altfel ajunge o casă de nebuni și un scandal pentru adunare. Dacă tatăl lasă frâul din mână, carul căsniciei va da curând în șanț. Se cere un amestec bine cumpănit de dragoste și de tărie, dar nici severitatea singură, nici blândețea singură nu vor ține casa în bună rânduială. Casa în care copiii nu sunt ascultători nu este un cămin și e mai curând o durere decât o bucurie să fii în ea. Ferice de acela care se simte fericit cu copiii lui și ferice de copiii care se simt fericiți cu tatăl lor!

Nu toți părinții sunt înțelepți. Unii seamănă cu Eli și strică pe copiii lor. Dacă n-ai o nuaia pentru copiii tăi, vor ajunge ei o nuaia pentru tine, dar, dacă vrei să le cruți durerea, ia seama să nu-ți faci singur durere. Solomon zice: Pedepsește-ți fiul și el îți va da odihnă și îți va aduce desfătare sufletului. Nu știi dacă în vremea noastră trăiește cineva mai înțelept ca Solomon, deși unii își închipuie că sunt. Mânzul trebuie bine strunit, altfel ajunge cal năraș. Unii părinți sunt foc și se înfurie la cea mai mică greșală a copiilor lor, deci iată un lucru mai primejdios decât alintarea și face un iad din casa care ar trebui să fie un rai. Vântul prea slab lipsește de lucru pe morar, dar vântul prea tare dărâmă moara cu totul. Cei ce lovesc în timpul furiei lor, nu lovesc în țintă. Când Dumnezeu ne ajută să ținem bine frâul calului, fără să-i vătămăm gura, totul este bine. Când casa este cârmuită după Cuvântul lui Dumnezeu, putem să poftim în ea și pe îngeri să găzduiască o noapte, și ei nu se vor simți stingheriți.

Femeia ar trebui să vadă că locul și împărăția ei este casa, a cărei fericire atârnă îndeosebi de ea. Numai o femeie rea alungă cu limba ei ascuțită pe bărbat de acasă. Deunăzi, un bărbat zicea către femeia lui: Ia mai strânge-ți biciul! ceea ce înseamnă să tacă din gură, și este o jale să trăiești cu un astfel de bici, care te lovește, care te lovește întruna. Se zice că atunci când Dumnezeu a dat omului zece măsuri de vorbe, femeia a luat nouă din ele și a fugit și mă tem că, în unele cazuri, zicala aceasta este prea adevărată. O femeie murdară, neglijentă, cicălitoare e de ajuns ca să înnebunească pe bărbatul ei și dacă acesta se duce seara la cârciumă, numai ea este de vină. Este o jale să trăiești în casa unde nevasta, în loc să-și respecte bărbatul, se ceartă întruna și-l ocărăște. Trebuie să fie o adevărată fericire când astfel de femei răgușesc și ce păcat că nu li se umple limba de atâtea bășici câți dinți au în gură. Dumnezeu să ne ferească de femei care sunt îngeri pe stradă, sfinte în biserici și draci acasă. Iarba asta amară n-am gustat-o niciodată și din inimă mi-e milă de aceia care trebuie să ia în fiecare zi câte ceva din ea.

Arătați-mi un bărbat iubitor, o nevestă virtuoasă și copii buni și sunt sigur că nici chiar doi armăsari cari ar zbura frumos pe drum, nu m-ar duce într-un an de zile în locul în care să am o priveliște mai plăcută. Căminul este cel mai minunat din toate așezămintele. Mai bine să stau de vorbă în tihnă, la gura sobei, decât să țin o cuvântare în parlament. Făliți-vă cât vreți cu votul universal, căci mie îmi place să stau mai degrabă în grădinița mea și să-mi învăț acolo copiii un nou cântec creștinesc. Libertatea alegerilor poate să fie un lucru folositor, însă eu țin mai mult să am coliba mea liberă de datorii și s-o pot numi a mea. Constituția nu prea știu ce este, dar dacă ea înseamnă un cămin liniștit pentru oricine, atunci: Ura! Ura! Ura!

Dacă n-aș avea căminul meu, lumea mi s-ar părea o închisoare.

Mulți din cunoscuții mei au plecat în țări străine și au întemeiat cămine acolo. Deși se zice că cine-și schimbă des stăpâni, slugă îmbătrânește, eu le doresc totuși bine. Câtă vreme erau acasă, se simțeau ca cloșca aceea care nu capătă orz cât stă pe ouă. În timpurile grele de astăzi, unora le cresc aripi și zboară de acasă, însă eu sunt strâns legat de căminul meu și cu ajutorul lui Dumnezeu am nădejde să trăiesc și să mor între ai mei. Poate că în alte țări, unde este o mai bună rânduială, să fie mai bine, însă eu știu una și bună: Fie pâinea cât de rea, tot mai bine-n țara mea.

OAMENI CU GREUTĂȚI

Soarta omului nu se cunoaște decât la moarte: viața lui este supusă unor necurmte schimbări. Cine umblă cu trăsura poate că va fi pus odată s-o și curățe. Cei ce taie lemne cu joagărul își schimbă locul între ei și tot așa: aceluia care este sus, îi vine rândul să se coboare mai jos.

Peste o mie de ani sau poate și mai curând, vom fi cu toții cheli și săraci și cine știe ce altceva ni se mai poate întâmpla! Gândul că într-o zi s-ar putea să ne găsim noi înșine sub fereastră, ar trebui să ne facă mai cu băgare de seamă când zvârlim apa murdară pe fereastră. Cu aceeași măsură cu care măsurăm, ni se va măsura: de aceea să luăm bine seama cum ne purtăm cu cei nenorociți.

Nimic nu mă face să-mi fie scârbă de firea omenească așa ca atunci când văd cum se poartă oamenii cu cel ce a căzut de pe scara norocului. Jos cu el, strigă ei, niciodată n-afost bun de ceva.

Jos cu el printre cei morți, jos, jos, jos!
Jos cu el printre cei morți și lasă-l acolo jos!

Corb la corb nu scoate ochii, însă oamenii se mănâncă unii pe alții ca niște canibali și încă se mai și laudă cu așa ceva. În lumea aceasta, sunt mii de oameni gata să se repeadă ca vulturii asupra unui negustor, îndată ce simt că treburile nu-i mai merg bine. Unde este stârvul, acolo se adună și vulturii. În loc de a-i da puțin ajutor, îl încarcă cu multe răutăți, strigându-i: Așa-i trebuie! Pe cel bătut de soartă, îl mai bate și o lume întreagă. Cum vine peste el o lovitură de sus, bicele oamenilor încep să plesnească.

Nu-i destul că se îneacă, câinele, mai vin și alții să-i toarne găleți de apă în cap. A căzut copacul și toți pun mâna pe topoare. Casa arde, iar vecinii se încălzesc la focul ei. Omului nu-i merge bine și de aceea și prietenii îi întorc spatele. S-a poticnit omul și a căzut în drum, iar ceilalți trec cu carul peste el. El este în necaz, iar iubirea de sine strigă: Lăsați-l acolo jos! Cu atât mai bine: de abia s-a făcut loc pentru cei ce stau în picioare.

Și ce mișelie este, când cei ce te-au doborât îa pământ îți mai dau și cu piciorul, pentru că nu te ridici. Nu e de loc plăcut să auzi că ai fost un mare nătărău, fiindcă s-ar fi găsit cel puțin cincizeci de chipuri să ieși din greutate, dar n-ai fost în stare să le vezi. Jocul nu trebuia pierdut: chiar și un prost vede ce prostie ai făcut. Ar trebui să închidă ușa grajdului și aceasta o vede oricine, dar nimeni nu se oferă să cumpere păgubașului un alt cal. Rău a făcut că s-a dus așa departe pe gheață! Foarte drept, însă cu atâta nu l-ai scăpat de la înec. Când haina ți-e roasă, nu e greu să-i faci cineva o gaură. Un sfat bun este o slabă hrană pentru o familie sărmană.

Un om de vorbe fără fapte
E ca și-o vacă fără lapte;
Precum, sub rod, se-upleacă pomul,
La fel s-o facă, deci, și omul...

Împrumută-mi întâi o bucată de sfoară, ca să-mi leg hățurile și acasă poți să mă cerți că hamurile îmi sunt vechi. Dacă calului bătrân puțin ovăz și pe urmă poți să-i ceri să-și iuțească pașii. Este bine că simți împreună cu mine, dar să simtă și punga ta, altfel nu dau un ban pe toată simpatia ta. Mulți oameni, care coboară dealul, dau de câte un Iuda înainte de a fi ajuns în vale. Aceia cărora le-ai venit în ajutor în zile bune, uită de datoria lor, sau îți răsplătesc cu nerecunoștința. Lăstarul tânăr fură puterea tulpinei bătrâne. Mânzul sughe laptele mamei lui și apoi îi dă cu piciorul. Merge vorba din bătrâni: Pe cine nu-l lași să moară, nu te lasă să trăiești și vorba aceasta se adevărește de multe ori. Câinele dă din coadă până ce capătă osul și apoi mârâie și mușcă pe cel ce i l-a dat. Pâinea mâncată este uitată, iar

mâna, care a dat-o, este disprețuită. Lumânarea luminează pe alții, dar pe ea însăși se consumă. De multe ori, nimic nu se uită așa de ușor ca binele făcut cuiva. Legea, după care se conduce lumea, este ca fiecare să caute folosul său și cu toții știm cine primește locul cel mai de pe urmă. Vulpea își asigură pielea ei și nici prin gând nu-i trece să-și pună coada în joc pentru un prieten care i-a făcut bine.

O inimă aleasă ia totdeauna partea celui slab, dar astfel de inimi nu se întâlnesc pe toate cărările, căci ele sunt rare ca vulturii. Coțofene, ulii, ereți, găsești cât poțfești, dar soiul ales de vultur nu-l întâlnești odată într-o viață de om. Ți s-a întâmplat vreodată să auzi corbii bocind o oaie moartă înainte de a o mânca? Aceasta se potrivește de minune cu strigătul vecinilor: Ce nenorocire! Vai! Vai! și pe urmă se repede fiecare căutând să ia o parte din pradă. Cei mai mulți oameni sunt gata să ajute pe cei ce n-au nevoie de ajutor și orice trecător mai aruncă o piatră acolo unde este o grămadă, căci toți bucătarii se pricep să frigă porcul gras, dar pe cel slab îl lasă să se ardă;

Prieteni, o grămadă
Se-ndeasă la belșug;
Când frunza stă să cadă,
Vai, Doamne, cum mai fug!

Când toate îți merg bine, toți sunt gata să te ajute. Cât timp ai belșug pe masă, prietenii se îmbulzesc în casă. Lingușitorii însă nu se abat și pe la bordeie și unui trandafir pălit, nimeni nu-i face curte. Toți vecinii sunt veri cu cel bogat, dar pe sărac nici fratele lui nu-l mai cunoaște. Câtă vreme mai ai o oaie și un miel, fiecare îți spune: Bine-ai venit, Stane! Șoapta moșierului se aude de departe, dar strigătul văduvei numită Nevoia nu se aude prin gardul de zăbrele al parcului, oricât de tare ar striga ea. Oamenii toarnă cu bucurie apă într-un butoi plin și dau mese celor ce nu sunt flămânzi, fiindcă așteaptă să li se facă și lor la fel, dacă nu și mai mult. Dacă ai o găscă, mai capeți și pe a doua. Dacă ai un cal al tău, ușor poți să împrumuți încă unul. Când hambarul îi este plin cu grâu, poți să-i dai cu împrumut orz, dar cine împrumută sau dă cui n-are? Cine în adevăr, afară doar de vreun suflet de modă veche, unul care crede în Biblie și iubește pe Domnul său și de aceea dă fără să mai nădăjduiască nimic înapoi.

Am luat seama că unii boiernași se arată prietenoși cu negustorul care a început să cadă, fiindcă tot mai găsesc ceva de ros de pe oasele lui. Avocatul și cămătarul acoperă pe bietul om cu aripile lor, ca apoi să-l ciupească cu ciocurile până nu mai rămâne nimic de el. Când acești oameni se arată politicoși și plini de atenție, cei sărmani ar face bine să fie cu ochii în patru. Nu era semn bun când, intrând în coteț, vulpea zicea: Bună dimineața la toți, prea scumpii mei prieteni!

Cei ce se găsesc în strâmtorări nu trebuie însă să-și piardă nădejdea, pentru că Dumnezeu este viu încă și El este prietenul celor fără prieteni. Și, dacă nici o mână nu se întinde spre cel căzut, mâna Domnului va aduce negreșit scăpare celor ce se încred în El. Omul drept poate să fie băgat în foc, dar nu arde.

Nădejdea lui poate să fie amânată, dar nu înecată. El prinde curaj, înfruntă cu bărbăție dealul ce se ridică înaintea lui ca un zid și trece peste drumul pe care alții cad și mor. Câtă vreme este viață, este și nădejde. De aceea, prietene, dacă ai fost trântit de pe spinarea belșugului, nu rămânea în șanț. Ion zice: Nu rămânea în mocirlă, ci scoală-te iarăși și încearcă din nou. Iona, după ce s-a cufundat până în adâncul mării, a ajuns iarăși la mal, folosindu-se de călătoria lui.

Fii dârz în temnița ta rece
Și crede-n Tatăl cel ceresc!
Rămâne piatra - apa trece –
Și orice gratii ruginesc...

Nădăjduiește-n Cel ce poate
Să sfarme lațuri și obezi!
Spre binele tău veșnic, toate
Lucra-vor, dacă-n El te-ncrezi...

Să nu uităm niciodată că tocmai când este omul în greutăți are prilejul măreț de a se încrede în Dumnezeu. Credința înșelătoare nu plutește decât în apă lină, pe când credința adevărată, ca și o barcă de salvare, plutește hotărâtă și în mijlocul furtunii. Dacă religia noastră nu ne sprijinește în vremea încercării, de ce folos ne este? Dacă nu ne putem încrede în Dumnezeu când împrejurările par potrivnice, atunci nu credem deloc în El. Numai într-un hoț nu ne încredem decât atâta vreme cât îl avem sub ochi, dar vom îndrăzni să ne purtăm cu Dumnezeu la fel? Nu, nu.

Domnul este bun, El Se va arăta iarăși celor ce-I slujesc și vom lăuda Numele Lui.

NĂDEJDI

Ouăle sunt ouă, însă unele din ele sunt stricate la fel cum nădejtile sunt nădejdi, însă unele sunt amăgiri. Nădejtile sunt ca femeile: toate au în ele ceva dintr-al îngerilor, dar și îngerii sunt de două feluri. Băiatul meu a luat dintr-un cuib o grămadă de ouă, le-a golit și le-a înșirat pe o ață. Așa am făcut și eu cu nădejtile mele și iată, unele sunt bune, altele proaste și altele: nici una nici alta. Nădejtile optimistului răsar deodată ca paița din cutie, căci ele sunt puse în mișcare de un arc, nu de judecată. De câte ori un astfel de om se uită pe fereastră, de atâtea ori vede venind timpuri bune, dar, deși acele timpuri nu sunt decât în ochii lui și în altă parte nicăieri, totuși e mai plăcut să zărești turtă dulce în lună, decât să cobești mereu ca o cucuvea. Un astfel de om este un bun tovarăș de drum în noaptea când dai cu degetele în ochi și când plouă cu găleata, pentru că duce lumânări în ochi și o vatră caldă în inimă. Păzește-te însă ca nu cumva să te rătăcească și atunci poți să urmezi liniștit drumul cu el. Cusurul lui este că-și numără bobocii înainte de a ieși din găoace și-și vinde peștele înainte de a-l fi prins. Din toate ouăle lui de vrăbii, trebuie să iasă cei puțin mierle, dacă nu chiar potârniche și fazani. Vara a și venit și n-a zărit el o rândunică? El este sigur că se va îmbogăți în prăvălia cea nouă, căci abia deschisă de cinci minute și au și venit doi vecini în ea, unul să ia o pâine pe datorie, celălalt să schimbe un pol. Pe proprietarul moșiei îl va avea negreșit de mușteriu, fiindcă, pe când trecea, l-a văzut citind numele său pe ușa prăvăliei. Depărtarea dintre dorință și împlinirea ei, ei o trece cu vederea și din "poate că" face mereu un "cu siguranță". Sărăcuțul de el! Cu toate că e cam prostuț, are însă și multe părți bune și-mi place să mă gândesc la unele din vorbele lui, ca de pildă: Nu zice: M-am dus pe copcă până n-ai murit, iar dacă ai murit, degeaba o mai spui, așa că poți să te lași de vorba asta. Vedeți că mai sunt în lume și alți oameni ciudați, nu numai Ion Plugarul.

Vecinul meu Nevoiescu tot așteaptă să moară mătușă-sa, dar bătrâna pare că are, cum se zice, șapte suflete ca pisica, și mă tem că, chiar dacă o muri, o să-și lase ce brumă are mai degrabă vreunui spital pentru pisicile bolnave sau pentru câinii rătăciți decât nepotului ei. Umblă cam zdrențaros sârmanul și toată vina o dă pe pârdașul de sănătate a mătușii sale. Totuși el tot mai trage nădejde, deși îi merge din ce în ce mai rău. Dar până să crească iarba, calul moare de foame. Cine așteaptă moartea altuia este ca unul care trage de o funie lungă și cine vânează moșteniri lăsate prin testamente trebuie să poarte ghetă cu tălpi de fier. Cine trage nădejde să poarte ghetele unuia care trebuie să moară, va umbla desculț multă vreme și cine așteaptă la vaca unchiului său trebuie să aștepte mult și bine până să întindă unt pe pâine.

Cine trăiește din nădejdi, mănâncă prost. Dacă Ion Nevoiescu n-ar fi avut o mătușă, și-ar fi suflecat mânecile și s-ar fi apucat de muncă însă i s-a spus că s-a născut cu noroc și astfel a ajuns un nătărău, care nu mai este în stare să se apuce de vreo treabă, cum nu este în stare o vacă să meargă la vânătoare de iepuri. Dacă unii ar dori să lase vreo moștenire lui Ion Plugarul, acesta le-ar fi foarte îndatorat, dar ar face mai bine să nu-i spună nimic, de teamă ca nu cumva să nu mai fie în stare să mai tragă brazdele drepte. Moștenirea să fie chiar de două ori mai mare, dar Ion să nu știe mai dinainte de ea. Și mai nimerit ar fi s-o lase adunării pentru răspândirea Evangheliei sau vreunui orfelinat, căci, în amândouă aceste cazuri, ar fi mai de folos. Dar să ne întoarcem la vorba noastră. Ar fi de dorit ca oamenii să alerge mai puțin după noroc și să sădească mai mulți meri. Nădejtile, care cresc din moartea altora, sunt greșeli de moarte și, când ele împiedică desfășurarea puterilor omului, sunt ca funia călăului care-i joacă de gât.

Unii oameni s-au născut la 1 aprilie și nădăjduiesc întruna, fără cea mai mică îndreptățire sau temei. Corabia trebuie să le sosească încărcată, au să dea peste o oală cu bani de aur sau vor primi măcar o veste bună. Sârmanii de ei! Le șuieră vântul prin cap și visează cu ochii deschiși! Pot să țină multă vreme gura căscată până le vor zbura porumbei fripți în ea și totuși, par a crede cu adevărat că vreo lovitură norocoasă, vreo ploaie de mere aurite, îi va scoate într-o bună zi din nevoi și îi va face boieri. Nădăjduiesc să aibă și ei trăsura lor și ajung astfel încet-încet într-un loc unde nu-i mai calcă nici o trăsură. Poți să cânti și să fluieri cât ai vrea în așteptarea zânei norocului. Se poate, nu zic ba că, odată și odată, unul dintr-un milion să dea peste o avere, însă mii și mii se prăpădesc în zadarnice așteptări. Așteaptă-te să primești jumătate din câștigul său, un sfert din dreptul său și nimic din ce ai dat cu împrumut și aproape îți vei fi făcut bine socotelile. Însă cine așteaptă să-i cadă o comoară din lună e un prost și jumătate. Nădejdea omului să rămână la marginile dreptei judecăți și ale făgăduințelor scumpei și vechii Cărți. Nădejdea se reazemă pe o ancoră, ancora însă trebuie să aibă și ea ceva de care s-o apuci și în același timp ceva de care să se țină. O nădejde fără temei este un butoi fără fund, o gheată fără talpă, un cuțit fără tăiș. Cine începe o casă de la acoperiș, afară doar de un prost? Nădejdea nu-i nădejde, ci curată nebunie, când speră lucruri ce nu se pot împlini: să te aștepți adică la seceriș, când n-ai semănat sau la fericire, fără să fi lucrat cu înțelepciune. Astfel de nădejdi nu sunt decât vorbe în vânt, niște licăriri care te duc drept în mocirlă. Iată, de pildă, pe sârmanul Costea,

care este în azilul de bătrâni. El spune mereu că are o avere mare, din care a fost scos numai prin înșelătorie de acela care o stăpânește acum. Numele acestuia este Gheorghe sau Georgescu sau așa ceva. Mai zice că partea de moștenire ce i se cuvine face atâția bani, că ar putea să cumpere cu ei Banca Națională și că, într-o bună zi, își va lua el moștenirea în primire. Deocamdată însă, bietul de el se plânge că ciorba, ce i se dă în azil, nu este potrivită cu stomacul unui domn atât de mare ca el. Mi-a făgăduit că-mi va da și mie vreun milion sau două de lei, când va pune mâna pe averea lui. Eu însă îmi voi face cu ea niște castele în aer și mă voi duce să le văd călare pe o mătură. Sărmanul de el! Îi umblă o morișcă în cap, de altfel ca la mulți alții, cât despre ceea ce poate lăsa moștenire, încapă să le scrie pe o unghie. Să ari cerul cu plugul nu este nici pe jumătate folositor darămite ușor, căci cine trage nădejde să dobândească în lumea aceasta mai mult decât poate câștiga muncind, acela vrea să culeagă caise dintr-un măr pădureț. Cine se însoară cu o fată leneșă și luxoasă și trage nădejde că a luat o bună soție, acela ar putea tot atât de bine să cumpere o găscă și să creadă că de acum are o vacă cu lapte. Cine își ia băieții cu el la cârciumă și crede că va face din ei oameni cumpătați, acela pune ibricul pe foc și nădăjduiește că va rămânea lucios ca arama nouă. Un om întreg la cap nu nădăjduiește să scoată bere bună din orz stricat, după cum tot așa, nu-i nădejde să dai o creștere bună, când dai o pildă rea. Poți să nădăjduiești și să nădăjduiești până nu mai poți însă, dacă însă pui pe băiatul tău să se suie pe coș, fii sigur că, în ciuda nădejzii tale, el se va coborî de acolo negru de funingine. Învață pe un copil să mintă și în zadar vei nădăjdui să vezi ieșind din el un om cinstit, căci mai degrabă pui un viespar într-un butoi de rășină și aștepti să-ți faci miere. Când vor ajunge oare părinții să-și crească copiii cu judecată? Numai atunci când ei înșiși vor fi înțelepți.

În ce privește lumea viitoare, e foarte trist să auzi pe oameni vorbind de ea cu atâta ușurătate. Când unul moare beat, auzi pe câte cineva spunând: Trag nădejde că s-a dus în cer. Este frumos să ai o astfel de dorință, dar ca să ai și o astfel de nădejde este altă socoteală. Oamenii se îndreaptă spre iad și au nădejde să ajungă în cer, dar de ce n-or fi intrând în iazul cailor cu nădejdea să nu se ude? A avea nădejdea că mergi în cer este un lucru mareț și ar trebui să-ți fie bine lămurit prin Cuvântul lui Dumnezeu. Dacă te aștepti la fericirea de dincolo, după ce ai dus aici o viață de păcat, este ca și cum ai vrea să culegi struguri din spini și smochine din măracini, cum spune Domnul nostru. Nu este decât o stâncă pe care trebuie să clădim nădejdea noastră și acea stâncă nu este Petru, cum zice papa, nici sfintele taine, cum spun puii fiarei de la Roma, ci vrednicia (meritele) Domnului Isus Cristos. Toate nădejdele omului sunt în "Omul Isus Cristos". Dacă ne încredem în El, suntem mântuiți, căci este scris: Cine crede în El are viața veșnică. Bagă de seama, o are acum și este veșnică, așa că nu trebuie să-ți fie teamă că o s-o pierzi. Pe aceasta se bizuie și Ion Plugarul și nu-i este frică de faptul că va fi dat de rușine, pentru că aceasta se află pe o temelie tare, care-i dă o nădejde neclintită, pe care nici viața, nici moartea n-o pot dătioa. Dar Ion nu vrea să facă pe predicatorul, ca nu cumva să-i ia acestuia pâinea de la gură. Te rog însă să-ți aduci aminte că înfumurarea este o scară pe care poți să-ți frângi gâtul și nu încerca să te sui pe ea, dacă ți-e dragă viața!

CHELTUIELI

Este mai ușor să câștigi bani decât să-i cheltuiești cu judecată, căci oricine se pricepe să scoată cartofi, dar nu oricine se pricepe să-i și gătească. Oamenii nu se îmbogățesc câștigând bani, ci economisându-i. Mulți au bani dar n-au minte, cum n-are porcul lână. Au ajuns oameni de patruzeci și mai bine de ani și tot nu le-a venit mintea la cap, căci aruncă banii pe gărlă, cum aruncă copiii pietrele late ca să le vadă sărind. Ce-au strâns părinții cu grebla, ei aruncă cu lopata. Banii strângătorului pe mâna cheltuitorului. Despre cheltuitor, se zice adeseori că tatăl său n-a avut alt prieten decât pe sine însuși, dar deosebirea între ei doi este numai că bătrânul s-a dus la iad pe poteca flămânzirii, pe când fiul și-a ales într-acolo drumul cel gras. Din clipa în care risipitorul pune mâna pe moștenire, ea se topește în mâna lui ca bucata de unt în gura ogarului. Zilele lui sunt tot zile de păcăleală și ar cumpăra de la târg și un elefant, fiindcă este chilipir, iar casa ar fi în stare să și-o acopere cu clătite. Nu este nici o nebunie în care să nu-și găsească plăcerea, iar banii îi ard buzunarul și-i fac în el găuri prin care ies afară și totuși se fălește cu vorba: Dă, dă, că Dumnezeu ți-i trimite înapoi. Oile și le tunde mai înainte de a le avea, câștigul și-l toacă înainte de vreme, ia cu împrumut pe temeiul celor ce are de primit și ucide astfel găina care-i făcea ouăle de aur și apoi strigă mirat: Cui i-ar fi trecut prin minte una ca asta? Toarnă din plin și se gândește să înceapă a face economie când o dă de fundul sticlei. Se împrumută cu dobânzi mari de la Hoțomănescu, Pungășescu și Fărămilescu și când a rămas lefter de tot, aruncă vina pe avocați sau pe timpurile grele. Pentru cheltuiorii leneși, timpurile n-au fost niciodată bune și chiar dacă ar fi fost vreodată bune pentru ei, ar fi fost rele pentru toată lumea din jur. De ce s-or fi grăbind oamenii să ajungă cerșetori, aceasta este o taină și când te uiți, cum se îndeasă să joace la curse sau la bursă, parc-ar merge cu trenul accelerat în fiecare zi la Nevoiești. A plăti cu bani gheață a ajuns pentru unii un lucru rar și totuși cheltuiesc ca boierii mari. Ei sunt boieri fără mijloace sau cum s-ar zice jumări fără ouă. Cine are mulți musafiri golește cămara, pivnița și bufetul. Dacă la chipul tău deviată ușuratică mai adaugi și jocul de noroc, banii ți se vor topi ca bulgărul de zăpadă în cuptor. Cine joacă la tinerete cărți ajunge cerșetor la bătrânețe, dacă

trăiește destul.

Îl duce diavolul de nas,
Pe cine des aruncă zarul
Sau face zilnic un popas
La bunul său amic: paharul!

Sunt mulți măgari pe lume, nu numai din cei cu patru picioare. Îmi pare rău, dar trebuie s-o spun, fiindcă astfel de măgari sunt, nu numai între oamenii subțiri, ci și între muncitori. Unul, care n-are altă avere decât munca lui și alt sprijin decât brațele lui, își toacă micul său câștig, dobândit cu trudă, la cârciumă sau pe fleacuri. De abia și-a primit leafa, și-l vezi la "Băieții veseli" sau la "Cocoșul roșu", contribuind la întreținerea obrazului roșu și a pântecelui mare al cârciumarului. Dacă bei apă, nu vei avea din aceasta nici boală, nici datorii, nici nevestă văduvă și totuși, există oameni care abia mai știu ce gust are apa. Însă vinul și rachiul, înghițite cum au unii obicei, nu fac decât să aducă moartea ca să-i înghită. Zăpăciți de băutură și vorbind prostii, sed pe scaun în cârciumi și-și beau și bruma de minte ce-or mai fi având-o. Cu toate acestea, părerea mea este că plugarii sunt mai chibzuiți cu banii lor ca orașenii, fiindcă, deși câștigă mai puțin, cei din casa lor sunt îmbrăcați curat duminică. Ei n-au să plătească chirie ca la oraș și mai au și câte o grădinuță pe lângă casă. Totuși, orașenii câștigă mulți bani și au prilejul să cumpere toate mai ieftin, lucru pe care nu-l au cei de la sat. Cu chibzuință, o familie cu câștig mic trăiește bine la țară, pe când fără chibzuință, o familie cu câștig mult mai mare trăiește rău la oraș. Unele familii cu un câștig foarte mic o duc bine, ca șoarecele în hambar, altele cu un câștig îndoit o duc greu, ca șoarecele în cursă. Negreșit că numai cine poartă gheata știe unde-l strânge, însă minunat lucru este economia, pentru că ea face ca 15 lei să aibă mai mult spor decât un pol. Unii sunt în stare să facă ciorbă și din pietre, alții nici din carne bună. Unii se duc la piață cu atâta minte cât avea Samson în umerii săi și nu se pricep să cumpere, n-au minte ca să-și întrebuițeze bine banii. Cumpărătorul ar trebui să aibă o sută de ochi, dar aceștia n-au nici măcar o jumătate de ochi și nici pe aceea n-o deschid. Bine a zis cine a zis: Dacă proștii nu s-ar duce la târg, marfa proastă nu s-ar vinde niciodată. Ei caută să cumpere lucruri ieftine și uită că, de obicei, ce este foarte ieftin este foarte scump, dă bani buni pe lucruri proaste. Când dai 5 lei pe cinci ouă, 4 din ele sunt stricate. Săracul cumpără adesea în cantități foarte mici și de aceea plătește cât nu face, căci cine cumpără cu leul ține două case: și pe a lui și pe a altuia. De ce n-ai face cumpărături pentru două, trei săptămâni odată, că-ți vine mai ieftin? Provizia nu e vreun lucru rău. Unii fac economie unde nu trebuie și strică corabia pentru puțin catran, fiindcă n-au vrut să dea câțiva lei ca s-o ungă. Alții sunt economi când e vorba de lucruri mici, dar nu sunt tot așa când e vorba de lucruri mari și sunt înțelepți când să cheltuiască vreo câțiva lei, dar proști când e vorba de sute. Ei strâng bine cana, dar lasă cepul să curgă. Unii își cumpără lucruri de care n-au nevoie, numai fiindcă sunt chilipir, dar acestora le spun că ce nu este de trebuință, nu face chiar de l-ai cumpăra cu o lețcaie. Hainele frumoase fac gaură mare în punga nevoiașului. Ce să facă cu mătăsuri și catifele alde Ion Plugarul și cei ce muncesc din greu pentru pâinea de toate zilele? Asta ar fi ca și cum potcovarul ar purta un șorț de mătase albă. Nu pot suferi să văd o servitoare sau o fată de plugar gătită așa fel, încât cineva s-o ia drept cucoană. Nimeni nu ia mormolocul drept pește, nici macul drept trandafir. Arătați-mi o fată îmbrăcată curat și cuviincios și simplu, și sunt sigur că va întrece în frumusețe pe toate acele tinere nebune cu zorzoanele lor ce țipă. Dacă o fată a strâns ceva parale, îndeamn-o să-și ia o bucată de flanelă pentru iarnă, înainte de a se lăsa ispitită de vreo găteală, care bate la ochi, dar nu este de nici un folos. Cumpără ce-ți este de folos să porți și, dacă altora nu le place, n-au decât să închidă ochii. Toate femeile sunt bune, ori de ceva, ori de nimic, iar aceste două feluri, le cunoști, de obicei, după îmbrăcămintea lor.

Cred că toți suntem de părerea că banii se duc repede, dar, la urma urmei, pentru aceasta au fost făcuți: să meargă din mână în mână, nu să-i adunăm grămadă. Este trist să vezi cum banii ne părăsesc ca o slugă care fuge de la stăpân, dar și mai trist ar fi să rămână la noi și să pună stăpânire pe inimile noastre. Ar trebui să încercăm, cum spune predicatorul nostru, să găsim mijlocia de aur: să nu fim adică nici zgârciți, nici risipitori. Cine are cea mai bună nevestă, acela își cheltuiește în chipul cel mai bun banii. Bărbatul poate să-i câștige, dar numai femeia poate să-i economisească. Femeia înțeleaptă își zidește casa, iar femeia nebună o dărmă cu înseși mâinile ei. Nevasta, după cum spune Solomon, sau clădește, sau dărmă. Nu poate să-i meargă bine bărbatului, dacă lucrul acesta nu-l vrea și soția lui. O gospodină bună face mai mult decât un venit mare. O soție bună și sănătate, iată cea mai scumpă avuție a unui bărbat. Dumnezeu să ni le țină, căci ce ne-am face fără ele? Merge vorba că femeilor le place să facă ce vor, dar oare nu zice și proverbul că pe femeie s-o lași într-ale ei câtă vreme este în viață, că de, după aceea, n-o să-și mai facă voia. Dar vremea trage a moină și eu nu mai pot lungi vorba, așa că sfârșesc cu un vers de altă dată:

Doamne, dă-i tu numai bine
Bucurie și putere
Celei care-n stup albine

Le-a-nmulțit să-mi facă miere.

Ea-mi gătește și mă spală
Și-mi îmbogățește anii
Dar îmi lasă punga goală
Când fac aripi gologanii.

O VORBĂ BUNĂ PENTRU FEMEII

În capitolul precedent, am tras "La Soția Bună" și fiindcă acolo se află găzduire pentru oameni și pentru vite, vom mai rămânea la această firmă și ne vom înmuia pana în cerneala aceea deosebită, fără fiere amară. Când Ion Plugarul scrie despre un lucru atât de plăcut, trebuie să aibă grijă să se poarte cât se poate de frumos.

Este de mirare cât de multe cuvinte avem, din bătrâni, împotriva femeilor: dintr-o duzină, unsprezece sunt împotriva lor. Odinioară bărbații se rosteau cam aspru când vorbeau de femeile lor. Unele din aceste vorbe sunt chiar jignitoare. De pildă, iată o vorbă total răutăcioasă: Orice bărbat are cu nevastă-sa două zile bune: una când se însoară și alta când o îngroapă. Sau altă vorbă: Cine-și pierde nevasta și un pol, n-are mare pagubă decât că și-a pierdut polul.

Mi-aduc aminte de un cântec de demult, în care se spunea de unul care vrea mai bine să fie spânzurat decât însurat și aceasta arată cât de răspândit era pe atunci obiceiul de a defăima căsnicia.

Această glumă nu dovedește însă că femeile sunt rele, ci mai degrabă că bărbații lor nu sunt buni de nimic, altminteri n-ar scorni pe seama tovarășelor lor astfel de clevetiri urăcioase. Craca cea mai putredă, aceea trosnește și se pare că partea bărbătească a casei trebuie să fi fost cea mai șubredă, fiindcă a ticluit cele mai răutăcioase zicale. Fără îndoială că au fost în lume soții din cale afară de rele și au adus în stare pe bărbați să spună că, dacă o femeie ar fi tot atât de mică pe cât este de bună, o păstaie de mazăre i-ar ajunge să-și facă din ea și rochie și pălărie. Dar câte mii de adevărate tovarășe de viață n-au fost mai de preț decât greutatea lor în aur! Bibbia nu amintește decât de o nevastă a lui Iov și de o Izabelă, însă soții ca Sara și Rebeca sunt o mulțime. Sunt de părerea lui Solomon, că îndeobște cine găsește o nevastă bună găsește un lucru bun. Dacă ți se dă un pol fals la băcan, toți vecinii află de aceasta, dar de sutele și miile de poli buni, nu vorbește nimeni. O femeie bună nu stârnește vâlvă și nici nu se face zarvă în jurul ei, însă despre o tartoriță vuieste tot satul. Privite într-un tot, sunt niște fapte îngerești și cu mult mai bune decât jumătate din numărul soților.

Spre cinstea femeilor, trebuie să spunem că sunt puține proverbe împotriva bărbaților, deși în cazul de față se potrivește vorba că ce este bun pentru găscă este și pentru găscan și că iapa are aceleași pricini să dea cu piciorul ca și calul. De bună seamă, că ele trebuie să fie răbdătoare, altminteri ar fi dat măsură pentru măsură. Sunt ele cam pripite la vorbă - doar se știe că limba clopotelor și limba femeilor se mișcă ușor - dar nu sunt așa de rele. Altfel nu s-ar fi răzbunat ele din pricina atâtor vorbe urâte spuse pe seama lor? Și dacă ele caută să cam stăpânească, bărbații lor nu vor ajunge într-o robie așa de grea, căci atunci ei ar avea atâta minte ca să-și țină gura. Dacă sunt în adevăr sub papuc, bărbaților nu le pasă să bată toba și eu sunt aproape sigur că vorbele bătrânești nu sunt decât niște glume, fiindcă, dacă ar fi adevărate, bărbații n-ar avea curajul s-o spună pe față.

O nevastă bună este cea mai bună jumătate a bărbatului ei, bucuria lui, floarea lui, îngerul lui păzitor și comoara inimii lui. El îi zice:

Doar prin tine-a mea aleasă,
Mi-este inima voioasă,
Traiul vesel, liniștit...
Doamne, ce mi-ai hărăzit
Cum să nu fiu mulțumit?...

Lângă ea își află cerul său pe pământ, căci ea este lumina casei sale, mângâierea sufletului său și, în ce privește lumea aceasta, sufletul mângâierii sale. Orice i-ar trimite Dumnezeu, el se simte bogat câtă vreme trăiește ea. Osul cel mai bun din trupul său este coasta sa.

Cu-o soție iubitoare

Nu te mistui nici în soare;
Cu-o nevestă tristă-ntruna
Ți-arde sufletul și Luna.

Larg ți se deschide poarta
Chipul blând și sfânt când râde,
Însă crudă ți-a fost soarta,
De-i ești soț femeii hâde...

Bărbatul bun face ca și nevasta să fie bună. Unii nici fără nevestă, nici cu nevestă nu pot trăi și singuri, sunt nenorociți în mult lăudata burlăcie, iar când se căsătoresc, fac un iad din casa lor. Ei seamănă cu câinele acela care nu răbda să fie slobod, iar când era legat, urla. Cine este fericit ca holtei, va fi, pe cât se pare, și ca soț, iar un soț fericit este cel mai fericit om de pe pământ. O pereche bine potrivită duce o viață plină de bucurie, așa cum iscoadele duceau între ele ciorchinele din Eșcol. Ei sunt ca o pereche de păsări din rai. Împărțind bucuriile între ei, și le îndoiesc și împărțind între ei necazurile, și le înjumătățesc, iată o socoteală frumoasă. Carul grijilor merge ușor când amândoi trag împreună la el și dacă uneori merge mai greu sau dă peste vreun hop, cei doi se iubesc cu atât mai mult și astfel truda le este mai ușoară.

Când într-o căsnicie se ivește ceartă, greșeala este totdeauna a amândurora; atunci, de obicei, într-o parte este o greutate de un kilogram și în cealaltă de patru litre. Când într-o casă nu merge bine, vina este atât a bărbatului cât și a femeii. Ion e tot atât de vinovat ca și Ioana, uneori și mai vinovat. Dacă bărbatul nu ține zahăr în dulap, nu-i de mirare că femeia ajunge amară. Lipsa de pâine aduce lipsă de dragoste și câinii flămânzi se mănâncă între ei. Sărăcia intră în casă mai ales pe umerii bărbatului, căci de multe ori este treaba femeii să se ducă și să-și caute de lucru pentru leafă. Un om din părțile noastre a dat nevestei sale un inel pe care scria: Dacă nu muncești, n-ai să mănânci. Acest om era un ticălos. Nu este treaba femeii să aducă grâu la moară, ci să-l folosească bine și să nu-l risipească. Dacă tainul nu este îndestulător, nu-i vina ei. Ea nu este datoare să câștige pâinea, ci s-o plămădească. Stând acasă, ea câștigă mai mult decât leafa pe care ar câștiga-o pe afară.

Nu femeia își pierde leafa pe tutun sau o bea la "Băieții veseli" sau la "Cocoșul roșu". Ici, colo, se vede și câte o femeie beată și este o privescătoare îngrozitoare, dar de nouăzeci și nouă de ori dintr-o sută, bărbatul este acela care vine amețit acasă și ocărăște copiii, femeia rareori o face. Biata femeie: de-i place, de nu-i place, ea trebuie să rabde și înghite cu grămada și dușuri calde și dușuri reci. Li se bagă vină femeilor că prea mult se învârtesc pe lângă sticla în care te vezi, dar aceasta nu este așa de rea ca sticla prin care bărbații își pierd mințile. Nu femeile stau să tragă vârtos lângă soba din cârciumă, ci ele, sărmanele, șed acasă tremurând de frig cu pruncul în brațe și cu ochiul la ceas - dacă este unul - așteptând cu ochii în lacrimi să se întoarcă acasă domnii și stăpânii lor. Eu mă mir că nu fac grevă. Unele din ele sunt nenorocite ca un cărăbuș în ac sau ca șoarecele în gura pisicii, căci trebuie să vadă de fetița bolnavă, să spele pe băiatul care s-a murdărit și să rabde țișetele și gălăgia celorlalți copii, pe când dumnealui își pune pălăria, își aprinde luleaua și pleacă după plăcerea sa, sau binevoiește să vină acasă când îi place și atunci își ceartă și femeia că n-a avut grijă de o mâncare mai bună. De unde așteaptă oare să fie îndopat ca un cocoș de luptă, când sâmbătă seara a adus acasă așa de puține parale, fiindcă a cheltuit așa de multe în templul lui Bachus? Spun și știu că, în multe case, femeia n-ar fi cicălitoare, dacă bărbatul n-ar fi posac și bețiv. O secătură, care nu face nici să fie tăiat pentru cârpe de șters pe jos, bea și bea până nu mai știe de el și începe să ia caii la bătaie, fiindcă nu mai are ce bea. Să nu-mi mai ziceți nimic, căci o spun și o dovedesc că o femeie n-are încotro, trebuie să se supere, când vede că și cu toată cârpeala și economia, ea nu este în stare să-și țină casa, fiindcă bărbatul n-o lasă. Oricare din noi s-ar supăra, dacă ar fi nevoie să facă la cărămizi fără paie sau să fiarbă oala fără foc sau să scoată bani dintr-o pungă goală. Ce să scoată ea din cuptor, când n-are nici făină, nici aluat? Bărbați răi și vicleni ce sunteți, ar trebui să fiți spânzurați de călcăie până v-ar veni mintea la cap!

Se zice că un bărbat de paie face cât o femeie de aur, dar eu nu pot să înghit una ca aceasta, căci un bărbat de paie nu face mai mult decât o femeie de paie, mintă vechile zicale cât or pofti. Tontul nu este mai bun ca Toanta. Unde bărbatul este om cu judecată, de obicei și soția este femeie cu blândețe și se împlinește astfel urarea din bătrâni, la căsătorie: Anul întâi să vă fie de bucurie, al doilea an de mângâiere și ceilalți de mulțumire.

Inimile de se înțeleg
Mereu bucurii culeg.

Inimile unite numai moartea le desparte. Se zice că starea de căsnicie nu înseamnă totdeauna bucurie, ci adeseori amărăciune, apoi dacă-i așa, vina o are la fel căciula ca și fusta. Luna de miere n-ar trebui să se mai sfârșească și,

dacă totuși se sfârșește, vina este adesea a bărbatului, care a mâncat toată mierea și n-a mai lăsat decât niște mofturi. Când însă amândoi se învoiesc ca, orice s-ar întâmpla, să dea fiecare și mai departe, partea lui de miere, atunci viața e veselă. Când bărbatul găzduiește la "Laba pisicii", de unde iese cu obrazul zgâriat, este semn că, sau nevastă-sa n-a luat bărbat, sau el n-a luat nevastă. Dacă bărbatul nu știe să-și apere pielea, trebuie să aibă tot atâta minte câtă lână are un câine albastru. Nu mi-e milă de bărbații martiri, mila mi-o păstrez pentru femei. Acolo unde căsnicia nu capătă premiul de virtute, paguba e a amândurora însă femeia îi va simți mai tare lipsa. Orice scrumbie trebuie să atârne de urechile ei și orice ins trebuie să-și aibă partea lui de răspundere pentru certurile din casa lui, însă Ion Plugarul nu poate să sufere să se arunce toată vina numai asupra femeii. Când se sparge un blid, pisica e devină și când se întâmplă o nenorocire, femeia este de vină, iată două minciuni gogonate. Este un răspuns la fiecare întrebare, dar pricina neînțelegerilor din căsnicie nu trebuie căutată totdeauna la gospodina casei. Știu că multe femei au limbi ascuțite, dar, ceea ce este mai trist, e că bărbații lor le pun în mișcare. Cât despre flecăreală, ia să te uiți în cârciumă, când gâtlejurile sunt bine unse cu băutură și, dacă vei găsi sub soare o femeie care să vorbească mai repede și să spună mai mari prostii ca bărbații, să nu-mi mai ziceți pe nume.

Abia ajunsei până aici și iată-l și pe predicatorul nostru că intră zicând: Ioane, tu te-ai apucat să vorbești de un lucru prea gingaș pentru tine. Îți voi împrumuta o carte veche și rară, ca să-ți ajute să treci pârleazul. Apoi, domnule, zic eu, un mic ajutor face mai mult decât o mulțime de muștrări, și vă rămân îndatorat. Și mi-a trimis "Verigheta" bătrânului Secher. Deștept om a mai fost și acest Secher! Nu pot să fac ceva mai bun decât să dau aici câteva din observațiile pline de miez, foarte gustoase și care se lipesc ușor de memorie. El zice: Ai o inimă moale? Dumnezeu ți-a frânt-o. Ai o nevastă blândă? Dumnezeu ți-a dat-o. Evreii au o vorbă: Cine n-are nevastă, nu este bărbat. Cu toate că omul și singur poate să fie bun, totuși nu e bine ca omul să fie singur. Orice dar bun și orice dar desăvârșit vine de sus. O nevastă, chiar dacă nu este un dar desăvârșit, este un dar bun, o rază pornită de la Soarele îndurării. Cât de fericite sunt căsniciile, la care Isus a fost poftit la nuntă! Numai cele ce au aflat har înaintea lui Dumnezeu, să afle har și în ochii tăi. Bărbații ar trebui să întindă acoperământul iubirii peste slăbiciunile soțiilor lor. Nu stinge lumânarea din pricina mucului ei. Soțul și soția ar trebui să se ațâțe la dragoste și să se iubească între ei în ciuda tuturor pornirilor la ceartă. Pomul dragostei ar trebui să crească în mijlocul familiei ca pomul vieții în mijlocul grădinii Edenului. Slugile bune sunt o mare binecuvântare, copiii buni, una și mai mare, însă o soție bună este cea mai mare binecuvântare. Cine are nevoie de o astfel de tovarășă, să și-o caute, cine a pierdut-o, să suspine după ea, iar cine o are, să se bucure de ea.

Mă întorc acum de la friptura gustoasă a bătrânului Secher la zarzavaturile mele, sau, cum s-ar zice, pun pe Ion în urma boierului și voi povesti câte ceva și din ce știu eu și cu aceasta voi isprăvi.

Traicul meu cu soția mea, care, trag nădejde, va fi cea din urmă, este cam acesta: Căsnicia vine din rai și duce tot acolo. Înainte de a mă căsători, n-am fost nici pe jumătate fericit ca după aceea. Abia după ce te-nsori, începe fericirea vieții. Nu mă îndoiesc că unde este dragoste multă, acolo vei găsi și lucruri care dau naștere la dragoste, dar unde este dragoste puțină, greșeli sunt berechet. Dacă se găsește în toată țara o soție bună, apoi eu sunt acela care i-am pus inelul în deget și să-l poarte mulți ani înainte. Dumnezeu s-o binecuvinteze!

Dacă n-aș fi însurat și aș ști de o tovarășă potrivită pentru mine, mâine, în zori, m-aș căsători. Cum vi se pare acest lucru? Apoi, zice unul, cred că Ion și-ar lua altă femeie, dacă ar rămâne văduv. Și, dacă ar lua alta, ar arăta cu aceasta, cum nu se poate mai bine că a fost fericit cu cea dintâi. O spun pe față că n-aș zice, cum spun unii, că s-au însurat, fiindcă aveau nevoie de cineva să le vadă de copii. Nu, eu m-aș însura ca să am pe cineva care să vadă de mine. Ion Plugarul este un suflet făcut să trăiască împreună cu alții și n-ar putea să trăiască singur în casa lui. Un om, care-și luase a patra soție, a pus să scrie pe inelul ei: Dacă supraviețuiesc, cu a cincea mă căsătoresc. Ce mai Barbă Albastră! Căsătoriile sunt încheiate în cer și de fapt, căsătoria este un lucru bun, dar se găesc și nebuni care schimbă hrana în otravă, și dintr-o binecuvântare fac un blestem. Iată o sfoară bună, zice Păcală, cu asta am să mă spânzur. Un om care a cerut nevastă de la Domnul și a luat-o din pricina însușirilor ei sufletești și nu numai a obrazului ei, poate nădăjdui ca alegerea pe care a făcut-o, să fie binecuvântată de Dumnezeu. Aceia, a căror iubire este unită în Domnul, care se roagă să se iubească și iubesc să se roage, vor afla o iubire și o bucurie tot mai mare. Cine își respectă soția va vedea că și ea îl va respecta. Cu ce măsură măsoară, cu aceeași măsură i se va măsura, ba chiar cu una bună, îndesată, clătinată și vărsându-se pe deasupra. Cine se sfătuiește cu nevastă-sa va avea în ea un bun sfătuitor. Am auzit pe păstorul nostru spunând: Mirosul femeilor e mai ager ca mintea bărbaților. Ele ajung deodată la o hotărâre și pricep cum stă lucrul numaidecât. Spune ce-i vrea despre sfatul soției tale, dar se poate foarte bine să te căiești că nu l-ai urmat. Cine vorbește de rău pe femei să-și aducă aminte de sânul la care a fost alăptat și să-i fie rușine de el însuși. Cine se poartă rău cu nevasta sa ar trebui bătut în văzul tuturor și cum aș vrea să-i trag și eu una! Și l-aș atinge destul de bine - de asta vă încredințez. E de-ajuns deocamdată, vorba cuiva, după ce golise tot ce era pe masă.

OAMENI CU DOUĂ FEȚE

Chiar și oamenii răi laudă pe față statornicia. Hoțului îi place să aibă de a face cu omul cinstit, pentru că acesta este mai lesne de înșelat. Când știi cu cine ai de a face, cunoști și calea prin care te poți apropia de el, cine însă cu lupii, urlă ca lupii, iar cu oile, behăie ca oile, nu este privit bine de nimeni, afară doar de Diavolul. Cu toate acestea, este foarte răspândit obiceiul de a purta două fețe sub aceeași pălărie. Mulți fac casă bună cu găinile și apoi împart cu coana vulpe. La mulți parcă nu li s-ar topi untul în gură, dar le iese foc din gură, când așa le vine la îndemână. Citeam deunăzi în jurnale un anunț pentru haine cu două fețe. Croitorul, care le vinde, va ajunge om bogat. Este încă la modă și astăzi: să ții cu iepurii și să alergi cu copoii. Statornicia este în lumea aceasta tot așa de rară ca și parfumul într-un coteț de câini.

În unii, te poți încrede numai atâta vreme cât îi ai sub ochi, dar mai mult nu, pentru că, în tovărășia altora, se fac altfel de oameni. Ca și apa, ei sau sunt în clocot sau sloi, după vreme. Unii se poartă astfel, pentru că sunt lipsiți de convingeri temeinice, căci fac parte din adunarea cocoșului de tablă de pe acoperișurile caselor: se schimbă după vânt. Ar fi mai ușor să iei măsură lunii schimbăcioase, ca să-i faci o haină nouă, decât să știi cu cine ai a face. Ei cred în ceea ce le bagă mai mult în pungă și trag totdeauna la hanul numit "Lâna de Aur". Moara lor macină orice fel de semințe și umblă după orice vânt, numai bani să iasă. Ca și broaștele, ei pot să trăiască fie în apă, fie pe pământ și nu le pasă dacă-i una sau dacă-i alta. Ca și pisica, ei cad totdeauna în picioare și se opresc oriunde, dacă le ungi laba. Ei țin la prieteni, dar dragostea lor e legată de cămara acestora și, dacă aceasta s-a golit, ei, ca și șoarecii, fug la altă prăvălie. Ei zic: Să te las, iubito? Nu, câtă vreme mai ai un ban. Când însă începe să-ți meargă rău, cum o mai șterg! Ca și guzganii, ei părăsesc corabia care se scufundă.

Când e lipsă de belșug,
Și acești prieteni fug.

Inima lor se ține de cașcavalul tău. Câtă vreme fierbe oala, șed și ei pe lângă foc, însă cum ai dat de fundul putinii, o și șterg în altă parte. Ei cred numai în calul care câștigă la curse și poartă orice haină le-ai da. Sunt mulți ca și scrumbiile care se vând cu duzinele, dar cine dă un ban pe ei își pierde banii. Câștigul este dumnezeul lor și banul le este drag ori de unde l-ar stoarce: fie de la tine, fie de la vrăjmașul tău. A plătit, sau a luat la rișcă, asta n-are a face, numai bani să iasă. Fie pe șosea, fie pe drumuri dosnice, pentru ei este tot una, numai să se întoarcă acasă cu coșul plin. Sunt buni prieteni cu găscă, dar vor să-i mănânce bobocii. Câtă vreme apa le învârtește moara lor, n-o găsesc deloc mocirloasă dar dacă ar duce lipsă de lemne, ar arde și coșciugul mamei lor și ar vinde chiar pe tatăl lor, dacă oasele bătrânului le-ar aduce vreun ban. Nu pierd nici un prilej ca să se îmbogățească.

Alții sunt schimbăcioși, fiindcă țin morțiș să fie bine cu toată lumea. "Bine că te-am găsit!" strigă ei de îndată ce întâlnesc pe cineva, fie acela un călător, fie un hoț la drumul mare. Ei sunt atât de buni din fire, că negreșit trebuie să se înțeleagă cu oricine. Creierul lor este în capul altora. Dacă ar fi la Roma, ar săruta papucul papei, dar acasă răgușesc strigând: Jos cu papa! Ei laudă pe popa din cutare loc, fie că biserica era papistă, fie altfel. Ei sunt numai slugile împrejurărilor, cu nădejdea că și împrejurările le vor sluji lor. Ei fac parte din partidul care poartă culoarea de galben, dar nu la butonieră, ci în palmă. Moaie-i în unt și-i poți mânca în loc de napi. Trage-i de funie și-i vei face să sune ca niște clopote, fie ca la mort, fie ca la nuntă. Șira spinării le lipsește și-i poți îndoi ca pe-o trestie, fie înainte, fie înapoi, cum vrei. Ei sunt ca și stridiile: cine le deschide, le poate da și cu piper. E dulce cu tine și cu dușmanul tău. Gura lor suflă și cald și rece. Ei încearcă să fie slugi la amândouă partidele și merită să li se dea cu piciorul de amândouă părțile ca la o minge de fotbal. Unii sunt fățarnici din fire, alunecoși ca tipării și bălțați ca iapa cutărui boier. Ca și un om beat, ei n-ar fi în stare să umble drept, chiar dacă ar vrea. Ei o iau când încoace, când încolo, ca un drum de țară. S-au născut din sămânța lui Iuda. A măsui cărțile este jocul ce le place mai mult iar cinstea este groaza lor. Pe limbă au miere, dar în inimă fiere. Sunt o corcitură ca și câinele țiganului. Ca și pisica, ei au labe moi, dar duc în ele ghiare ascuțite. Dacă dinții nu le sunt stricați, atunci limba le este stricată și inimile le sunt ca niște morminte pline cu oasele morților. Dacă a spune adevărul sau a minți ar aduce același folos, lor le-ar veni mai bine să mintă, fiindcă minciuna se potrivește pentru firea lor, ca noroiul pentru porc. Ei se gudură, te linguesc și dau din coadă și te perie, căci, ca și melcii, își croiesc drum prin balele lor, dar în inima lor te urăsc și pândesc numai clipa potrivită ca să-ți înfigă cuțitul. Ferește-te de cei ce vin din cetatea înșelăciunii: Domnul "Cel cu două fețe", domnul "Vorbă frumoasă" și domnul "Cel cu două limbi" care sunt vecini și de care cată să stai cât mai departe. Ei sunt ca niște barcagii care într-o parte se uită și într-alta vâslesc, sunt înșelători ca fâgăduințele Diavolului și neînduplecați ca moartea și mormântul. Sunt ca și acul de argint: frumos când e afară, dar groaznic înăuntru.

Cea mai ticăloasă vermină o alcătuiesc pungașii religioși și mă tem să nu fie așa de mulți ca guzganii într-un vechi hambar cu orz. Ei sunt ca unele mere: frumoase pe dinafară, dar stricate pe dinăuntru. Își acopăr pielea neagră cu pene albe. Sâmbăta și duminica sunt pentru ei două zile cu totul deosebite. Ei se tem mai mult de predicator decât de Domnul. Evlavia lor stă în a maimuțări ce fac cei evlavioși, dar miezul le lipsește. În buzunar, au carte de cântări creștinești, dar gura le cântă prostii. Hainele de sărbătoare sunt partea lor mai bună, cu cât te apropii însă mai mult de inima lor, cu atât găsești mai multă murdărie. Vorbesc ca niște papagali, dar purtarea nu li se potrivește cu vorba.

Unii caută mușterii prin aceasta și câte o vorbă evlavioasă, aruncată în treacăt, este un mijloc ieftin de a face reclamă și ce plătește pentru scaunul lui în biserică scoate dând lipsă la cântar. Negustoria lor nu este o închinare adusă lui Dumnezeu, ci fac din închinare o negustorie. Alții, mai nevoiași, merg la biserică, fiindcă sunt ajutați. Câteva bătrâne au nevoie de un binecuvântat loc în azil și de aceea, în fiecare duminică binecuvântată, ascultă predica binecuvântată a binecuvântatului predicator și astfel sunt mereu binecuvântate. În lipsă de credință, le convine dragostea (1 Corinteni 13) și știu ce să facă pentru ca să li se pună unt pe pâine.

Alții, pentru a-și liniști cugetul, scot la iveală partea văzută a religiei lor și o folosesc ca pe un leac de pus pe rănilor lor și, dacă ar fi cu puțință să împace cerul, așa cum își împacă cugetul lor, ar fi bine de ei. Mi-a fost dat să întâlnesc oameni care cu gura au mărturisit sus și tare creștinismul lor, dar care, pe cât puteam să văd, o făceau numai în dorința de a fi socotiți că și ei sunt ceva. Și-au strâns în jur un mic cerc de prieteni care credeau vorbele lor frumoase și primeau tot ce le plăcea să li se spună drept cuvânt de Evanghelie. Părerea lor trecea drept adevărată măsură a vredniciei unui predicator, toate erau judecate după conștiința lor și aveau la îndemână o grămadă nesecată de istorisiri (experiențe) din cele mai strașnice pentru cei ce aveau dorința după ceva nemaipomenit. Însă, dacă pe lângă toate acestea, ar fi binevoit să săvârșească niște fapte de adevărați creștini, atunci cu cât mai bine ar fi tras în cumpănă viețile lor. Acești oameni sunt ca și cucuvelele, care par a fi niște păsări mari, dar care, în realitate, nu-s decât pene. În amurg, se arată uimitor de înțelepți, când însă vine ziua, sunt niște nătăfleți.

Fățarnicii de toate soiurile sunt o scârbă și cine are de a face cu ei se va căi amar. Cine caută să înșele pe Dumnezeu este gata să înșele și pe aproapele său. Un guștat mare, de obicei, ne spune că nu e nici pic de lână. Reclama zgomotoasă înseamnă mai totdeauna marfă proastă. Sunt unele coșuri de vatră așa de încăpătoare, că te aștepți să vezi în ele șunci și slănină, dar când te uiți în sus pe ele, nu vezi decât cârligele goale și funingine. Morile de vânt ale unora nu sunt decât niște spărgătoare de nuci și elefanții lor tot așa de mici ca purceii care sug. Nu toți, câți merg la biserică sau la adunare, se și roagă cu adevărat în duh și adevăr, nici toți, câți cântă foarte tare, laudă pe Dumnezeu, nici toți, câți își lungesc fața sunt cei mai serioși.

Ce dobitoace ticăloase trebuie să fie fățarnicii! Dihorii și nevăstuicile sunt un nimic pe lângă ei. Mai bine să fii un câine mort decât un fățarnic viu. Negreșit că Diavolul se bucură când vede pe fățarnici jucându-și jocul lor, căci el ispitește pe adevărații creștini, dar pe acești oameni îi lasă în pace, fiindcă e sigur de ei. El n-are nevoie să împuște rațe șchioape, fiindcă pe acelea le adună câinele lui oricând.

Fii încredințați, prieteni, că, dacă o linie dreaptă nu ajunge la țintă, cu atât mai puțin una strâmbă. Ce s-a dobândit prin vicleșug este un câștig primejdios. O mască îți va da poate o pace de o clipă, însă înșelătoria se va răzbuna și urmarea va fi durere. Cinstea este cea mai bună politică. Și, dacă nu merge cu pielea leului, nu încerca niciodată cu a vulpii. Fața și mâinile tale să fie ca arătătorul de pe cadranul unui ceas, spunând totdeauna ce se petrece înăuntru. Lasă-i mai bine să rădă de tine, fiindcă ai spus adevărul pe față, decât să te laude pentru șiretlicul tău. O purtare cinstită poate să-ți aducă neplăceri, dar este mai bună decât viclenia. În cele din urmă, cei drepți își vor primi răsplata, însă cei prefăcuți, atunci, vor merge în cer, când un om, cu o piatră de moară la fiecare subsuoară, va trece înnot Oceanul Atlantic.

CÂTEVA SFATURI PENTRU CINE VREA SĂ ÎNAINTEZE

Muncă din răspuțeri, iată marea taină a izbânzii. Trândăvia nu poate să aducă decât zdrențe și sărăcie. Sudoarea frunții este singura materie din care se poate face aur. Cine nu va asuda nu va avea. Cine vrea să aibă cuibul ciorii trebuie să se suie pe copac. În ziua de astăzi, fiecare trebuie să-și clădească binele casei sale. Mânele suflecate îți aduc cea mai bună îmbrăcăminte și cui nu-i este rușine să poarte șorț, va fi curând în stare să se lipsească de el. Hărnicia este mama norocului, așa zicea bietul Nae, iar Trândăvia este perna Diavolului, zice Ion Plugarul.

Credeți în propășirea care se face pas cu pas și nu nădăjduiți să ajungeți bogați dintr-o săritură. Lăcomia de a tot strânge nu mărește averea. Lăcomia strică omenia și încetul cu încetul se face oțetul. Încet și sigur e mai bine decât iute și ușuratic. Câștigul zilnic pe care îl aduce stăruința îmbogățește pe un om mai degrabă decât câștigurile neașteptate ale speculațiilor. Peștii mici sunt dulci. Cât de puțin tot e bun la ceva, a zis scroafa înghițind un fânțar. În fiecare zi, câte un fir, faci un scul pe an. Cărămidă peste cărămidă, faci o casă. Ar trebui ca înainte de a merge, să te târăști, întâi să mergi, apoi să alergi și întâi să alergi și după aceea să călărești în fuga mare. Cu cât te grăbești mai mult să ajungi bogat, cu atât mai târziu ajungi la țintă. Graba se împiedică de înseși călcăiele ei. Cine se suie în pripă cade pe neașteptate.

Este rău să începi o afacere, fără să ai capital. A face negustorie cu punga goală este lucru greu. Trebuie să pui un ou în cuiar, dacă vrei ca găina să-ți mai pună altele acolo. E adevărat că trebuie să faci pâine cu făina pe care o ai, dacă însă sacul îți este gol, atunci e mai bine să nu te faci brutar. Este mai ușor să faci cărămidă fără paie, decât să faci bani fără să ai cu ce să te apuci de treabă. Tinere, rămâi, un timp mai lung, ucenic, până ți-ai strâns câteva mii de lei apoi zboară când îți vor fi crescut aripile. Dacă vei începe prea devreme, ai s-o pățești ca puiul de cioară care și-a frânt gâtul, când a încercat să zboare înainte de a fi făcut aripi. Orice țâr vrea să ajungă balenă, dar este cuminte să fii pește mic, câtă vreme apa este mică. Când însă iazul a ajuns a fie destul de mare, atunci poți să te avâți în ea cât poțezi. A face negustorie fără capital se cheamă a clădi case fără cărămizi, a aprinde focul fără surcele, a arde lumina fără fitil și toate acestea duc pe om la înșelăciuni și ajunge de nu știe cum să se mai descurce.

Nu te lăsa de o negustorie mică până nu vezi bine că în alta mai mare ai putea să câștigi mai mult. Chiar fărâmiturile sunt și ele pâine. Mai bine să ai un cal prost, decât un grajd gol. Mai bine o jumătate de pâine, decât deloc. Mai bine puțină mobilă, decât casa goală. În aceste vremuri grele, cine poate să șadă pe o piatră și să-și mănânce pâinea, face bine să nu se mute de acolo. Din rău în mai rău, e o proastă îmbunătățire. O coajă de pâine este o mâncare sărăcicioasă, dar și mai sărăcicios lucru este să n-o ai nici pe aceea. Nu sări din lac în puț. Adu-ți aminte că mulți oameni au avut câștiguri mari în prăvălii mici. O negustorie mică și cu câștig este mai bună decât una mare cu pagubă, căci este mai bun un foc mic care te încălzește decât unul mare care te pârlește. Și dintr-o țeava mică, poți să aduni apă multă, dacă ții mereu găleata unde curge. Iepuri mari se pot vâna și într-o pădure mică. O oaie se poate îngrășa într-o pășune mică și poate să moară de foame într-o pustie mare. Cine se apucă de prea multe deodată prea puțin folos va avea. Două prăvălii sunt ca două scaune: cazi la pământ între ele. Poți să rupi sacul, dacă vrei să-l umpli peste măsură și poți să te ruinezi, dacă ești prea lacom de avere.

Sunt pești mari în ape mari
Dar bagă de seamă că în ele poți să te și îneci.

Fă cât mai puține schimbări în viața ta: pomii sădiți de prea multe ori prea puțină roadă aduc. Dacă într-o parte ai greutăți, le vei avea și în alte părți. Dacă te muți de pe vale, pentru că este prea umedă, vei găsi poate că pe deal este prea frig. Este vreun loc în care măgarul să n-aibă de lucru? Unde poate să trăiască o vacă, fără să fie mulsă? Unde vei găsi pământ fără pietre sau carne fără oase? Pretutindeni, pe acest pământ, omul trebuie să-și mănânce pâinea cu sudoarea frunții. Ca să fugi de trudă, trebuie să ai aripi de vultur. Schimbarea nu-i totdeauna spre bine, zicea porumbelul când era scos din laț, ca să fie băgat la frigare. E și un timp nimerit pentru schimbare și atunci dă serios din coate, pentru că găina, dacă stă pe ouă, nu capătă orz. Dar nu umbla de colo până colo, căci piatra, care se tot mișcă din loc, puțin mușchi prinde. Ține-te de ea, iată ce aduce biruința. Cine rabdă până la capăt va birui. Asta, aceea și orice, toate la un loc nu dau decât un nimic, pe când cine rămâne călare pe un singur cal ajunge ținta cu vremea. Sămânța crește într-un singur pământ, pasărea își clocește ouăle într-un singur cuib, pâinea este coaptă într-un singur cuptor și peștii trăiesc într-un singur râu.

Să nu-ți închipui că ești prea bun pentru ocupația pe care o ai. Cine își disprețuiește munca se ceartă cu pâinea și cu ciorba sa. Vai de fierarul care se teme de scânteii! Orice meserie își are neplăcerile ei, nu numai cea de coșar. Dacă marinarii n-ar vrea să meargă pe mare, de teamă să nu se ude, dacă brutarii s-ar lăsa de meseria de a coace pâine, fiindcă-i dogorește cuptorul, dacă plugarii n-ar mai voi să are din pricina frigului și croitorii nu ne-ar mai coase haine, ca să nu-și înțepe degetele, în ce încurcătură am ajunge? Nerozie, dragul meu, nu altceva! De o meserie cinstită, nimeni să nu se rușineze. Nu te teme să-ți murdărești mâinile, pentru că este destul săpun pe lume. Meseriașului destoinic îi convine orice meserie. Un cap priceput scoate aur și din gunoi. Chiar și la chibrituri se câștigă ceva, dacă vinzi multe.

Să nu-ți pese de mirosul greu,

Căci frumos îți sună banul tău

Nu poți să scoți miere, dacă ți-e frică de albine, nici să semeni grâu, dacă te temi să nu-ți murdărești cizmele cu noroi. Tinerii prea delicați ar face mai bine să se mute în Țara Închipuirilor, unde oamenii își câștigă viața purtând cizme de lac și mănuși de mătase. Când drugii de fier se vor topi la bătaia vântului de miază-zi, când câmpul va fi desțelenit cu scobitori, când vapoarele vor fi mânate cu evantaiul, când semănăturile vor fi îngrășate cu parfum și când cozonacii vor crește în ghivece de flori, atunci vor sosi vremuri bune și pentru filfizoni. Însă până va veni împărăția de o mie de ani mai este și până atunci cu multe vom avea de furcă și este mai bine să ne învățăm să purtăm poverile din vremea de față, decât să umblăm hai-hui după un loc unde vom găsi lucruri și mai grele de răbdat.

Dă-i mereu, iată lozinca, în lume vom avea multe necazuri. Fiecare trebuie să vâslească cu lopețile pe care le are și, pentru că nu ne stă în putere să alegem vântul, să plutim cu acela pe care ni-l trimite Dumnezeu. Cu sângele și cu răbdare se înaintează în cele din urmă. Dacă pisica stă destulă vreme în fața găurii, va prinde șoarecele. Nu te lăsa, scoate varză și lăptuci gustoase de unde alții nu scot decât spini. Ca plugar, eu știu că ogorul nu se ară decât mergând mereu când în sus, când în jos, de la un capăt la altul și mereu tot așa și nu poți străbate dintr-odată un pogon de pământ. Cine muncește mereu, da bulgării la o parte și trage brazdă după brazdă, acela va lucra tot ogorul, pe când leneșul stă și moțăie.

Fii cu ochii-n patru. Păsările, care dorm, le fură vulpea. Cine nu stă la pândă nici nu prinde. Nebunii întrebă mereu cât e ceasul, însă înțelepții știu când e vremea potrivită. Macină-ți grâul câtă vreme bate vântul și, dacă nu, nu mai cârți împotriva providenței lui Dumnezeu, care trimite oricărei păsări hrana ei, dar nu i-o aruncă în cuib. El ne dă pâinea cea de toate zilele, dar numai prin munca noastră. Apucă timpul de moțul din față. Scoală-te de dimineață și prinde prilejul. Ceasul de dimineață poartă aur în gură. Pe cine rămâne cu căruța la urmă îl orbește praful, deci scoală-te de dimineață și vei avea spor toată ziua.

Nu alerga la înșelăciuni și la șmecherii murdare ca să faci parale. A linge miere de pe mărăcini nu va fi niciodată o afacere bună. Un om cinstit nu se face câine ca să capete un os de ros. E primejdios lucru să umbli pe gheața Diavolului, căci, pe astfel de gheață, te dai frumos, dar te vei alege cu o cădere dureroasă, dacă nu cu altceva și mai rău. Cine vrea să mănânce dintr-un blid cu Diavolul, are nevoie de o lingură lungă. Nu te arunca niciodată în pierzarea veșnică de dragul banilor. Aceasta ar fi, ca și cum te-ai îneca într-un puț, ca să iei o înghițitură de apă. Nu te apuca de nici un lucru de care s-ar putea să-ți pară rău. Mai bine să umbli desculț decât să umbli în trăsură spre iad și mai bine să piară de foame pasărea decât să fie îngrășată pentru frigare. Prost câștig are un șoarece să roadă dintr-un cașcaval, dacă este prins în cursă. Bagă bine la cap: ori câștig cinstit ori niciunul, căci câștigul dobândit cu înșelătorii înseamnă o pagubă veșnică.

Marfa bună, cântăreala dreaptă și prețuri potrivite aduc clienți în prăvălie, dar nimeni nu va lăuda o prăvălie în care a fost înșelat. Cine înșală nu propășește decât în orașele mari, unde vin destui mușterii de pripas de pe urma căroră să trăiască. Înșelătorul poate să nimerească ținta câteodată, dar numai cinstea este cel mai bun lucru. Punga înșelătorului este spartă. Cui poartă ghetă de furat îi vor ieși bășici pe picioare. Omul ale cărui degete sunt ca ramurile date cu clei de prins păsări, va vedea că de degetele lui se prind și alte lucruri, nu numai bani. Țiparul furat se preface în șarpe. Cu cât vulpea fură mai des cu atât este vânată mai iute. Dacă un pungaș vrea să facă afaceri bune, să se facă om de treabă. Chiar dacă n-ai în vedere decât câștigul tău, tot să lucrezi cinstit, pentru că acest lucru îți aduce cel mai bun câștig.

Ia seama cât se poate de bine la cheltuieli. Oricât ai câștiga, dacă cheltuiești mai mult decât câștigi, vei fi totdeauna sărac. Meșteșugul nu este să câștigi bani, ci să-i păstrezi, deoarece cheltuielile mici sunt ca șoarecii într-un hambar, dacă-s mulți, pricinuiesc pagube mari. Fir cu fir de cade părul, capul ajunge chel. Pai cu pai de cade papura de pe acoperiș, atunci picătură cu picătură vine ploaia în odaie. Un butoi este repede golit, dacă cepul lasă să treacă numai o picătură pe minut. Puii sunt iute curățați de pene, dacă fata se ține de treabă și smulge repede un fulg după altui. Viermii mici mănâncă brânza mare și păsările mici strică o mare grămadă de grâu. Când vrei să faci economii, începe de la gură, fiindcă pe cărarea roșie (gâtlej), sunt mulți hoți. Paharul de băutură este un mare risipitor. În toate celelalte lucruri, fii cu socoteală. Pentru haine, alege o stofă potrivită și trainică, nu lucruri de nimic, bătătoare la ochi. Hainele să fie călduroase, acesta este lucrul de căpetenie, nu arătoase. Întinde-te cât ți-e plapuma, dacă nu vrei să te alegi cu picioarele degerate. Chiar și un prost poate să câștige bani, dar numai un înțelept va ști cum să-i cheltuiască. Adu-ți aminte că este mai ușor să clădești două coșuri decât să ții focul într-unul. Dacă cheltuiești tot pentru spate și masă, nu-ți rămâne nimic pentru pușculiță. Munca aspră și hrana aspră la tinerețe te fac să nădăjduiești odihnă la bătrânețe.

Nu te deda niciodată la risipă, dacă nu vrei să ajungi cu toată iuțeala la azilul săracilor. Banii au propriile lor aripi, dar, dacă le mai faci și tu altă pereche de aripi, să nu te miri de iuțeala cu care vor zbura de la tine.

Cine-i are și nu-i ține,
Cine nu-i are, dar nici nu-i caută,
Cine-i bea și setea nu-și potolește,
Va fi sărac și va duce lipsă întruna.

Dacă săracii noștri ar putea să vadă grămadă banii pe care-i dau pe băutura, li s-ar face părul măciucă. Ei înghit râuri de bere, mări de vin, lacuri întinse de rachiu și alte ape arzătoare. Dacă tot ce se dă pe trasul la măsea ar fi cheltuit cu judecată, am fi îmbrăcați ca boierii și am trăi cât se poate de bine. Atunci ar trebui să ne sculăm mai de dimineață ca să ne cheltuim mulțimea de parale, căci deodată ne-am trezi bogați și aceasta datorită numai împiedicării curgerii butoiului. Oricum, voi, tinerilor, care doriți să vă faceți un rost în lume, sunteți datori să părăsiți băutura cu desăvârșire și să vă săpați bine în inimă gândul că nu există în lume băuturi, care să fie în stare să vă pună pe picioare în viață. După ce vă veți fi făcut un rost, apucați-vă și de ceea ce vă place; deocamdată însă, grija voastră să vă fie pâinea și ciorba cea de toate zilele.

Iertați-mă, vă rog, că am tors un caer așa de lung, căci cu cât trăgeam din ei, cu atât venea mai mult. Vorba mea este ca funia aceea care nu se lasă să fie trasă în corabie, fiindcă cineva îi tăiasse celălalt capăt. Aș vrea să vă spun apăsător: să nu fiți lacomi de bani, pentru că lăcomia este mereu săracă, siliți-vă însă să propășiți, pentru că sărăcia nu este o virtute și a se înălța cineva din starea lui de sărăcie este nu numai o înlesnire de trai, dar și o cinste. Câștigă cât poți, economisește cât poți și, după aceea, dă cât poți. Nu încerca niciodată să faci economie din ceea ce trebuie să dai pentru Dumnezeu, căci astfel de bani rod pe ceilalți. Ce dai lui Dumnezeu nu este pierdut și a da pentru El înseamnă a avea. Iată cum scria pe piatra unui mormânt de demult: Ce am avut, am cheltuit; ce am strâns, am pierdut; ce am dat, aceea am. Buzunarele săracilor sunt case de bani sigure și totdeauna faci o afacere bună când dai cu împrumut lui Dumnezeu. Ion Plugarul urează tuturor tinerilor începători viață lungă și propășire.

Avere cât este de trebuință.
Sănătate din belșug.
Ani mulți cu mulțumire,
Iar după această viață,
Dincolo, un loc în slavă.

VORBE UMFLATE

Meșteșugul de a născoci a ajuns în zilele noastre răspândit minune mare. Se aude vorbindu-se de agrișe care cântăresc, de două ori mai mult, decât este cu puțință și, de câte ori jurnalele nu mai au ce scrie, ploii cu broaște cad mereu fără să le vedem. Dacă trece pe drum un car și din pricina lui se mișcă puțin capacul de pe cratița vreunei femei bătrâne, faptul acesta este dat ca un cutremur de pământ. Închipuirile bogate nu sunt deloc rare. Anumiți oameni așteaptă mereu minuni și, dacă nu văd niciuna, le născocesc. În fiecare noapte, ei văd stele cu coadă și în fiecare zi, aud câte o noutate nemaipomenită. Toate mușuroaiele lor sunt munți. Toate rațele lor sunt lebede. Ei au învățat tabla înmulțirii și o folosesc cum îi taie capul. Dacă văd laolaltă o jumătate de duzină de javre de câini, jură că au văzut o sută de copoi: da, da, și totuși se fac roșii ca moțul curcanului, dacă cineva se arată cât de cât neîncrezător în ce spun ei. Și nu trece mult până ce sunt siguri că au văzut zeci de mii de lei (animale, nu bani), fiindcă toate cresc în mintea lor ca ciupercile și mari ca munții.

Toate lucrurile din jurul lor par minunate, iar cât despre ei înșiși nimeni nu e în stare să le facă măcar ghetete. Ei sunt crema Creațiunii. Sunt tari ca Samson și în stare să tragă mai bine ca cei doi cai cu care ară Ion Plugarul și dacă nu încearcă să facă acest lucru, este numai de teamă să nu facă rău cailor. Avere lor este grozav de mare și dacă ar vrea, ar plăti îndată toate datoriile țării, dar deocamdată au ei pricinile lor pentru care încă nu fac acest lucru. Dacă țin o prăvălioară, fac afaceri de milioane pe an și dacă mai fac negustorie, o fac numai de hatârul vecinilor lor. Ei vând cele mai bune mărfuri cu cele mai mici prețuri, chiar mai puțin decât valorează și nimeni din tot ținutul lor nu-i vrednic să le tragă cizmele din picioare, căci afacerea lor este fruntea și fala întregului comerț. Dacă iau o moșioară cu arendă, n-o fac decât ca o distracție și ca să arate țăranului prost cum s-o scoată la capăt.

Toate faptele lor sunt adevărate minuni. Ca și menajeria care s-a oprit deunăzi în satul nostru, ei sunt ceva

"nemaivăzut, nemaiauzit, nemaipomenit!" De fapt însă, sunt o sărmană dezamăgire ca și cei cu menajeria minunată. Lucrul cel mai de seamă al menajeriei este zugrăveala de pe pereții de afară: tot așa este și cu acești oameni. Cum mai știu însă să spună la gogoși! Numai să-i auzi vorbind. Numai cu litere mari. Ați mai văzut dumneavoastră vreodată UN ASTFEL DE CAL? Zboară mai repede ca vântul. Și ACEASTĂ VACĂ? Uitați-vă bine la ea și veți vedea că nu i se găsește pereche în tot județul. Ia uite ce frumos dă din coadă! BĂIATUL MEU! Deșteptăciunea lui este cu mult mai mare decât vârsta lui. Un copil minune, nu altceva! Seamănă cu taică-său ai spus? Da, domnilor, mulțumesc, e mult adevăr în ce spuneți. Mai rar om ca MINE. Nu mă întrece nimeni. Ia uitați-vă la ogorul meu! Ați mai văzut vreodată astfel de NAPI? Spuneți că frunzele sunt mâncate? Nu, numai par așa. Eu am un soi ales de napi: NAPI FOARTE RARI, care fac frunze cu ventilație ca să intre și să iasă aerul. Prea multe mușuroaie de cârțițe, ați zis? Ei, și astea își au cântecul lor. CÂRTIȚE ca la mine mai rar. Ele fac niște mușuroaie mai mari ca în orice parte a țării și se crede că SUNT DINTR-UN SOI ALES, căruia i s-a cam pierdut neamul. Ați văzut acea PĂLĂMIDĂ FĂRĂ PERECHE? Nu vi se pare în adevăr ceva rar? Este un soi ce crește așa de mare, că un scoțian ar muri de bucurie, numai să-l vadă (stema Scoției este o pălămidă). Aceasta dovedește cât de NEMAIPOMENIT de bun este pământul. De aceea și RECOLTA DE GRÂU DIN ANUL TRECUT a fost așa de bogată, că nu știam cum o s-o aducem acasă. Aproape mi s-au rupt căruțele sub povară. Jumătate din județ s-a adunat să vadă cum o să-l treierăm și bătrânii din sat spuneau că n-au mai văzut așa ceva. BINE CĂ S-A NĂSCOCIT MAȘINA DE TREIERAT, CĂ ALTFEL NU ȘTIU CUM L-AM FI TREIERAT!

Când cineva a ajuns să vorbească în felul acesta, ori că este cel mai mare, cel mai frumos, cel mai minunat lucru din țara întregă ori că este cel mai îngrozitor, cel mai înspăimântător și cel mai de temut lucru din lume. Cizmele lui n-ar fi bune pentru Goliat, însă limba lui cu siguranță că n-ar încăpea în gura uriașului. El pictează cu mătura. Pune zahăr cu lopata pe prăjitura lui, iar untul și-l întinde pe pâine cu mistria. Calul lui, câinele lui, pușca lui, nevasta lui, copilul lui, cântarea lui, planurile lui sunt fără seamăn. El este fruntașul comunei, este numărul Unu și cu greu s-ar găsi al doilea de pus alături de dânsul. Apa din fântâna lui e mai bună ca vinul, în casa lui plouă cu borș, agrișii lui fac struguri, ai putea să stai în picioare într-unul din dovlecii lui. Și apoi, florile lui...! Auzit că regina ar avea un indrișaim ca al lui, numai că al lui este mai frumos! Este de mare mirare că oamenii de teapa lui nu simt că au ajuns de râsul tuturor, pesemne că au pălăvrăgit până au orbit. Oricine vede fundul străchinii lor și cu toate acestea nu încetează să spună că este o mare adâncă, ca și cum n-ar avea a face decât cu brotăcei.

Am cunoscut oameni care își deschid gura cât ușa hambarului, ca să se laude cu tot ce ar face, dacă ar fi în cizmele cutăruia sau cutăruia. Dacă ar fi deputat, ar desființa toate birurile, ar preface azilurile în palate, ar face să curgă vin din toate cișmelele și ar da foc Dunării. Dar toate acestea atârnă de un dacă și acest dacă este tocmai poarta cu cinci zăvoare. Dacă s-ar lăsa cerul mai jos, am putea prinde ciocârlii. Dacă Ion Palavragiul ar pune mâna pe hățuri, caii ar zbura până-n lună. Acest dacă e un cuvânt strașnic și când încalecă cineva pe el, îl va duce pe lumi care n-au fost făcute, și-l va face să vadă minuni care nu s-au săvârșit niciodată. Cu acest dacă, poți să torni toți Bucureștii într-o oală de un litru.

Dacă toate mările s-ar strânge într-una singură,
Ce mare ar fi aceasta una!
Dacă toți copacii ar alcătui un singur copac,
Ce mare ar fi acest copac!
Dacă toate topoarele ar alcătui un singur topor,
Ce mare ar fi acest topor!
Și dacă toți oamenii ar alcătui un singur om
Ce mare ar fi acest om!
Și dacă acest om mare ar lua toporul cel mare
Și ar lovi în capacul cel mare,
Și dacă acest copac mare ar cădea în marea cea mare
Ce de apă ar sări în lături!

Ce prostie! zice cineva și tot așa gândește și Ion Plugarul și tocmai de aceea o dă aici ca pildă de prostii, care plac atât de mult palavragiilor. Dar ce am spus aici, nu este nici pe jumătate atât de prostesc. Nouă din zece din cămărilor lor nu sunt decât nimicuri.

Ce-au mai făcut unii din palavragiilor aceștia! Să crezi? (Nu, eu unul nu cred.) Cât ai bate din palme au făcut nu numai averea lor, ci și pe a altora. Sfatul lor a umplut multe pungii cu aur. La o adunare, vorbirea lor a avut atât farmec, încât a ținut pe oameni ca bătuți în cuie pe locurile lor. Odată aveau o neînțelegere și partida lor era aproape să fie înfrântă, când deodată ei au bătut pe potrivnici cu priceperea și deșteptăciunea lor rară. Împăratul

Solomon era un prost pe lângă ei. În privința religiei, ei au fost cei dintâi care au întemeiat-o în sat și, prin uimitoarele lor ostenele, au făcut ca toate să meargă strună. Ei sunt aceia care au ouat oul de aur. Din nefericire, oamenii nu sunt recunoscători, altminterea aproape că li s-ar închina; și este o rușine să vezi cum au fost lăsați deoparte, ba chiar dați afară de aceiași oameni care prin ei au ajuns ceva. Câtă vreme aveau și ei un deget în bucate, lucrul mergea bine în adunare, însă de când s-au dus ei, ei spun că s-a desfăcut un șurub: numai puțin și acest lucru se va putea vedea de orișicine. Când le mai arde câteodată de modestie, iar în gură au cuvintele lui David ei spun: Pământul este topit (zguduit) și toți locuitorii lui; eu îi întăresc stâlpii (Psalmul 75:3). S-ar crede că moartea lor va umple lumea de oase. Dacă nu mai vor să fie mușterii cuiva, negustorul aceia ar trebui să-și închidă prăvălia numai decît și numai obrăznicia lui îi face să tragă nădejde că va mai putea trăi după ce a pierdut niște mușterii ca ei. Dacă însă încep să simtă puțină mândrie firească pentru faptele lor mărețe, atunci să-i vezi cum mai bat toba și atunci suflă nu numai în trompeta laudei de sine, ci au un taraf întreg cu tobă mare și alte instrumente din care-și cântă de zor lauda și slava lor înșile.

Mai bine aș ara o zi întreagă și aș căra la grâu noaptea, când frigul îți îngheață nasul, decît să ascult pe asemenea palavragii; atunci când îi aud mi se face rău. Mai bine aș posti pînă aș aiunge ca un țâr decît să mănânc cea mai bună găscă friptă și să înghit flecările lor. Ei vorbesc cu atîta îndrăzneală și măresc fiecare nimic atît de mult, că nu-ți mai vine să-i crezi, nici chiar când, din întâmplare, mai strecoară și câte o vorbă adevărată și chiar și atunci, brînză lor parcă e var. Ei sunt mari mincinoși, dar, despre acest lucru, abia de-și dau seama, fiindcă au trîncănit atîta de mult, că au ajuns să creadă și ei scornirile lor. Broasca își închipuia că este tot atît de mare ca boul și atunci a început să se umfle ca să ajungă în adevăr ca el Tot așa se umflă și acești oameni și la fel vor și crăpa, dacă nu-și vin în minți.

Oricine cunoaște un astfel de palavragiu, să se ferească să nu ajungă ca el.

Mi-am zis: iată o învățătură pentru mine:
În omul acesta văd chipul care aș putea să fiu.

Trebuie să ne silim să spunem adevărul, tot adevărul și nimic altceva decît adevărul Dacă începem a spune celor douăzeci de centimetri, metri, vom ajunge să spunem palmei prăjină. Dacă spunem că vițeaua este vacă, într-o bună zi o să ajungem să spunem că popândăul este bou. Odată ce te obișnuiești să mărești lucrurile, nu mai știi unde să te oprești, căci ai părăsit calea dreaptă a adevărului și cine știe unde ai să ajungi, apucând pe drumuri întortocheate. Cine spune minciuni mici, în curînd nu se va opri nici de la cele mari, fiindcă principiul este același. O gaură de șoareci va ajunge în curînd una de guzganii și pe unde intra pisoii va intra și pisica. Adeseori plouă, însă câteodată toarnă cu găleata și, tot așa, un mic neadevăr croiește drum unui întreg șuvoi de minciuni.

Lauda de sine nu miroase bine. Lauda sună frumos când iese din gura altora, când însă iese din gura ta, miroase rău. Stai singur pe picioarele tale, dar nu-ți cânta singur laude. Lăudăroșii nu sunt mai de preț ca un nasture fără găuri. Bun de gură, rău de treabă. Vorba multă, sărăcia omului. Câinele, care latră, nu mușcă. Porcul slab guiță foarte tare. Găina, care cântă mult, nu face multe ouă. A zice și a face sunt două lucruri deosebite. Cu cât mai mult zbiară vaca, cu atît mai puțin lapte îți dă. Poți să auzi mare zgomot la mașina de treierat când nu este grâu în ea. Vorbă multă și treabă puțină. Multă spumă, puțină bere. Toba sună tare, fiindcă nu este nimic în ea. Oamenii de treabă se cunosc prea puțin pe ei înșiși ca să aibă nevoie să se laude. Luntrele goale stau deasupra apei, dar cu cât sunt mai încărcate, cu atît se lasă mai în jos. Brînză bună se vinde fără reclamă. Vinul bun n-are nevoie de etichetă și tot așa, când oamenii sunt într-adevăr destoinici, se văd fără să-ți fi vorbit cineva de ei. Lăudăroșia este semnul smintelii. După zbieret, cunoști pe măgar. Când un om este neștiutor, dar își ține limba-n frâu, nimeni nu-l va disprețui, însă dacă începe să trîncănească, de nu se mai oprește, își scrie singur numele cu litere mari: P.R.O.S.T.

Precum măgarul după urechi se cunoaște,
adevăr pe care ni-l spun predicatorii,
tot așa Omul se cunoaște după vorbă,
spune-o vorbă din bătrîni.

CE N-AȘ VREA

Dacă ar fi cu puțință și lucrurile ar merge cum mi-ar plăcea mie, n-aș dori ca această carte nepretențioasă, scrisă fără răutate, s-o văd vorbită de rău de unii, care nu și-au dat măcar osteneala de a o citi, ci și-au făcut judecata de mai înainte ca și cutare Păcală pe care l-au pus jurat, nu-i tocmai subțirică, vorba rinocerului, totuși, dacă alții au

plăcere să mă critice, n-au decât s-o fa-că: sunt slobozi. Nicovala nu se teme de ciocan. Am auzit însă că domnii critici, când le cade o carte în mână, îi taie o foaie, pun cuțitul la nas și deodată se apucă sau să ridice cartea în slăvi, sau s-o sfâșie, după cum le sunt toanele, sau după cum le-a fost prânzul. Ion Plugarul nădăjduiește că editorul, când va expedia cartea la librării, va îndoi această foaie pentru ca cei ce au minte să citească numai atâta și le va fi deajuns. Trag nădejde că perele mele nu vor cădea în râtul porcilor.

Dacă ar sta în puterea mea, n-aș dori ca, atunci când voi trimite pe cineva să-mi ia ceva de la prăvălie, să văd că-mi aduce untul învelit în vreo duzină de pagini din cartea mea, dar s-ar putea întâmpla și una ca asta. De aceea trebuie să mă mulțumesc și cu acest gând, cum a trebuit să se mulțumească și cutare domn, când n-a avut la masă decât friptură de curcan și plăcintă cu mere.

N-aș dori să ar cu două gloabe bătrâne, care au oase umflate, suflarea scurtă și nu mai sunt bune de pus la lucru. Mi-e milă de bieții cai și de sărmanii plugari, dar nu și de moșierul care ține astfel de vite. Când văd un om care trage cu biciul într-un biet cal, îmi vine să-i trag și eu câteva aceluși om, mă bucur însă când Bălanul și Murgul meu aleargă destul de bine, doar că aud biciul pocnind și nu mai așteaptă, ca un avocat, plata pentru orice serviciu cât de mic. Cine dă fără socoteală într-un cal ar fi bine să fie el însuși înhămat și mânat de un măcelar. Poți să ai mare folos de la un animal, dacă te porți bine cu el, dar de la cruzime n-ai nimic. Cine n-are milă de vite este el însuși mai rău ca o vită.

N-aș dori să fiu o vacă cu coada scurtă în timp de vară, nici servitor cu zece stăpâni, nici predicator cu vreo jumătate de duzină de tirani ca diaconi, nici unul care trăiește la un loc cu soacră-sa. N-aș dori să trăiesc vechea zicală:

Două pisici și un singur șoarece,
Două femei stând în aceeași casă,
Doi câini rozând la același os,
N-o vor duce mult împreună.

N-aș vrea să fiu un câine cu tinicheaua de coadă, nici vierme în undița de prins pește, nici țipar jupuit de viu, nici bărbatul unei femei cicălitoare. N-aș vrea să cad în fălcile crocodilului sau pe mâinile avocaților. N-aș vrea să intru în gura spălătoarelor și nici să fiu pisat de unul care vrea să mă aboneze la fasciculele unei cărți fără sfârșit ca datoriile unui bețiv înrăit.

Ar trebui să mă gădesc la ananghie mare ca să mă culc într-o cocină sau în casa unor oameni murdari. N-aș dori să am jumătate din casele în care sunt puși să trăiască sărmanii muncitori și nici un plugar n-ar fi atât de rău, ca să-și țină caii în ele, căci sunt bune de cotețe de câini. Închipuiește-ți un tată, o mamă, un fiu mare și două fete dormind în aceeași odaie. Este o mare rușine și este un păcat strigător la cer din partea aceluși care silesc pe oameni la astfel de strâmtorări. Nu-ți vine să crezi și totuși este un lucru care se întâmplă așa de des. Stăpâni și proprietari, ce ziceți voi de asta? Dacă cineva se face apărătorul unor astfel de stări, nu i-ar strica să fie spânzurat o jumătate de ceas.

N-aș vrea să fiu slugă la un zgârcit, să muncesc la un cicălit, să scot castanele din foc, să fiu vizitiul unei maimuțe sau să fac pe lingăul pe lângă un descreierat. Dar nici să fiu la azil, nici să fiu nevoit să cer ajutor de la parohie, căci, decât una ca asta, mai bine să mănânc mămăligă goală făcută dintr-un pumn de mălai și o oală de apă. N-aș umbla cu căciula în mână ca să cerșesc pentru mine, n-aș cere bani cu împrumut, n-aș dori să fiu un pierde-vară, sau să trăiesc ca o broască sub grapă; nu, nu, oricât ar picura din mâna rece a binefacerii.

Oricât de prost îmi merge, n-aș vrea totuși să-mi schimb starea, afară doar, dacă aș avea nădejdea că voi da de ceva mai bun. Cine s-ar pune sub burlan, ca să scape de ploaie? Ce nevoie este să umbli până la capătul pământului, ca să ajungi acolo într-o stare mai rea decât cea de aici? Mi-e deajuns țara mea, cui îi place însă să călătorească n-are decât să plece în țări străine.

N-aș dori să mân un porc sau un cal năvălaș, nici să încerc să înduplec pe un om cu cap de lemn, sau să fiu învățător al unor băieți nesupuși, nici să fiu un taur încolțit de câini, sau găină care a scos boboci de rață. Dar și mai rău este de cine predică la niște oameni care moțăie, căci un asemenea om este ca unul care s-ar duce la vânatoare cu câini morți și ar umbla pe cai de lemn. A predica, fie la niște oameni care dorm, fie la niște porci care dorm tot una este.

Dacă aș putea, n-aș cumpăra un cal de la un geambaș, pentru că până acum nici nu s-a auzit despre vreun geambaș

care să fie cinstit. Un geambaș foarte cinstit nu te va înșela, dacă nu-l vei lăsa să facă acest lucru, ceilalți însă îți vor scoate maseaua de minte chiar când stai cu gura închisă. Este aproape tot atâta de greu să-ți faci o idee adevărată despre un cal ca și despre inima unui om. Aici chiar cei mai buni cunoscători s-au înșelat, deoarece caii au foarte multe boli cum ar fi: oase moarte, ariceală, buba mînzului, albeață, talan, scoică, râie, tuse, răpciugă, gălbinare, colică, dalac, că nu poți fi sigur dacă există un cal sănătos în toată lumea. Când faci schimb de cai, o nimeresti și mai rău. Mai bine ține-l pentru tine, fiindcă nu vei căpăta în schimbul lui unul mai bun. Dacă ai un cal prost păstrează-l, căci este sigur că vei cumpăra altul și mai prost.

N-aș dori să fiu preș pe care-ți ștergi picioarele, nici să fac pe cățelușul pe lângă cineva, nici să înghit toate neomeniile, ca să capăt trecere la cei mari. Spună minciuni cine are plăcerea să fie pe placul oamenilor, cât despre mine, vreau mai bine să rămân de partea adevărului, chiar dacă pentru aceasta ar trebui să umblu cu picioarele goale. Este mai bine să fii slobod și cu un cuget curat, chiar dacă ar fi să mănânci numai pâine și sare, decât să fii rob și în păcat, chiar dacă ai avea friptură.

N-aș vrea să fiu vameș în vârful unui deal înalt, nici perceptor, nici portărel, nici topor de oase al tuturor, nici un biet poștaș cu o leafă cu care abia poate să trăiască și care e nevoit să muncească de două ori mai mult decât ar trebui. Mai degrabă aș vrea să fiu cal la un țigan, trăind pe izlazul comunal, fără fân și fără orz, dar cu bătaie din gros.

N-aș vrea să fiu jumulit ca o gâscă, nici să fiu acționar la vreo societate, nici fript de viu, nici să cad în mâinile unui preot catolic.

N-aș vrea să fiu naș vreunui copil, punându-mă chezaș că micuțul păcătos va păzi sfintele porunci ale lui Dumnezeu și va umbla în ele toate zilele vieții lui. De m-ar pune să aleg, mai degrabă aș făgădui că voi băga luna pe mâneca hainei sau că îngerașul de copil va avea părul roșu și nasul cărn.

Nu m-aș duce într-un loc unde n-aș vrea să mor, nici n-aș putea să trăiesc fără să am o nădejde bine întemeiată pentru viața de dincolo. N-aș vrea să fumez o lulea șezând pe un butoi plin cu praf de pușcă și totuși, tocmai lucrul acesta îl fac cei ce nu se gândesc la sufletul lor când viața e atât de nesigură. Nici n-aș vrea să aleg eu soarta mea pe pământ, ci aș lăsa-o în seama lui Dumnezeu ca să aleagă El pentru mine. Oricât aș fi de chibzuit, aș lua poate tot ce este mai rău pentru mine, pe când alegerea Lui este totdeauna cea mai bună.

ÎNCEARCĂ

Din toate cântecele pe care le-am auzit din gura micuților mei, unul din cele mai bune se termină cu cuvintele: Dacă mă iubești odată, încearcă, încearcă înc-o dată.

Aceste cuvinte sunt de recomandat și celor mari care sunt abătuți și-și închipuie că cel mai bun lucru este să se lase pradă deznădejzii. Nimeni nu-și cunoaște destoinicia până n-o pune la încercare. În sfârșit, am biruit, zise Nae către Marin, când sfârșiră de mâncat plăcinte. Orice început e greu, însă, dacă te freci puțin pe mână și pe inimă cu alifia numită "încearcă" toate se mișcă ușor.

"Nu pot" te ține în noroi, însă "încearcă" scoate carul din groapă. "Încearcă" a zis vulpea și a scăpat de câini când aceia erau gata s-o înhațe. "Să încercăm" au zis albinele și au prefăcut florile în miere. "Încearcă" și-a zis veverița și s-a suit în vârful stejarului. "Încearcă" a zis soarele și primăvara a și dat jos de pe cal pe înfricoșatul ger. "Încearcă" a zis tânăra ciocârlie și a găsit că aripile ei o pot purta peste gropi și peste garduri până acolo, sus, ande auzea pe tatăl ei cântând. "Încearcă" a zis boul și a arat ogorul de la un capăt la altul. Pentru "încearcă" nici un deal nu este prea greu de urcat, nici un pământ prea tare de arat, nici un câmp prea mlăștinos ca să fie uscat, nici o groapă prea adâncă încât să nu poată fi astupată.

Cu lovituri mici,
Oamenii doboară stejari mari.

Cu lopata mică se fac săpături mari ba chiar tuneluri prin munți mari se fac cu scule mici. Tare este piatra și mică este picătura, dar căzând mereu peste piatră, o găurește. Ce au făcut unii oameni pot să facă și alții și ce n-a fost niciodată poate să fie odată. Au fost plugari care au ajuns boieri și au fost cizmari care au schimbat calapoadele în aur și croitori care au ajuns deputați. Tinere plin de nădejde, suflecă-ți mânecile și apucă-te de treabă. Dacă vrei,

poți. Soarele lucește pentru toți. Încrede-te în Dumnezeu și muncește din răspuțeri și vei vedea dacă munții nu s-or mișca din loc. Lumea este a celor ce îndrăznesc. Curaj, băieți! Dumnezeu ajută pe cei ce se ajută. N-aștepta să vină norocul peste tine, că astfel de noroc a avut nebunul care a mncat plăcintă până a crăpat și cel mai sigur noroc din lume este făcut din unsoare de încheieturi și din muncă necurmată.

Nu te aștepta la ajutorul altuia. Pune la încercare vechii tăi prieteni, adică brațele tale. Atta face omul ct face el singur. Dacă vulpea are nevoie de păsări pentru puii ei, trebuie să-i aducă singură acasă. Niciunul din prieteni nu-i poate fi iepurelui de folos; dacă singur nu aleargă, îl înhață copoi. Fiecare trebuie să-și ducă el însuși sacul la moară. Singur trebuie să pui umărul la roată și să împingi mereu, pentru că sunt multe hopuri pe drum. Dacă aștepti ca toate drumurile să fie drese, poți să aștepti mult și bine. Dacă șezi pe scaun până când cei mari te vor lua în spinare, vei crește lipit de scaunul tău. Picioarele tale sunt mai bune decât picioaroarele și nu te aștepta la ajutorul altora, ci încrede-te în Dumnezeu și fii cu ochii-n patru.

Nu te vit că-ți lipsește prilejul de a începe un lucru bun. Un om cu judecată, chiar dacă-l arunci pe fereastră, tot în picioare va cădea și va apuca drumul cel mai scurt - ca să-și găsească de lucru. Dacă începi cu mult, ia seama să nu sfrșești cu puțin. Banii pe care-i câștigi tu însuși sunt mult mai lucioși și mai plăcuți decât cei din punga morților. O mncare săracă în dimineața vieții îți mărește pofta pentru zilele care urmează. Cine a mncat un măr acru, găsește cu att mai gustos pe cel dulce. Lipsa de astăzi te va face să prețuiești belșugul de mâine. Și dintr-un leu poate să facă cineva avere și cte unul l-a nvrtit în negustorie aș de bine, că a ajuns să aibă cai și trăsură.

Nu te certa cu pâinea ta și nu găsi cusururi locului unde te-a așezat soarta. Dacă te-ai născut într-un grajd, nu înseamnă că ești cal. Dacă un taur ar arunca pe un om cuminte sus de tot, acela tot pe un loc bun ar pica. Un tnr cu bun simț și care muncește serios, va câștiga parale și acolo unde alții n-au tăcut decât să piardă. Cine este strngtor și-i place să muncească, oriunde va trăi, va propși. Negreșit, trebuie puțină trudă, dar de!, cireșe fără smbure nu se poate, nici trandafiri fără spini. Cine vrea să cștige să învețe să rabde. Răbdarea trece marea. Lenevia zace în pat și are dureri de stomac acolo unde hrnicia sporește și în sănătate și în avuție. Cinele din coteț latră și la purici, pe când câinele de vntoare nici nu știe că mai sunt și astfel de viețuitoare. Leneșul așteaptă să sece apa din ru și după aceea să se ducă în trg, pe când "ncearc" trece apa înot și câștigă parale. "Nu pot" lasă să stea pâinea cu unt, tăiată anume pentru el, pe când "ncearc" face mncare și din ciuperci.

Cine nu propășește aruncă vina pe concurență. Când i s-a furat grul, zice că i l-au mncat guzganii și este totdeauna ușor să găsești pe altul de vină. Șoarecele tot găsește o gaură, chiar dacă odaia este plină de pisici. Meseriașii buni au totdeauna căutare. Și din cea mai proastă negustorie poți să scoți un ban. Nici un bărbier nu te rade att de bine, încât un alt bărbier să nu mai găsească nimic de ras. Nici un lucru nu este att de bun, încât n-ar putea să fie și mai bun și cine vinde cele mai bune lucruri acela ia comanda. Ne ducem pe copcă din pricina mașinilor noi, spun mereu proorocii în crciumile din sat, dar mașinile de treierat, secertoarele, strngtoarele de fn au îmbogățit pe aceia care au avut atta minte în cap că au știut să lucreze cu ele. Dacă un om nu se poate lăsa de prostie, să se aștepte să rmn sărac, cine însă își deschide ct de ct cutia cu minte și adună în ea, de ici, de colo, cunoștințe, va propși, chiar dacă înainte a fost un neștiutor. Vremurile sunt grele se zice totdeauna și aș este, însă dacă umbli cu gura căscată și aștepti ca binele să-ți cadă mură-n gură, vremurile vor fi totdeauna rele. Mulți nu propșesc, fiindcă n-au curajul să se-apuce zdravăn de muncă. E greu până pun deoparte cea dinti mie de lei. Prima lovitură dată înseamnă bătălia pe jumătate cștigat. La o parte cu păhărelul și sus steagul lui "ncearc", ieși apoi la lucru și după aceea du la casa de economie economiile tale, și aș poate să mai fie ceva de capul tău. Săracii, săraci vor rămânea, dacă gândesc că aș trebuie să fie. Poți să ieși însă din cea mai neagră sărăcie, dacă în adevăr cauți să o iei mult înainte și n-aștepti până să vină vremea cnd vei avea nevastă și o jumătate de duzină de copii, căci dacă nu faci aș, vei avea de dus o povară prea grea ca să poți înainta și trebuie să te mulțumești atunci, dacă poți avea o pâine pentru gurile lor și îmbrăcăminte pentru trupurile lor. Și cu toate acestea, unele găini scormonesc mai bine cnd au mai mulți pui. Orict de drept ar fi urcușul ntea tinerilor, calea le este totuși deschisă și cei ce înfruntă muntele cu o inimă îndrăzneată vor fi curnd deasupra. Ce a fost greu de răbdat va fi plăcut de amintit. Dacă tinerii ar fi aspri cu ei înșiși, ar munci din răspuțeri, ar duce o viață simplă și ar face economie, atunci n-ar fi nevoiți să muncească din greu toată viața, cum fac mulți. Chiar numai de dragul economiei, și tot să nu bea băuturi, căci apa este băutura cea mai tare: ea mișcă și morile. Leii și caii beau numai apă și chiar Samson n-a băut altceva. Cu banii pe care-i dau pe băutură curnd și-ar face o casă.

Dacă vrei să faci vreun bine în lumea asta, iarăși este nevoie de cuvntelul "ncearc". Sunt multe moduri de a sluji lui Dumnezeu și unele din ele se vor potrivi cu tine cum se potrivește cheia în broască. Nu te da îndărăt de a mărturisi Numele Domnului, din pricină că nu ești în stare să predici într-o catedrală. Să fii mulțumit că poți să stai de vorbă cu unul sau doi într-un bordei și pe un loc mic poate să crească grâu foarte bun. Lucruri tot att de bune se

pot găti într-o oală mică, ca și într-una mare. Și porumbeii sunt mici, dar pot duce vești mari. Chiar și un cățeluș poate să latre la un hoț și deșteptând astfel pe stăpân, scapă casa. Și scânteia este foc. O singură vorbă de adevăr cuprinde cerul în ea. Ce faci să faci cât se poate de bine. Roagă-te din toată inima și urmarea las-o în seama Domnului.

Din nefericire, sfatul bun este pentru mulți ca sămânța bună aruncată pe o stâncă goală. Șapte ani de-a rândul de ai învăța o vacă, ea tot nu va ști să cânte Trăiască regele.

Pentru unii se adevărește vorba din bătrâni, că atunci când s-au născut, Solomon a trecut pe la ușa lor, dar înăuntru nici nu s-a uitat. Când e vremea de arat, dorm și când vine secerișul, plâng. Mănâncă toate sfecelele la prânz și se miră că n-a rămas nimic pentru seara. Muncitorii de la noi sunt peste măsură de cheltuitori și de aceea țara mișună de nevoiași. Dacă tot ce se cheltuiește pe băutură ar merge în albia de frământat pâine, familiile lor ar fi mai bine hrănite și ar căpăta mai multă minte. Dacă banii albi ar fi păstrați pentru zile negre, nu s-ar mai clădi aziluri de săraci.

Dacă fiecare și-ar zice "Voi încerca",
Puțini ar mai zăcea pe paie, închiși,
Și încă și mai puțini ar muri de foame.
Cratițele ar avea ce fierbe,
Porcii ar umplea cocina săracului,
Iar nevoia ar lua-o la fugă.
Femeia și copiii n-ar mai plânge,
Birurile n-ar mai apăsa.
Toate ar merge altfel, nu ca acum;
Dumneavoastră ați fi veseli și eu la fel.

OAMENI FOARTE NEȘTIUTORI

O mulțime de oameni nu sunt în stare să spună ce va să zică "a" mare sau "a" mic, însă nu sunt din pricina aceasta cei mai neștiutori din lume. Ei pot, de pildă, să facă deosebire între capul vacii și coada ei, lucru pe care un domn candidat la deputăție nu-l știa. Ei știu că dovleacul nu crește pe copaci și fac deosebire între sfecla roșie și sfecla furajeră, între iepurele de casă și cel sălbatic, dar sunt și oameni subțiri, care nu cunosc nici atâta. Unii oameni nu știu să citească, dar știu să are, să cosească și să secere și știu să crească șapte copii cu zece lei pe săptămână fără să facă datorii, în timp ce mulți alții sunt prea proști ca să facă și ei la fel. Să nu știi carte este un lucru destul de greu, dar să nu știi să muncești zdravăn este și mai rău. Înțelepciunea nu vorbește totdeauna franțuzește. Râdeți de sarică - și ea este în adevăr o haină cum nu se poate mai urâtă, - însă unii din cei ce o poartă nu sunt nici pe jumătate atât de proști pe cât i-ai crede. Dacă n-ar mânca pâine decât neștiutorii care poartă opinci, pâinea ar fi cu mult mai ieftină. Înțelepciunea la un om sărac este ca un diamant prins în plumb: numai cunoscătorii îi descoperă prețul. Înțelepciunea umblă adesea cu haine cârpite și de aceea nu o admiră oamenii, însă pentru mine unul, omul face mai mult decât haina: ce coajă are nuca, mi-e tot una, miezul ei este ce este. N-ai nevoie să te duci la sate ca să găsești oameni neștiutori, sunt berechet și la orașe.

Aș dori ca fiecare să știe să citească, să scrie și să socotească și de fapt, nu cred că un om poate să știe prea multe lucruri. Să nu uităm însă că a avea multe cunoștințe nu înseamnă a avea o bună creștere și sunt milioane de oameni care știu să scrie și să citească și totuși sunt tot atât de neștiutori ca și vițelul vecinului, care nu cunoaște nici pe mama lui. Dacă te gândești mai adânc, acesta este un lucru care-ți sare numaidecât în ochi ca și nasul din mutra cuiva. A ști să scrii și să citești înseamnă a avea unelte de muncă, dar dacă nu te folosești de ele și nici de ochii și de urechile tale, n-ai nici un folos de ele. Fiecare om ar trebui să cunoască bine lucrul care-l privește de aproape și prin care poate să ajungă cât mai folositor. Dacă o pisică știe să prindă șoareci și o găină să facă ouă, cu aceasta ele cunosc tot ce este mai potrivit pentru ceea ce au și fost făcute. De puțin folos este calului să știe să zboare, nu e de ajuns să poată să meargă bine în trap? Un om de la țară ar trebui să învețe tot ce stă în legătură cu munca câmpului, potcovarul să studieze copita calului, lăptăreasa să fie pricepută în smântânirea laptelui și facerea untului și nevasta plugarului să fie învățată în știința gătitului, a coacerii pâinii, a spălatului și cârpitului rufelor. De aceea și Ion Plugarul îndrăznește să spună că acei bărbați și acele femei, care n-au învățat ce trebuie să știe din îndatoririle lor, sunt foarte neștiutori, chiar dacă ar ști să spună cum se zice pe grecește crocodil, sau chiar dacă ar putea să scrie o poezie despre un cărăbuș. Ce des se adevărește vorba: Ion s-a dus la învățătură ca să ajung-o secătură! Dacă un om cade într-un râu, este mai de folos pentru el să știe să înoate decât să cunoască toată știința

matematicilor, și totuși, cât de puțini tineri învață să înoate! Fetele învață dansul și limba franceză, pe când cusutul și cunoașterea limbii lor le-ar fi de o sută de ori mai de folos. În aceste vremuri grele, când trebuie să-ți câștigi pâinea, o meserie bună și o sănătoasă deprindere de a cheltui cu economie ar fi mai de folos, decât toți clasicii la un loc. Dar cine mai vorbește astăzi de un învățământ practic în școlile noastre? Învățătorii noștri s-ar îmbolnăvi de nervi, dacă li s-ar cere să învețe pe copiii unor oameni săraci să sape cartofi, sau să sâdească varză. Și totuși cât bine n-ar ieși dintr-asta! Dacă-i vorba să crești un copoi sau un prepelicar, îl dreszi în vederea acestui scop, de ce nu s-ar face același lucru și cu omul? Iată care ar trebui să fie lozincă: Fiecare să fie crescut potrivit cu meseria lui și în meseria lui să fie maestru. Este foarte frumos ca Stan și Bran să cunoască geografia, dar nu uitați să-i învățați să-și lustruiască ghetele și să-și poată coase un nasture la pantaloni. Cât despre Ana și Maria, din partea mea, să cânte la pian și din gură cât or pofti, dar mai întâi să știe să cârpească un ciorap și să facă o cămașă. Când vor îndrepta legea învățământului, să nădăjduim că vor pune acolo și un articol ca să fie învățați copiii cum să-și împlinească simplele și sănătoasele lor datorii casnice, cerute de bunul simț, nu numai cititul, scrisul și socotitul. Dar, dacă trebuie să învețe copiii lucrurile cerute de bunul simț, de unde am lua învățătorii? Foarte puțini oameni au bunul simț într-o măsură mai mare, iar aceia care îl au nu cred că s-ar apuca să deschidă vreodată o școală. O mulțime de fete nu învață nimic alta decât fleacuri, pe care le numesc educație aleasă. Iată, de pildă, pe sârmanul Boierescu, om cu șase fete și cu o leafă de două mii de lei pe lună. Niciuna din fetele lui nu este de vreun ajutor în casă, fiindcă mamei lor i-ar veni rău să vadă pe domnișoara Fifi cu mâinile crăpate de spălatul rufelor lor, sau pe domnișoara Dorina înțepându-și puțin mâinile, dacă s-ar apuca să culeagă câteva agrișe pentru dulceață. Ar râde și curcile de ele când le-ar auzi vorbind de mode și de maniere elegante, deși, ca zestre, n-au nici jumătate din cât au fetele precupețului de jos, care-și câștigă singure pâinea și pun deoparte cât pot pentru timpul când vreun tânăr le va cere în căsătorie. Crede-mă: cine va lua de soție pe vreuna din aceste domnișoare atât de mofturoase ar fi tot atât de păcălit ca și când ar fi luat o păpușă de ceară. Mi-aș aprinde paie în cap, dacă Madam Boierescu m-ar auzi spunând aceste vorbe și totuși eu spun apăsător că ea și fetele ei sunt niște neștiutoare, foarte neștiutoare, fiindcă nu știu nici măcar ce le-ar fi de neapărată trebuință.

În ziua de astăzi, orice cârpaci se crede meșter, orice măgar se crede destul de bun ca să fie unul din caii regelui. Orice opaiț se crede soare. Dar când un om îmbrăcat cu hainele lui cele mai bune și cu un guler ca de hârtie, cu monoclu la ochi, cu lanț la brâu, cu baston în mână și cu un cap sec, își închipuie că ceilalți oameni nu văd din mofturile și laudăroșiile lui cât de lipsit de pricepere este, trebuie să fie un neștiutor, foarte neștiutor, fiindcă nu se cunoaște pe sine însuși. Neghiobii îmbrăcați după ultima modă se cred grozavi, dar nimeni nu mai crede ca ei. Maeștrii de ceremonii și croitorii pot să împopoțoneze pe un prost, dar nu pot să facă dintr-o secătură om. Vopsește o piatră de moară cât vrei: din ea nu vei scoate un cașcaval.

În părțile noastre, sunt o mulțime de poeți sau cel puțin o mulțime de inși foarte neștiutori care se cred poeți. Și unii din ei vin de mă pisează din cale afară pe motiv că am scris și eu o carte și de aceea să ascult la bazaconiile lor. O prostie este însă o prostie, fie că este în versuri, fie că nu este, tocmai ca o monedă falsă, care nu-i bună de nimic, fie că ar suna, fie că ar zăcea liniștită. Ascultă Ioane, îmi zise unul din ei, ți-aș citi câteva versuri, de ale mele. Foarte mulțumesc, i-am răspuns, astăzi nu mă simt într-o dispoziție tocmai poetică. Bineînțeles că pentru așa ceva nici mâine nu voi fi mai dispus ca astăzi. Ce drept are acest om să arunce gunoiul lui la ușa mea? N-am eu destul? N-am de gând să las să-mi răsune în urechi hodorogitul unui butoi gol sau niște versuri cizmărești. Însă unii pun în versuri lucruri mai însemnate fără să se creadă poeți. Într-o zi, unul zise: E păcat să furi un ac, dar altul îi răspunse: Și mai rău să furi spanac. Iată o poezie pe înțelesul tău, zise groparul când scrise trei rânduri pentru mormântul unui sărac:

Aici zac eu
Lovit de-un glonte
În ochiul meu.

Negustorii care depun economiile lor la vreo societate și se așteaptă să le vadă iarăși, sau dau cu împrumut cu niște dobânzi scandaloase și nădăjduiesc să facă dintr-asta avere, trebuie să fie niște neștiutori. Asta ar fi tot așa, ca și cum ai atârna o oală de lemn deasupra focului ca să-ți fierbi borș în ea sau ai semăna fasole într-un râu cu gând că ai să culegi recoltă frumoasă.

Oamenii care se încred în avocați și în cămătari (fie evrei sau Neamuri) și împrumută bani ca să-i speculeze și-și închipuie că sunt foarte norocoși, nu sunt decât niște neștiutori. Chiar gâscanul de pe câmp nu s-ar lăsa momit așa de prostește, fiindcă și el ar simți că cineva încearcă să-i smulgă penele și nu s-ar lăuda cu această operație.

Cine-și dă banii pe băutura măgulit de temenelile cârciumarului și de vorba cu care-l întâmpină: Ce mai faci,

voinicile? este un mare gogoman. Cântecele cârciumarului este: Ai bani? Poftim, ia loc! N-ai? Caută-ți de drum! Vulpea se uită cu jind la cașcaval și, dacă n-ar fi vorba de cașcaval, nici nu s-ar uita la corbul de pe cracă. Nu pui slănină în cursă, ca să hrănești șoareci, ci ca să-i prinzi. N-aprinzi focul de dragul scrumbiei, ci ca s-o frigi. Oamenii nu deschid cârciumi pentru binele muncitorilor și, dacă acesta le-ar fi gândul, ținta nu și-ar mai atinge-o. Cum pot oamenii să ciocnească paharele pentru norocul casei? Dacă cheltuiesc bani pentru propășirea unei case,, apoi aceea să fie casa mea, nu a cârciumarului. Rea este fântâna în care trebuie să torni apă și cârciuma este un prieten rău, care-ți ia tot și nu-ți lasă decât drojdii și dureri de cap. Cine numește prieteni pe aceia care-l îmbie să șadă ceasuri întregi la băutura, este un neștiutor, foarte neștiutor. "Leul", "Lupul", "Ursul Alb", "Vulturul" și cum le-o mai zice, sunt toate animale de pradă și trebuie să fie cineva nebun, ca să-și pună singur capul între fălcile și ghiarele lor.

Cine crede că un partid sau altul ne vor ușura birurile trebuie să se fi născut în zodia proștilor și cine-și închipuie că Consiliul parohial sau adunarea enoriașilor vor fi vreodată dezbatute de orice matrapazlâc trebuie să fi fost crescut într-o școală ajutătoare. Cine se încrede în făgăduințele făcute la alegeri are urechi lungi și poate să încerce gustul măcăcinilor. Domnul "O fi" a dat raită printre lucrători cerându-le voturile și s-a lăudat că va face fel de fel de lucruri bune pentru ei. Da, la Sfântul Așteaptă! Cei ce așteaptă ca "prieteni muncitorilor" să facă ceva pentru ei, sunt neștiutori, foarte neștiutori. Din clipa în care-și ocupă locurile ca aleși ai națiunii, nu vor apăra pricinile lor, afară doar de cazul când ar fi în joc vreun interes de-al lor (al celor aleși).

A împrumuta o umbrelă și a aștepta să ți-o aducă înapoi, a face cuiva un serviciu și a te aștepta ca la nevoie și acela să-ți facă unul, a trage nădejde că vor tăcea din gură unele femei rele de gură, a căuta să fii pe placul tuturor, a crede că gurile rele vor vorbi bine de cineva sau a socoti că vei afla, din ce spune lumea, adevărul despre o întâmplare, sunt dovezi de o mare neștiință. Cei ce cunosc lumea mai de aproape, tocmai aceia se încred mai puțin în ea, dar n-au minte cei ce se încred în ea cât de puțin, căci ai putea tot așa de bine să te încrezi în copita unui cal sau în colții unui câine. Încrederea în alții a dus pe mulți la pierzare. Cine-și lasă afacerile pe mâna unui logofăt sau a slugilor și așteaptă că vor fi bine îngrijite, trebuie să fie neștiutor, foarte neștiutor. Șoarecele știe când pisica nu-i acasă, iar servitorii știu când stăpânul nu-i acasă. Lucrătorul când nu mai este supravegheat, se lasă pe tânjală: cel puțin în nouă cazuri din zece, așa se întâmplă. Mă duc eu însumi și Am eu grijă sunt doi buni servitori la moșie. Cine stă în pat pe pernă moale cu gândul că treaba merge de la sine, este un neștiutor, foarte neștiutor.

Cei ce se dedau la băutura și trăiesc în desfrâu și apoi se miră că obrazul le este atât de buhav și punga atât de goală, ar înceta să se mai mire, dacă ar avea un dram de minte. Cine se duce la cârciumă, ca să afle fericirea, este ca unul care s-ar sui într-un pom, ca să prindă pește. Toată mintea lor ar încăpea într-o găoace de ou, altminteri n-ar fi atât de proști încât să creadă că pot găsi sprijin și mângâiere unde acestea există tot atât de puțin ca o vacă într-un cuib de cioară. Din nefericire însă, acest soi de nătăfleți se găsesc pe toate cărările și sunt mai mulți decât șoarecii într-un stog de grâu. Tare i-aș mai trimite în țara lui Cremene, unde ar căpăta câte un pol pe zi numai ca să doarmă. Dacă cineva ar fi în stare să arate leneșilor urmările vieții lor rele, poate că s-ar schimba, dar nu sunt sigur de asta, fiindcă ei, deși le văd, continuă totuși să facă la fel, ca și fluturele de noapte, care-și pârlește aripile la flacăra și tot se mai aruncă în lumânare. Fără îndoială că haimanalele care stau cu mâinile-n sân și cu nasul în băutura și trag nădejde să propășească, sunt niște neștiutori, foarte neștiutori.

Când văd o tânără tunsă și vopsită pe față, acoperită cu voaluri și mățasuri, întorcându-și capul la dreapta și la stânga, ca și cum fiecare ar trebui s-o admire, sunt încredințat că este o neștiutoare, foarte neștiutoare. Oamenii cu judecată nu se căsătoresc cu garderobele sau cu cutiile cu pălării; ei au nevoie de o nevastă cu scaun la cap și acest soi de femei se îmbracă cu bun simț, nu bătător la ochi. Socotesc iarăși că aceia care își bat joc de lucrurile lui Dumnezeu și se consideră prea deștepți ca să mai creadă în Biblie sunt niște capete seci. De obicei, ei se folosesc de vorbe mari și fac pe grozavii. Dacă-și închipuie însă că pot să clatine credința unor oameni serioși care au experimentat puterea harului lui Dumnezeu, sunt niște neștiutori, foarte neștiutori. Cine privește răsăritul și apusul soarelui și nu vede în aceasta urmele pașilor lui Dumnezeu trebuie să fie sufletește mai orb decât o cârțiță și nu face să trăiască decât pe sub pământ. Cât pentru mine, Dumnezeu parcă-mi vorbește prin fiecare floare și firicel de iarbă, parcă mă privește cu bunătate din fiecare stea, îmi șoptește prin orice boare a dimineții și strigă la mine prin orice furtună. Este de mirare că atâția domni bine crescuți nu văd nicăieri pe Dumnezeu, pe când Ion Plugarul îl simte pretutindeni! Ion nu dorește să-și schimbe cu nimeni soarta, fiindcă simțul stării de față al lui Dumnezeu este mângâierea și bucuria lui. S-a zis că omul este Dumnezeul câinelui, acești oameni trebuie să fie însă mai răi decât câinii, dacă nu vor să asculte de glasul lui Dumnezeu, fiindcă un câine ascultă de stăpânul lui când acesta îl cheamă fluierând. Oamenii aceia se numesc ei singuri "filozofi", adevăratul lor nume este însă de "nebuni", pentru că: Nebunul zice în inima lui: Nu este Dumnezeu. Oile știu când vine ploaia, rândunelele prevăd iarna și chiar porcii, se zice, își dau seama când vine vremea rea. Cu cât mai rău trebuie să fie acela care trăiește acolo unde Dumnezeu

este pretutindeni și totuși nu-L vede! Aceasta dovedește că un om poate să fie tobă de carte și totuși să fie un neștiutor, foarte neștiutor.